

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

**LEGAL ISSUES RELATING TO THE EXERCISE
OF POWER BY COURT MARSHAL**

กรวุฒิ มิตรใจดี

KORAWOOT MITJAIDEE

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

พ.ศ. 2566

ลิขสิทธิ์ของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

**LEGAL ISSUES RELATING TO THE EXERCISE
OF POWER BY COURT MARSHAL**

KORAWOOT MITJAIDEE

**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE
OF MASTER OF LAWS
CRIMINAL LAW AND CRIMINAL JUSTICE ADMINISTRATION
SCHOOL OF LAW
SRIPATUM UNIVERSITY**

2023

COPYRIGHT OF SCHOOL OF LAW SRIPATUM UNIVERSITY

สารนิพนธ์เรื่อง	ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงาน ตำรวจศาล
คำสำคัญ	การใช้อำนาจ/เจ้าพนักงานตำรวจศาล
นักศึกษา	กรวดี มิตรใจดี
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	ดร.ศิวพร เสาวคนธ์
หลักสูตร	นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
คณะ	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
พ.ศ.	2566

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้ศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล (2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลของต่างประเทศและประเทศไทย (3) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล และ (4) แนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ผลการศึกษาพบปัญหาดังนี้ (1) ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจในการออกคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล พบว่า ไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจศาลในการออกคำสั่งใด ๆ เพื่อระงับเหตุที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าหรือเหตุที่เกิดขึ้นภายในบริเวณศาลไว้อย่างชัดเจน จึงส่งผลให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและการรักษาความปลอดภัยภายในบริเวณศาล (2) ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจการจับกุมผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล พบว่า ตามพระราชบัญญัตินี้ได้มีการกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจในการจับกุมผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาลไว้อย่างชัดเจน อาจส่งผลให้การจับกุมการกระทำความผิดดังกล่าวอาจเป็นการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมาย (3) ปัญหามาตรการในการลงโทษผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล พบว่า การกระทำความผิดในบริเวณศาลส่วนใหญ่ จะเป็นเพียงความผิดลหุโทษ หรือเป็นความผิดที่มีความร้ายแรงไม่ถึงกับคดีอาญาอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นอำนาจโดยตรงของผู้พิพากษาในการพิจารณาและกำหนดบทลงโทษต่อผู้กระทำความผิด ดังนั้นเจ้าพนักงานตำรวจศาล จึงไม่สามารถ

ใช้ดุลพินิจก้าวล่วงอำนาจโดยตรงของศาลได้ จึงส่งผลให้การลงโทษผู้กระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวจะต้องนำกฎหมายอาญา ระเบียบ และข้อกำหนดอื่นของศาล มาบังคับใช้โดยอนุโลมแก่ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาทางกฎหมายดังกล่าว โดยแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 โดยกำหนดให้ (1) อำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจศาล ในการออกคำสั่งแก่บุคคลภายในบริเวณศาลเป็นการเฉพาะ (2) อำนาจการจับกุมผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาลโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรไว้เป็นการเฉพาะ และ (3) มาตรการในการลงโทษผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาลให้เหมาะสมในแต่ละกรณี

THEMATIC TITLE	LEGAL ISSUES RELATING TO THE EXERCISE OF POWER BY COURT MARSHAL
KEYWORDS	EXERCISE OF POWER/COURT MARSHAL
STUDENT	KORAWOOT MITJAIDEE
THEMATIC ADVISOR	DR. SIWAPORN SAOWAKON
LEVEL OF STUDY	MASTER OF LAWS, CRIMINAL LAW AND CRIMINAL JUSTICE ADMINISTRATION
FACULTY	SCHOOL OF LAW SRIPATUM UNIVERSITY
YEAR	2023

ABSTRACT

In this independent study, the legal issues relating to the exercise of power by court marshals under the Court Marshal Act B.E. 2562 (2019) have been investigated with the objectives to study: (1) the concepts and theories of the exercise of power by court marshals; (2) foreign laws and Thai laws on the exercise of power by court marshals; (3) the legal issues relating to the exercise of power by court marshals; and (4) the solutions to legal issues relating to the exercise of power by court marshals.

The results of the study have found: (1) no provision of our clearly providing authority for court marshals to make an order to fulfill their duty. In this regard, there is no provision that clearly authorizes court marshals to issue any orders to suppress incidents within the court premises. As a result, court marshals are unable to perform their duties effectively in maintaining order and security within the court premises. (2) no power to arrest. The Court Marshal Act B.E. 2562 (2019) does not clearly specify the scope of power to arrest any person who violates or fails to comply with orders of court marshals. As a result, the arrest of such offenses may be unlawful; (3) no punitive measures for any person who violates or fails to comply with orders of court marshals. It is found that most of the offenses committed within the court premises are minor offenses or non-criminal offenses. The determination of penalties imposed on offenders of these offenses are directly subject to the jurisdiction of judges.

Therefore, the researcher is of the opinion that in order to solve such legal problems, the Court Marshal Act B.E. 2562 (2019) should be amended by: (1) clearly giving court marshals the power to issue specific orders to offenders within the court premises; (2) giving court marshals the specific power to arrest any person who violates or fails to comply with orders of court marshals without reasonable grounds; and (3) determining appropriate penalties for any person who violates or fails to comply with the order of court marshals as the case may be.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเพราะได้รับความความเมตตากรุณาและความอนุเคราะห์จากท่าน ดร.ศิวพร เสาวคนธ์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่ารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และมีความกรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ และติดตามความคืบหน้าในการทำสารนิพนธ์ ตลอดจนตรวจสอบ แก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ที่ได้ให้ความเมตตาและความกรุณามาโดยตลอด

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรเพชร ชลศักดิ์ตระกูล ที่สละเวลามาเป็นประธานกรรมการ ท่าน ดร.สมจิตต์ เซอร์ชันซี และ ดร.ศิวพร เสาวคนธ์ ที่สละเวลามาเป็นกรรมการสอบสารนิพนธ์ฉบับนี้ อีกทั้งยังให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์แก่สารนิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสุรัตน์ มิตรใจดี คุณแม่กาญจนา มิตรใจดี คุณจิรายุ สุคัน โธ คุณปราณีต ศรีนาค และครอบครัวที่คอยเป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนมาโดยตลอด และขอกราบขอบพระคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ เจ้าพนักงานตำรวจศาล ศูนย์รักษาความปลอดภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณจิตชาญ วิชัยดิษฐ์ และคุณภุริทัต วรจิตติ ที่สละเวลาให้คำแนะนำช่วยเหลือในการรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เป็นแรงผลักดันในการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ จนสามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ท้ายนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า สารนิพนธ์ฉบับนี้จะมีคุณประโยชน์กับบุคคลที่สนใจในทางวิชาการบ้างไม่มากก็น้อย ผู้เขียนขอขอบคุณประโยชน์ทั้งปวงให้แก่บิดามารดาและครอบครัว ตลอดจนครูบาอาจารย์ทุกท่านของผู้วิจัย แต่หากสารนิพนธ์ฉบับนี้ขาดตกบกพร่องประการใด ผู้วิจัยกราบขออภัยมา ณ โอกาสนี้ และขออนุโมทนาไว้แต่เพียงผู้เดียว

กรวุฒิ มิตรใจดี
มหาวิทยาลัยศรีปทุม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ	VI
สารบัญตาราง	IX
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	5
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล	7
2.1 ประวัติและความเป็นมาของเจ้าพนักงานตำรวจศาล.....	7
2.1.1 ความหมายของ “เจ้าพนักงานตำรวจศาล” (Court Marshal).....	9
2.1.2 ความสำคัญของการจัดตั้งหน่วยงานรักษาความปลอดภัยศาล.....	10
2.1.3 โครงสร้างหน่วยงานเจ้าพนักงานตำรวจศาลสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม	14
2.1.4 ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล 1 – 6	14
2.1.5 กรอบอัตรากำลังตำแหน่งเจ้าพนักงานตำรวจศาล	16
2.2 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับศาลยุติธรรมไทย.....	19
2.2.1 บทบาทและความสำคัญของศาลไทย.....	19
2.2.2 ความเป็นอิสระของผู้พิพากษา	20
2.3 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม.....	21
2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย.....	21

บทที่	หน้า
2.3.2 หลักความเสมอภาคของบุคคล.....	23
2.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำทางปกครอง.....	24
2.3.4 หลักไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ	26
2.3.5 หลักการตีความกฎหมายอาญา.....	27
2.3.6 แนวคิดกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	28
2.4 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจับกุม.....	31
2.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมตัวไว้ในอำนาจรัฐ	31
2.4.2 ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory).....	33
2.4.3 หลักในการดำเนินการจับกุม	34
2.4.4 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจับกุม กรณีความผิดซึ่งหน้า.....	35
2.4.5 หลักปฏิบัติทางยุทธวิธี	36
2.4.6 หลักการใช้กำลังของไทย	36
2.5 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษ.....	41
2.5.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษ	41
2.5.2 หลักแห่งความได้สัดส่วน.....	44
2.5.3 หลักการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	45
3 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ของต่างประเทศและประเทศไทย	47
3.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ของหน่วยรักษาความปลอดภัย ศาลของต่างประเทศ.....	47
3.1.1 สหรัฐอเมริกา	47
3.1.2 รัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย	49
3.1.3 สหราชอาณาจักร.....	52
3.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ของประเทศไทย	53
3.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	53
3.2.2 ประมวลกฎหมายอาญา.....	53
3.2.3 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	53

บทที่	หน้า
3.2.4 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.....	58
3.2.5 พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พุทธศักราช 2562	60
3.2.6 ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความ ปลอดภัย พุทธศักราช 2550.....	62
3.2.7 ข้อกำหนดของศาลอาญาว่าด้วยการรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณ ศาลอาญา พุทธศักราช 2564.....	64
3.3 สรุปเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศและประเทศไทย	65
4 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ของต่างประเทศและประเทศไทย	67
4.1 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการออกคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล	68
4.2 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจการจับกุมผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงาน ตำรวจศาล.....	72
4.3 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล	75
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	79
5.1 บทสรุป.....	79
5.2 ข้อเสนอแนะ	81
บรรณานุกรม.....	84
ประวัติผู้เขียน	91

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	กรอบอัตรากำลังตำแหน่งเจ้าพนักงานตำรวจศาล.....	16

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศาลยุติธรรมเป็นหนึ่งในสถาบันที่อำนวยความยุติธรรม เพื่อให้สังคมมีความสงบสุข เกิดความเป็นธรรมและมีความเสมอภาค โดยยึดหลักนิติธรรม ดังนั้นศาลยุติธรรมจึงเป็นสถานที่ที่มีความปลอดภัยและปราศจากการคุกคาม ในอดีตที่ผ่านมาศาลยุติธรรมไม่เคยประสบปัญหาการก่อเหตุร้ายหรือใช้ความรุนแรงภายในบริเวณศาลมาก่อน¹ กระทั่งปี พ.ศ. 2522 ถึงปี พ.ศ. 2534 พบการก่อเหตุร้ายภายในบริเวณศาล รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ส่งผลกระทบต่อประชาชนและผู้พิพากษา รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง² หรือแม้กระทั่งความเห็นต่างทางการเมืองที่นับทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น³ อันสืบเนื่องมาจากการพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งมีผลอาจจะก่อให้เกิดความไม่พอใจในคำพิพากษาหรือคำสั่งของผู้พิพากษา ไม่ว่าจะเป็นการถูกข่มขู่ คุกคาม การก่อเหตุพกพาอาวุธปืนเข้าไปยังคู่มุมภายในห้องพิจารณาของศาล⁴ การใช้อาวุธปืนจี้ผู้พิพากษา หรือแม้กระทั่งคดีอุ้มฆ่าที่ชายผู้พิพากษา⁵ เป็นต้น

เดิมที่การรักษาความปลอดภัยในศาลนั้น เป็นหน้าที่หลักของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ที่ได้รับการจัดจ้างจากองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก คัดเลือกและฝึกอบรมบุคคลเข้ามาปฏิบัติ

¹ สุพิศ ประณีตพลกรัง. (2566). *การก่อเหตุร้ายในบริเวณศาล: ปัญหาความท้าทายที่นานาน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://siamrath.co.th/n/115289>. [2566, 20 พฤษภาคม].

² ไตรรงค์ โตกระแสนิติกร์ชานาญการ. (2565). *ข้อสังเกตเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และอำนาจบางประการของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.* ในหนังสือรวมบทความวิชาการ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. หน้า 3.

³ มติชนออนไลน์. (2566). *คุก เบญจา อะปัญ ละเมิดอำนาจศาล ชุมนุมก่อก๊อบ ตะโกนใส่ร้ายการทำหน้าที่ตุลาการ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_3021153. [2565, 1 พฤศจิกายน].

⁴ มติชนออนไลน์. (2566). *คุก เบญจา อะปัญ ละเมิดอำนาจศาล ชุมนุมก่อก๊อบ ตะโกนใส่ร้ายการทำหน้าที่ตุลาการ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_3021153. [2565, 31 กรกฎาคม].

⁵ ไทยรัฐออนไลน์. (2566). *หลักฐาน ป.มดแน่น "บรรณิน" รับ "อุ้มฆ่า" ที่ชายผู้พิพากษา*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1932977>. [2566, 31 กรกฎาคม].

หน้าที่ดูแลความปลอดภัยในอาคารและบริเวณโดยรอบอาคารศาล ประกอบกับมีเจ้าหน้าที่ตำรวจจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ปฏิบัติหน้าที่ประจำศาล จำนวน 1 นาย โดยมีหน้าที่ช่วยดูแลรักษาความปลอดภัย ดูแลความเรียบร้อยภายนอกบริเวณศาลเท่านั้น แต่ไม่มีหน่วยงานหรือเจ้าพนักงานตามกฎหมายที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการสืบสวนติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล หรือบุคคลตามหมายจับ รวมถึงการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยแก่ผู้พิพากษา บุคลากร รวมไปถึงทรัพย์สินและอาคารสถานที่ของศาล⁶

เมื่อเกิดเหตุแห่งความไม่ปลอดภัยขึ้นกับศาลยุติธรรมเป็นจำนวนมาก สำนักงานศาลยุติธรรมจึงกำหนดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาล เมื่อปี พ.ศ. 2562 โดยผู้ที่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าพนักงานตำรวจศาล จะต้องผ่านกระบวนการคัดเลือกและฝึกอบรมตามหลักสูตรที่คณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมกำหนด⁷ โดยมีหน้าที่และอำนาจในการปฏิบัติงานภายในบริเวณศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562⁸ มาตรา 5 (1) (2) และ (3) ได้แก่ การรักษาความสงบเรียบร้อยและดูแลความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สิน การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล และการรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการตุลาการ อาคารสถานที่ ทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม ประกอบมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งได้กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญามีหน้าที่ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางอาญาตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดไว้ เพื่อเป็นการเสริมความเชื่อมั่นในความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินให้แก่ประชาชน บุคลากรและผู้พิพากษา ดังนั้น เจ้าพนักงานตำรวจศาล จึงได้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการยุติธรรมของศาลมากยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจุบันมีเจ้าพนักงานตำรวจศาล กระจายอัตรากำลังออกไปปฏิบัติหน้าที่ประจำศาลทั่วประเทศทั้งสิ้น 291 คน

แต่อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล ที่บังคับใช้ในปัจจุบันยังคงเกิดปัญหาในการนำไปบังคับใช้ในทางปฏิบัติสำหรับการรักษาความปลอดภัยศาล เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจศาล ในการออกคำสั่งใด ๆ เพื่อเป็นการระงับเหตุแห่งความไม่สงบที่เกิดขึ้น ถึงแม้ว่าจะมีบทบัญญัติสำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 30 ถึงมาตรา 33 ซึ่งเป็นอำนาจของผู้พิพากษา ในการพิจารณา

⁶ คมชัดลึก ออนไลน์. (2557). *ปัดฝุ่น 'ตำรวจศาล' หน่วยคุ้มกันภัยคุกคาม 'ตุลาการ'*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.komchadluek.net/news/180662>. [2566, 20 พฤษภาคม].

⁷ ระเบียบคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการแต่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. (2562, 4 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 (ตอนที่ 73 ก), หน้า 25.

⁸ พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562.

ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการละเมิดอำนาจศาลหรือไม่ ซึ่งตามเจตนารมณ์ของกฎหมายมิได้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจศาล ในการใช้ดุลพินิจว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดดังกล่าว และนำไปสู่การจับกุมตัวผู้กระทำความผิด โดยถือว่าเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงส่งผลให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล ผู้ปฏิบัติหน้าที่เกิดความลังเลที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย และไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาพระราชบัญญัติการรักษาความปลอดภัยของศาล ค.ศ. 2005 ของรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย พบว่ากฎหมายดังกล่าวให้อำนาจเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยศาลไว้เป็นการเฉพาะ เช่น อำนาจในการออกคำสั่งเพื่อความปลอดภัย อำนาจในการออกคำสั่งเพื่อตักเตือน และอำนาจในการจับกุมผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง โดยไม่ต้องมีหมายจับ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยศาลในรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย ที่ได้กล่าวมาในข้างต้นจึงเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย ประกอบกับได้มีการกำหนดฐานความผิดและมาตรการในการลงโทษไว้เป็นการเฉพาะ จึงเป็นการแบ่งแยกการใช้อำนาจของศาล ออกจากการกำหนดอำนาจหน้าที่และวิธีการปฏิบัติหน้าที่ให้แก่เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยศาลอย่างชัดเจน

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้ โดยกำหนดประเด็นศึกษาดังนี้

1) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการออกคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ไว้ในมาตรา 5 (1) เจ้าพนักงานตำรวจศาล มีหน้าที่และอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยและดูแลความปลอดภัยภายในบริเวณศาล หากในกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจศาล พบประชาชนผู้มาติดต่อราชการศาลหรือบุคคลที่มีพฤติกรรมต้องสงสัยภายในบริเวณศาล โดยประชาชนหรือบุคคลดังกล่าวอาจก่อเหตุใช้ความรุนแรงจนมีผู้ได้รับบาดเจ็บ หรือผลจากการกระทำผิดทำให้ทรัพย์สินของสำนักงานศาลยุติธรรมได้รับความเสียหาย แต่ไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจศาล ในการออกคำสั่งใด ๆ เพื่อระงับเหตุที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าซึ่งเกิดขึ้นภายในบริเวณศาลไว้อย่างชัดเจน

2) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจการจับกุมผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (2) ซึ่งได้กระทำความผิดตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล เพื่อป้องกันและปราบปรามเหตุร้ายที่จะเกิดขึ้นในบริเวณศาล ซึ่งเมื่อนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องอำนาจการจับมาใช้ กับกรณีการจับกุมบุคคลที่กระทำความผิดภายในบริเวณศาลนั้น ยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ เมื่อ

ศึกษากฎหมายของรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย ตามพระราชบัญญัติการรักษาความปลอดภัยของศาล ค.ศ. 2005 (New South Wales Australia, Court Security Act 2005) ได้มีการบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะเกี่ยวกับอำนาจการจับกุมของเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยศาล โดยสามารถใช้อำนาจในการจับกุมผู้กระทำความผิดภายในบริเวณศาลได้โดยไม่ต้องมีหมายจับหรือมีเหตุผลเพียงพอเชื่อว่าบุคคลดังกล่าวได้กระทำความผิด⁹ ไว้อย่างชัดเจน

3) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล มาตรา 5 (1) – (3) ได้บัญญัติให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล มีหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดภายในบริเวณศาล รักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินภายในบริเวณศาล คຸ້ມครองข้าราชการฝ่ายตุลาการ บุคลากรของศาลยุติธรรม ซึ่งจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นเป็นเพียงการกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้อย่างกว้าง ประกอบกับระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550 มิได้กำหนดฐานความผิดและบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาลไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งการนำประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้โดยอนุโลม ในการกำหนดฐานความผิดและบทลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งมีจุดประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษบุคคลผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นการปราบปรามอาชญากรรมโดยทั่วไป เมื่อศึกษากฎหมายของรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย ตามพระราชบัญญัติการรักษาความปลอดภัยของศาล ค.ศ. 2005 ได้กำหนดมาตรการในการลงโทษผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยไว้อย่างชัดเจน

ดังนั้น จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นได้ว่าปัญหาการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลนั้น ยังขาดความชัดเจนจึงส่งผลให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล ผู้ปฏิบัติหน้าที่ต้องใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติหน้าที่และเกิดความลังเลที่จะบังคับใช้กฎหมาย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาบทบัญญัติเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาของพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเพื่อนำมาวิเคราะห์ แก้ไข ปรับปรุง เพื่อให้กฎหมายดังกล่าวมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้มากยิ่งขึ้น และเกิดประโยชน์สูงสุด

⁹ Court Security Act 2005.

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล
2. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ของต่างประเทศ และประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล
4. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ปัจจุบันพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล มีอำนาจและหน้าที่สำคัญเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย และการรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินของศาล ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดภายในบริเวณศาล การรักษาความปลอดภัยคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการ บุคลากร อาคาร สถานที่และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม อย่างไรก็ตาม การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดให้ชัดเจนเพียงพอ และเป็นอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการออกคำสั่งและการจับกุม เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตลอดจนมาตรการในการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ดังนั้น เพื่อให้การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถบังคับใช้ได้จริง จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

สารนิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาเรื่องอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล โดยวิเคราะห์แนวความคิด ทฤษฎี หลักกฎหมายและคำพิพากษาที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 United States Code Court Security Act 2005 Court Act 2003 ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550 และข้อกำหนดศาลอาญาว่าด้วยการรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาล พ.ศ. 2564 ซึ่งเกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ให้เหมาะสมกับปัจจุบัน

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

สารนิพนธ์ฉบับนี้ใช้วิธีดำเนินการศึกษาวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) วิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล แนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวกับการออกคำสั่งเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของเจ้าพนักงานตำรวจศาล รวมถึงอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารซึ่งอยู่ในรูปแบบของบทความวิชาการ ตำรา วารสาร วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย ทั่วประเทศ ทฤษฎีและคำพิพากษาที่เกี่ยวข้องทั้งของต่างประเทศและในประเทศไทย และพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล เพื่อนำมาเป็นข้อมูลสนับสนุนการศึกษาและวิเคราะห์ให้งานสารนิพนธ์ฉบับนี้เกิดความสมบูรณ์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล และมาตรการทางกฎหมายสำหรับผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล
2. ทำให้ทราบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ทั้งของต่างประเทศและประเทศไทย
3. ทำให้ทราบปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล
4. ทำให้ทราบแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ศาลเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการ ซึ่งมีภารกิจในการอำนวยความยุติธรรม เมื่อคู่ความเกิดความขัดแย้ง หรืออรรถละเมิด¹ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 10 ศาล² โดยบัญญัติเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาลไว้ ได้แก่ เรื่องการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปด้วยความยุติธรรม ศาลจึงต้องมีความอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดี และดำรงไว้ซึ่งการพิจารณาพิพากษาคดีอย่างไม่มีอคติและปราศจากการถูกคุกคามจากภัยอันตรายทั้งหลาย จึงเป็นที่มาของการจัดตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาล ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายที่มีอำนาจและหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านการรักษาความปลอดภัยของศาล³ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพความไม่ปลอดภัยในปัจจุบัน ดังนั้นในบทนี้ จึงได้ทบทวนงานวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการใช้อำนาจในการออกคำสั่ง การจับกุมและบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ประวัติและความเป็นมาของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ในอดีตประเทศไทยไม่เคยมีการก่อตั้งบุคคลหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดภายในบริเวณศาล การคุ้มครองบุคลากรและผู้พิพากษา และติดตามจับกุมบุคคลตามหมายจับมาก่อน มักอาศัยการขอความร่วมมือจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติในการจัดสรรอัตรากำลังมาทำหน้าที่⁴ ที่ผ่านมานับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2496

¹ ชงฉาน ต้นบุญเจริญ. (2554). *บทบาทและหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยของศาล*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 1.

² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. หมวดที่ 10.

³ ศูนย์รักษาความปลอดภัย สำนักงานศาลยุติธรรม. (2563). *แนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ประจำศาลยุติธรรม*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://ojso.coj.go.th/th/content/category/detail/id/21/iid/210834>. [2566, 20 พฤษภาคม].

⁴ สุมเมฆ จิรัชย์ศิริ. (2562). พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ก้าวแรกของการมี “Court Marshal” ในระบบศาลไทย. *วารสารสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร*, หน้า 1.

ได้มีความพยายามในการก่อตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยศาลเริ่มขึ้น โดยการนำเรื่องเข้าสู่ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี โดยมีมติให้กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงยุติธรรมทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ยังไปประจำศาล เพื่อปฏิบัติตามคำสั่งของศาล นับเป็นจุดเริ่มต้นของการรักษาความปลอดภัยศาลยุติธรรม แต่ไม่ได้มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการรักษาความปลอดภัยเป็นการเฉพาะ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2522 ได้เกิดเหตุร้ายขึ้นภายในศาลเป็นครั้งแรก หลังจากนั้นได้เกิดเหตุร้ายกับศาลเป็นระยะ ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 ถึง พ.ศ. 2534 รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง ซึ่งการเกิดเหตุร้ายแต่ละครั้งกระทรวงยุติธรรมได้มีมาตรการเพื่อเพิ่มความเข้มงวดในการรักษาความปลอดภัยที่เกิดขึ้น โดยเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ และเจ้าหน้าที่ศาล จึงเพิ่มความเข้มงวดกวดขันในการตรวจตราอาวุธ และวัตถุที่อาจก่อให้เกิดอันตรายจากผู้ต้องขัง จำเลย และบุคคลก่อนที่จะเข้าไปภายในบริเวณศาล หรือที่อยู่ในห้องพิจารณาของศาล รวมถึงการตรวจตราความเรียบร้อยภายในห้องพิจารณาคดีก่อนที่ศาลจะออกนั่งพิจารณาคดี ซึ่งต่อมาได้มีการจัดจ้างเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยจากองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกมาปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวแทน⁵

ด้วยเหตุผลและความจำเป็น โดยเกิดสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่ของผู้พิพากษา และยังขาดบุคคลกรที่ดำเนินการเกี่ยวกับการติดตามจับกุมจำเลยหรือบุคคลที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี จึงทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีเกิดความล่าช้า และผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการลงโทษ จึงได้มีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. ตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมเสนอ และส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณา⁶ โดยสำนักงานศาลยุติธรรมได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง เรื่องแนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมาย จนกระทั่งวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2562 สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้มีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562⁷

จากนั้นได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล โดยใช้เหตุผลในประกาศฉบับนี้ คือ โดยที่มีสถานการณ์อันอาจกระทบต่อการทำหน้าที่ของผู้พิพากษาในการอำนวยความยุติธรรม และมีกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวโดยศาลหลบหนี รวมทั้งมีผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ซึ่งถูกออกหมายจับแล้ว แต่ยังไม่สามารถจับกุมได้ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีล่าช้า และอาจทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการลงโทษ สถานการณ์ดังกล่าวเกิดจากการที่ไม่มีบุคลากรของศาลที่มีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในการรักษาความสงบ

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

⁶ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2562). *พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. ... สภานิติบัญญัติแห่งชาติ*. คณะกรรมาธิการวิสามัญ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา สภานิติบัญญัติ. หน้า 6.

⁷ สุเมธ จิรชัยศิริ. อ่างแล้ว เจริญที่ 4. หน้า 5.

เรียบร้อย รักษาความปลอดภัยแก่บุคลากรและผู้พิพากษา ทรัพย์สิน อาคารสถานที่ของศาลยุติธรรม อีกทั้งอำนาจการสนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพการจับกุมผู้ต้องหาจำเลยหรือบุคคลเหล่านั้น ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาของศาลเป็นไปโดยไม่เกิดความล่าช้าและมีประสิทธิภาพ สมควรให้มีการจัดตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาล มาทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยดูแลความปลอดภัย บุคลากรและผู้พิพากษา ทรัพย์สิน อาคารสถานที่ของศาลยุติธรรม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจับกุมผู้ต้องหาและจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราว จึงมีความจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติ⁸

2.1.1 ความหมายของ “เจ้าพนักงานตำรวจศาล” (Court Marshal)

เจ้าพนักงานตำรวจศาล หรือ (Court Marshal) คือ หน่วยงานที่ถูกตั้งขึ้นเพื่อบังคับใช้กฎหมาย โดยมีภารกิจหลัก สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้ดังนี้

1) มีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัย กล่าวคือ การรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินภายในบริเวณศาล ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดภายในบริเวณศาล และการคุ้มครองผู้พิพากษาและบุคลากรของสำนักงานศาลยุติธรรม รวมถึงอาคารสถานที่และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม

2) มีอำนาจหน้าที่ในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวแล้วหนีหรือจะหลบหนี หากมีเหตุจำเป็นไม่สามารถขอความช่วยเหลือได้ทันท่วงทีให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเป็นผู้สนับสนุนเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในการจับกุมก็ได้

พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล ได้กำหนดค่านิยาม คำว่า “เจ้าพนักงานตำรวจศาล” ไว้ในมาตรา 3 ซึ่งหมายความว่า บุคคลที่เลขธิการสำนักงานศาลยุติธรรมแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยจัดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลในจำนวนที่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ โดยพิจารณาจากความคุ้มค่า ประสิทธิภาพและความไม่ซ้ำซ้อน ดังนั้นเจ้าพนักงานตำรวจศาลจึงมีลักษณะเป็นเอกเทศ ขึ้นตรงกับสำนักงานศาลยุติธรรมและกระทรวงยุติธรรม มีภารกิจหลักในการรักษาความปลอดภัยให้กับผู้พิพากษาและบุคลากรในองค์กร มักปรากฏอยู่ในระบบกฎหมายระบบชีวิตลอร์วี่ ซึ่งมีความแตกต่างจากเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยทั่วไปที่สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แต่ในด้านของ

⁸ พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562. (2562, 16 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 (ตอนที่ 50 ก), หน้า 257.

อำนาจและหน้าที่ที่มีการคาบเกี่ยวกันในส่วนของการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง สืบสวนคดีอาญา การจับกุม เป็นต้น⁹

2.1.2 ความสำคัญของการจัดตั้งหน่วยงานรักษาความปลอดภัยศาล

ศาล ถือเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตามที่ได้รับจากรัฐธรรมนูญ ซึ่งในการพิจารณาพิพากษา อรรถคดีต่าง ๆ ให้แก่ผู้เสียหายหรือจำเลยนั้น การดำเนินการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลจึงมีความจำเป็นต้องมีความเป็นอิสระและปราศจากการถูกรบกวนงำ ทั้งจากอำนาจหรือภัยอันตรายในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้น การจัดตั้งพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยของศาล ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในสภาพสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว¹⁰ ในอดีตการรักษาความปลอดภัยศาล เป็นหน้าที่หลักของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ที่ผ่านการฝึกอบรมจากสำนักรักษาความปลอดภัย องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ซึ่งได้รับการจัดจ้างให้ไปประจำตามศาลต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยภายในบริเวณศาล ประกอบกับได้รับการจัดสรรอัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในละแวกศาลนั้น ๆ สลับสับเปลี่ยน ไปปฏิบัติหน้าที่คอยช่วยตรวจสอบและดูแลความสงบเรียบร้อยภายในบริเวณศาล ส่วนเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์ สังกัดกระทรวงยุติธรรม มีหน้าที่หลักในการควบคุมดูแลผู้ต้องขังภายในบริเวณศาล อย่างไรก็ตามไม่ได้มีการให้อำนาจแก่ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย เจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ในการรักษาความปลอดภัยศาลอย่างชัดเจน ต่อมาจึงได้มีแนวคิดในการจัดตั้งหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการรักษาความปลอดภัยศาลขึ้นมาโดยเฉพาะ นอกเหนือจากการรักษาความสงบเรียบร้อย และดูแลความปลอดภัยภายในบริเวณศาลแล้ว ยังกำหนดให้มีอำนาจและหน้าที่ในการติดตามจับกุมบุคคลตามหมายจับของศาลอีกด้วย¹¹

การรักษาความปลอดภัยศาลพบว่ามีหลายประเทศที่มีการจัดตั้งหน่วยงานในลักษณะดังกล่าวขึ้น เพื่อทำหน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อยภายในบริเวณศาล อีกทั้งยังปฏิบัติหน้าที่อื่นที่มีความสำคัญอีกด้วย ซึ่งมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

⁹ วิจารณ์ แก้วใส. (2562). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจในการรักษาความปลอดภัยของเจ้าพนักงานตำรวจศาล*. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 15.

¹⁰ สหรัฐ สิริวัฒน์. (2558). *ความจำเป็นและแนวทางในการจัดตั้งหน่วยงานรักษาความปลอดภัยของศาลยุติธรรม (Court Marshal)*. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล หลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่น 14 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 5-6.

¹¹ วิจารณ์ แก้วใส. อ้างแล้ว เจริญรอดที่ 9. หน้า 6.

1) สหรัฐอเมริกา มีหน่วยงานที่มีชื่อเสียงด้านการบังคับใช้กฎหมาย ก่อตั้งเมื่อปี ค.ศ. 1789 โดยใช้ชื่อว่า United States Marshal Service หรือเรียกอีกอย่างว่า U.S. Marshal Service เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงยุติธรรม (Department of Justice) จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติศาลยุติธรรมของสหรัฐอเมริกา มีสำนักงานในสหรัฐอเมริกา 94 เขต แบ่งเป็นสำนักงานย่อย 218 แห่ง และสำนักงานภาคสนามตั้งอยู่ในต่างประเทศ จำนวน 3 แห่ง มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่นครวอชิงตัน ดี.ซี. สหรัฐอเมริกา¹² โดยมีอำนาจและหน้าที่หลักในเรื่องของระบบการรักษาความปลอดภัยศาล เนื่องจากศาลมักถูกภัยคุกคามจากการก่อการร้ายและความรุนแรงจากการก่อวินาศกรรมต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของรัฐบาลกลาง เจ้าหน้าที่จะได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา โดยมีหน้าที่ในการสืบสวนติดตามจับกุมจำเลย การคุ้มครองความปลอดภัยผู้พิพากษาหรือพยาน การควบคุมตัวจำเลยและนำตัวจำเลยมาศาล การริบทรัพย์สินและอสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดทางอาญา¹³ มีบุคลากรทั้งสิ้น 4,942 คน ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ U.S. Marshal Service จำนวน 94 คน กล่าวคือ 1 คน ต่อ 1 เขตศาลสหพันธ์ ส่วนปลัดของ U.S. Marshal Service และเจ้าหน้าที่สอบสวนอาชญากรรม มีจำนวน 3,345 คน และยังมีลูกจ้างฝ่ายธุรการและเจ้าหน้าที่บังคับใช้การควบคุม จำนวน 1,503 คน โดยมีขั้นตอนการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ดังต่อไปนี้¹⁴

(1) ผู้อำนวยการของ U.S. Marshal Service นอกจากอำนาจหน้าที่ ซึ่งถูกกำหนดไว้ จะทำหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากอัยการสูงสุดได้อีกด้วย¹⁵

(2) เจ้าหน้าที่ U.S. Marshal ต้องได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดี ให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำแต่ละเขตศาลสหรัฐและศาลฎีกา ในกรุงวอชิงตัน เว้นแต่เจ้าหน้าที่คนใดที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำที่ Northern Mariana Island อาจให้ปฏิบัติหน้าที่ในเขตศาลอื่น ได้พร้อมกัน ในเวลาเดียว ซึ่งเจ้าหน้าที่ของ U.S. Marshal แต่ละคน ต้องเป็นเจ้าพนักงานของหน่วยงานและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของผู้อำนวยการ

(3) เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งมีวาระ 4 ปี นอกจากเจ้าหน้าที่จะลาออก หรือถูกปลด โดยประธานาธิบดี และดำรงตำแหน่งต่อไปอีก 4 ปี จนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ที่มีความเหมาะสมมารับตำแหน่งแทน

¹² รัชมน นาคชัยวัฒนา. (2556). *ปัญหาการติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหลบหนีหมายจับในคดีอาญา: ศึกษากรณีการจับกุมในชั้นศาล*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 69.

¹³ สหรัฐ สิริวัฒน์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 10. หน้า 12.

¹⁴ รัชมน นาคชัยวัฒนา. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 12. หน้า 71.

¹⁵ รัชมน นาคชัยวัฒนา. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 12. หน้า 72.

(4) ผู้อำนวยการมีอำนาจในการกำหนดสถานที่ภายในเขตศาลเป็นสำนักงานและสถานีให้แก่ Marshal และเมื่อได้รับการกำหนดสถานที่แล้วให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ Marshal ที่จำเขตกรังวอชิงตัน ประจำศาลสูงของกรังวอชิงตัน และประจำอยู่ในเขตตอนใต้ของมลรัฐนิวยอร์ก มีที่พักอาศัยไม่เกิน 20 ไมล์ จากเขตที่ได้รับการแต่งตั้ง และเจ้าหน้าที่ Marshal ซึ่งประจำอยู่ที่ Northern Mariana Island และปฏิบัติหน้าที่ Marshal ในเขตอื่นด้วย อาจพักอาศัยในเขตนั่นแทนได้

(5) ผู้อำนวยการมีอำนาจในการบริหารค่าตอบแทนของลูกจ้าง เท่าที่จำเป็นเพื่อการใช้อำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน และอาจตั้งลูกจ้าง ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รักษากฎหมายตามนโยบายและวิธีปฏิบัติ หรือตามความเหมาะสมของบทบัญญัติ ลักษณะ 5 และระเบียบที่ออก¹⁶

(6) ผู้อำนวยการมีหน้าที่กำกับดูแล U.S. Marshal Service ในการปฏิบัติหน้าที่

(7) ผู้อำนวยการอาจให้เจ้าหน้าที่และลูกจ้างปฏิบัติงานตนได้ แต่จะเรียกรับหรือยอมรับค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนนั้นไม่ได้

(8) เจ้าหน้าที่ Marshal ที่ได้รับการแต่งตั้งควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

(8.1) มีหน้าที่ในการบริหารหน่วยงานรักษาความปลอดภัยมาแล้วอย่างน้อย 4 ปี รวมทั้งงานด้านบุคลากร งบประมาณ และการบริหารจัดการทรัพย์สินในกรมตำรวจ สำนักงาน นายอำเภอหรือหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของสหพันธ์

(8.2) มีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ โดยเฉพาะในระดับมลรัฐหรือระดับท้องถิ่น

(8.3) มีระดับการศึกษาตั้งแต่อนุปริญญาขึ้นไป และ

(8.4) มีประสบการณ์เกี่ยวกับระบบงานของศาลภายในประเทศ ระดับมลรัฐและสหพันธ์ หรือมีประสบการณ์ในการให้ความคุ้มครองบุคลากรของศาล ลูกขุนและพยาน¹⁷

2) รัฐนิวยอร์กเวสต์ เคิร์ริรัฐออสตรเลีย มีหน่วยงานรักษาความปลอดภัยศาลที่มีชื่อเสียงและมีประสิทธิภาพอีกหน่วยงานหนึ่ง ซึ่งมีชื่อว่า “The Office of the Sheriff” โดยพระราชบัญญัติรักษาความปลอดภัยศาล ค.ศ. 2005 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดภายในบริเวณศาลไว้เป็นการเฉพาะ¹⁸ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับ U.S. Marshal หรือ Sheriff ของสหรัฐอเมริกา ถูกตั้งขึ้นโดยกฤษฎีกาแห่งความยุติธรรม เมื่อปี ค.ศ. 1824 ประกอบกับมีการก่อตั้งหัวหน้าผู้พิพากษาศาลสูงสุดของรัฐนิวยอร์กเวสต์ และได้แยกอำนาจการบริหารออกเป็น

¹⁶ รัชมน นาคชัยวัฒนา. อ้างแล้ว เจริญรอดที่ 12. หน้า 72.

¹⁷ รัชมน นาคชัยวัฒนา. อ้างแล้ว เจริญรอดที่ 12. หน้า 73.

¹⁸ สหรัฐ สิริวัฒน์. อ้างแล้ว เจริญรอดที่ 10. หน้า 17.

3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายรัฐบาลหรือฝ่ายบริหาร ฝ่ายจัดการ และฝ่ายตุลาการ เดิม Sheriff มีอำนาจหน้าที่ในการปราบปรามการจลาจลหรือการชุมนุมที่ขัดต่อกฎหมาย การจับกุมผู้กระทำความผิดและการติดตามอาชญากร แต่ในปัจจุบัน Sheriff มีหน้าที่และบทบาทในการรักษาความปลอดภัยของศาล ซึ่งมีความแตกต่างไปจากเดิม อีกทั้งยังมีการตรากฎหมายให้อำนาจ ในส่วนของการรักษาความปลอดภัยในบริเวณศาล ได้แก่ การรักษาความปลอดภัยศาล การกำกับดูแลระบบลูกขุน การส่งหมายและคำสั่ง การบังคับให้เป็นไปตามหมายศาล คำสั่งและคำพิพากษาของศาล รวมไปถึงหมายจับของศาล และกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยไว้โดยเฉพาะเพื่อบังคับใช้ เช่น การค้นบุคคลและยานพาหนะ การริบทรัพย์สินต้องห้าม การจับเฉพาะกรณีที่ถูกคนนั้นได้กระทำความผิด หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลดังกล่าวได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติรักษาความปลอดภัยศาล ค.ศ. 2005¹⁹ (New South Wales Australia, Court Security Act 2005) โดยมีพนักงานรักษาความปลอดภัยศาลประมาณ 400 คน ปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงาน 58 แห่ง ทั่วรัฐนิวเซาท์เวลส์²⁰ โดยมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- (1) การบริหารจัดการหน่วยงาน The Office of the Sheriff
- (2) การส่งหมายเรียกและบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล หมายจับ และคำสั่งของศาลฎีกา ศาลประจำอำเภอและท้องถิ่นและศาลอื่น ๆ ในรัฐนิวเซาท์เวลส์
- (3) ส่งคำสั่งและบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งภายในรัฐนิวเซาท์เวลส์ ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้แทนของศาลคอมมอนเวลท์ รวมถึงศาลสูง ศาลรัฐบาลกลาง และศาลครอบครัวแห่งเครือรัฐออสเตรเลีย
- (4) การจัดการด้านความปลอดภัยของศาลฎีกา ศาลประจำอำเภอ ศาลประจำท้องถิ่นบางแห่ง และศาลยุติธรรมต่าง ๆ
- (5) บริหารด้านการจัดระบบลูกขุนในรัฐนิวเซาท์เวลส์²¹

3) สหราชอาณาจักร มีหน่วยงานรักษาความปลอดภัยศาล ที่มีชื่อเรียกว่า “Security Officers” หรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย²² ซึ่งมีศาลกว่า 100 แห่งทั่วประเทศ โดยได้รับการ

¹⁹ สหรัฐ สิริวิวัฒน์. อ่างแล้ว เจริงอรรถที่ 10. หน้า 17.

²⁰ คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2566). *เจ้าพนักงานตำรวจศาลในกฎหมายต่างประเทศ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.lawreform.go.th/uploads/files/1574754866-vohhm-519yk.pdf>. [2566, 11 พฤษภาคม].

²¹ ธงงาน ต้นบุญเจริญ. อ่างแล้ว เจริงอรรถที่ 1. หน้า 98-99.

²² คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2566). *เจ้าพนักงานตำรวจศาลในกฎหมายต่างประเทศ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.lawreform.go.th/uploads/files/1574754866-vohhm-519yk.pdf>. [2566, 11 พฤษภาคม].

แต่งตั้งจากรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรม อาจเป็นข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ให้กับกระทรวงยุติธรรมหรือเป็นเจ้าของที่ศาลอยู่แล้ว หรือเป็นบุคคลที่ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยให้กับบริษัทเอกชนก็ได้ มีอำนาจหน้าที่เฉพาะเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยในบริเวณศาลตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ประกอบกับมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยศาลตลอด 24 ชั่วโมง ปัจจุบันได้รับการยอมรับในมาตรการการรักษาความปลอดภัยและการบังคับใช้กฎหมาย ผ่านการได้รับรางวัล Charter-mark โดยมีอำนาจและหน้าที่ที่สำคัญ ดังนี้

- (1) การรักษาความปลอดภัยภายในบริเวณศาล อาคารสถานที่ รวมถึงบุคลากร และการอารักขาผู้พิพากษา
- (2) การตรวจสอบความสงบเรียบร้อยภายในบริเวณศาลผ่านกล้องวีดีโอวงจรปิดและเครื่องตรวจจับโลหะ
- (3) การตรวจค้นบุคคล
- (4) การห้ามมิให้บุคคลขึ้นศาล การจับไล่บุคคลออกจากศาล หรือการกันบุคคลออกจากศาล
- (5) การควบคุมประตูทางเข้า - ออก การตรวจสอบยานพาหนะ และตรวจสอบผู้ถือบัตรผ่านเข้าไปภายในบริเวณศาล
- (6) การออกบัตรผ่านระดับความปลอดภัยให้กับบุคคลที่มาติดต่อหรือบุคลากรของศาล

2.1.3 โครงสร้างหน่วยงานเจ้าพนักงานตำรวจศาลสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม²³

ตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมมีประกาศ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานในสำนักงานศาลยุติธรรม และศูนย์รักษาความปลอดภัยมีคำสั่ง เรื่อง การกำหนดลักษณะงานและการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล ศูนย์รักษาความปลอดภัยโดยกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานเจ้าพนักงานตำรวจศาล ที่สังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย สำนักงานศาลยุติธรรม โดยได้มีการแบ่งส่วนงานเจ้าพนักงานตำรวจศาล ภายในศูนย์รักษาความปลอดภัย ออกเป็น 7 ส่วน ดังนี้

2.1.4 ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล 1 – 6

- (1) ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาล
- (2) ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล

²³ ปุณณพัฒน์ มหาดีตระกูล. (2563). *บทบาทของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการอำนวยความยุติธรรม: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์รักษาความปลอดภัย สำนักงานศาลยุติธรรม*. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล อบรมหลักสูตร “ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล” รุ่นที่ 19 วิทยาลัยข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.

(3) ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานและลูกจ้างของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ รวมทั้งอาคารสถานที่ และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม

(4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี

(5) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดการตามหมายจับ หรือเป็นผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้จัดการตามหมายจับหรือตามคำสั่งศาล

(6) ดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(7) ดำเนินการเกี่ยวกับงานแผน งบประมาณและรายงานผลของส่วนงานที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

(8) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นและพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมในภาค

โดยกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบเพิ่มเติมให้ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล 1 – 6 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล 1 มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ตาม (1) – (8) และรับผิดชอบในพื้นที่กรุงเทพมหานครและพื้นที่รับผิดชอบในพื้นที่ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมภาค 1

ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล 2 มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ตาม (1) – (8) และรับผิดชอบในพื้นที่ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ภาค 2 และภาค 7

ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล 3 มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ตาม (1) – (8) และรับผิดชอบในพื้นที่ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ภาค 3 และภาค 4

ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล 4 มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ตาม (1) – (8) และรับผิดชอบในพื้นที่ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ภาค 5 และภาค 6

ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล 5 มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ตาม (1) – (8) และรับผิดชอบในพื้นที่ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ภาค 8 และภาค 9

ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล 6 มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ตาม (1) – (8) และให้มีความรับผิดชอบทั่วราชอาณาจักร

ส่วนฝึกอบรมเจ้าพนักงานตำรวจศาล มีหน้าที่และความรับผิดชอบดังนี้

- 1) ศึกษา วิเคราะห์ แผนยุทธศาสตร์ กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งและเอกสารราชการ ปัญหาข้อขัดข้องและผลการประเมินการฝึกอบรมเจ้าพนักงานตำรวจศาล
- 2) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยหลักการเรียนรู้และเนื้อหา หัวข้อ เพื่อพัฒนาเทคนิคและวิธีการเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวน การหาข่าว และการจับกุม
- 3) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยหลักการเรียนรู้และเนื้อหาความรู้เพื่อเพิ่มพูนทักษะความชำนาญ ความสามารถ เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานและภาระหน้าที่ต่าง ๆ ในปัจจุบันและอนาคตให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ดี เพื่อให้เข้าใจภารกิจที่ได้รับมอบหมายสำหรับการปฏิบัติงาน
- 5) ออกแบบ วางแผน พัฒนาหลักสูตรและดำเนินการฝึกอบรม รวมถึงพัฒนาเจ้าพนักงานตำรวจศาล
- 6) วิเคราะห์ และติดตามการประเมินผลการพัฒนาและฝึกอบรมเจ้าพนักงานตำรวจศาล และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- 7) ปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจศาล ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 8) ดำเนินการเกี่ยวกับงานแผน งบประมาณ และรายงานของส่วนงาน
- 9) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย²⁴

2.1.5 กรอบอัตรากำลังตำแหน่งเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ตารางที่ 2.1 กรอบอัตรากำลังตำแหน่งเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ลำดับ	หน่วยงาน	ประเภท วิชาการ	ประเภท ทั่วไป
1.	ศูนย์รักษาความปลอดภัย	36	8
2.	ศาลฎีกา	5	0
3.	ศาลอุทธรณ์/ศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษ/ศาลอุทธรณ์	11	0

²⁴ ประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม. (2566). เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานในสำนักงานศาลยุติธรรม (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2562. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://ojso.coj.go.th/th/content/category/detail/id/53/iid/347228>. [2566, 1 พฤษภาคม].

ลำดับ	หน่วยงาน	ประเภท วิชาการ	ประเภท ทั่วไป
	ภาค 1 - 9		
4.	ศาลชั้นต้นในเขตกรุงเทพมหานคร	15	0
5.	ศาลพิเศษ - ศาลชำนัญพิเศษ 1-9	14	0
6.	ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ 1-9	9	0
7.	สำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 1	3	2
	ศาลจังหวัด	11	0
	ศาลแขวง	12	0
8.	สำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 2	3	2
	ศาลจังหวัด	10	0
	ศาลแขวง	3	0
9.	สำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 3	3	3
	ศาลจังหวัด	16	0
	ศาลแขวง	3	0
10.	สำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 4	3	3
	ศาลจังหวัด	16	0
	ศาลแขวง	3	0
11.	สำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 5	3	2
	ศาลจังหวัด	13	0
	ศาลแขวง	5	0
12.	สำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 6	3	2
	ศาลจังหวัด	14	0
	ศาลแขวง	2	0
13.	สำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 7	2	0
	ศาลจังหวัด	9	0
	ศาลแขวง	3	0
14.	สำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 8	3	0
	ศาลจังหวัด	14	0
	ศาลแขวง	5	0

ลำดับ	หน่วยงาน	ประเภท วิชาการ	ประเภท ทั่วไป
15.	สำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 9	3	3
	ศาลจังหวัด	9	0
	ศาลแขวง	2	0
รวม		266	25

หมายเหตุ : 1. กรอบอัตรากำลังตำแหน่งเจ้าพนักงานตำรวจศาลทั่วประเทศ จำนวน 291 อัตรา (ประเภทวิชาการ จำนวน 266 อัตรา และประเภททั่วไป จำนวน 25 อัตรา)²⁵

อีกทั้งยังได้มีการกำหนดกรอบอัตรากำลังเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามส่วนหรือกลุ่มงาน เจ้าพนักงานตำรวจศาลทั่วประเทศในสำนักอำนวยการประจำศาล สำนักงานประจำศาล และสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค ซึ่งมีการกำหนดลักษณะงานและมีหน้าที่รับผิดชอบไว้ดังนี้

1) ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาล

2) ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล

3) ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงาน และลูกจ้างของศาล และสำนักงานศาลยุติธรรมซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ รวมทั้งอาคารสถานที่ และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม

4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี

5) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดการตามหมายจับ หรือเป็นผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้จัดการตามหมายจับตามคำสั่งศาล

6) ดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

7) ดำเนินการเกี่ยวกับงานแผน งบประมาณและรายงานของส่วนงาน

²⁵ หนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ สย 029(ส)/2559 ลงวันที่ 9 พฤษภาคม 2566. เรื่อง **แบบรายงานผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานเพื่อรับเงินค่าตอบแทนพิเศษ สำหรับตำแหน่งเจ้าพนักงานตำรวจศาล ประจำเดือนเมษายน 2566.**

8) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย²⁶

2.2 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับศาลยุติธรรมไทย

2.1.1 บทบาทและความสำคัญของศาลไทย

ศาลยุติธรรมของประเทศไทย เดิมไม่ได้มีการจัดระเบียบไว้เป็นหมวดหมู่ โดยจะแยกย้ายออกไปอยู่ตามกรมและกระทรวงต่าง ๆ ซึ่งมีศาลเป็นจำนวนมาก จะเห็นได้ตามบทบัญญัติพระราชกำหนดแก้ไขในกฎหมายตราสามดวง จนเป็นเหตุให้การดำเนินคดีเกิดความล่าช้า ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้มีการจัดตั้งกระทรวงยุติธรรม เมื่อ ร.ศ. 110 และได้รวบรวมศาลต่าง ๆ ให้มาอยู่รวมกัน ต่อมาเมื่อ ร.ศ. 111 ได้มีการประกาศจัดตั้งศาลในสนามสถิตย์ยุติธรรมขึ้น และได้รวบรวมศาลทั้งหมดขึ้นตรงต่อกระทรวงยุติธรรม เว้นแต่ ศาลทหาร²⁷ ต่อมาเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2543 ได้มีการแยกส่วนงานธุรการของศาลออกจากกระทรวงยุติธรรม ซึ่งถือว่าเป็นการแยกศาลยุติธรรมออกจากกระทรวงยุติธรรม โดยกำหนดให้มีประธานศาลฎีกาเป็นประมุขของศาลยุติธรรมและมีเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้บริหารสำนักงานศาลยุติธรรม อันเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระและมีฐานะเป็นนิติบุคคล

ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 10 และหมวด 11 มาตรา 188 ถึงมาตรา 214 แบ่งศาลในประเทศไทยออกเป็น 4 ประเภท คือ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร และศาลรัฐธรรมนูญ โดยในส่วนของศาลยุติธรรมนั้น ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ออกเป็น 3 ชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา มีภารกิจในการพิจารณาพิพากษาคดี กล่าวคือเป็นงานชี้ขาดข้อพิพาทของประชาชน โดยอาศัยกฎหมายเป็นหลัก ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของงานตุลาการ อีกทั้งยังเป็นหลักประกันความเที่ยงธรรมของประชาชน เกื้อกูล และดับความทุกข์ร้อนในข้อพิพาทของประชาชนเพื่อให้เกิดสันติสุขและยุติธรรม โดยใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นเครื่องมือในการพิจารณาพิพากษาคดี²⁸ และเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 188²⁹ ได้บัญญัติให้การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลให้เป็นไปโดยยุติธรรม

²⁶ สำนักงานศาลยุติธรรม. (2566). *การแบ่งส่วนราชการภายใน และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานในสำนักงานศาลยุติธรรม (ฉบับที่ 11)*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/1388/iid/171047>. [2566, 1 พฤษภาคม].

²⁷ สุจริต ถาวรสุข. (2521). *วิทยาคูลาการ*. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายเนติบัณฑิตยสภา. หน้า 8-15.

²⁸ ชงฉาน ต้นบุญเจริญ. อ่างแล้ว เจริงอรรถที่ 1. หน้า 15-17.

²⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 188.

โดยให้ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาบรรดคดี โดยถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม การให้ความคุ้มครองแก่ผู้พิพากษา ห้ามโยกย้ายผู้พิพากษาโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้พิพากษา การไม่นำบัญชีเงินเดือน เงินประจำตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนไปใช้บังคับกับเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง หรือประโยชน์ตอบแทนอื่นของผู้พิพากษานั้น³⁰ จึงเป็นการพิจารณาพิพากษาบรรดคดีให้เป็นไปอย่างยุติธรรมและอิสระ สิ่งที่สำคัญคือจะต้องได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยจากเหตุการณ์ความไม่ปลอดภัย ความกดดันหรือภัยอันตรายในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมีรูปแบบที่แตกต่างและพัฒนาไปอย่างรวดเร็วตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นระบบการรักษาความปลอดภัยที่สามารถเป็นหลักประกันความปลอดภัยที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับศาลและบุคลากรของศาล จะช่วยส่งผลให้การพิจารณาพิพากษาบรรดคดี อันเป็นงานหลักของศาลสามารถดำเนินไปได้อยู่มีประสิทธิวิธภาพมากยิ่งขึ้น³¹

2.1.2 ความเป็นอิสระของผู้พิพากษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอิสระของผู้พิพากษาและสิทธิเสรีภาพของบุคคล มีรายละเอียดดังนี้

1) ความเป็นอิสระของผู้พิพากษา

ผู้พิพากษาหรือตุลาการเป็นศูนย์กลางในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพศาลจึงมีบทบาทสำคัญที่จะทำให้ผู้เสียหายหรือผู้ที่อาจตกเป็นผู้เสียหายได้รับการเยียวยาและได้รับความคุ้มครอง อีกทั้งยังสามารถนำตัวผู้กระทำผิดที่แท้จริงเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม นอกจากนั้นศาลยังสร้างหลักประกันสำหรับผู้ต้องสงสัยว่าการกระทำความผิด จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมตามหลักสากล ดังนั้น ตุลาการจึงมีความสำคัญในกระบวนการถ่วงดุลอำนาจหน่วยงานของรัฐบาล เพื่อแสดงให้เห็นว่าการกระทำของฝ่ายบริหารและกฎหมายได้ดำเนินการตามหลักสิทธิมนุษยชนสากลและหลักนิติธรรม

การที่ศาลมีความเป็นอิสระและเที่ยงธรรม จึงเป็นส่วนสำคัญของระบบตุลาการอย่างสมบูรณ์ อันจะเห็นได้จากกฎหมายรัฐธรรมนูญ และนโยบายของแต่ละประเทศที่ให้ตุลาการเป็นอิสระจากฝ่ายอื่น โดยได้รับการคุ้มครองทั้งกฎหมายและการปฏิบัติจากการทำร้าย การคุกคาม หรือด้วยวิธีการใด ๆ อันเกิดจากการประกอบวิชาชีพตุลาการ และจะต้องไม่มีผลประโยชน์หรือส่วนได้ส่วนเสียในคดีใด ๆ อีกทั้งไม่มีความเห็นล่วงหน้าเกี่ยวกับคดีหรือคู่กรณีคดีต่าง ๆ ในขณะเดียวกันองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องไม่กดดันหรือโน้มน้าวผู้พิพากษาให้พิจารณาพิพากษาคดีไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งตามความประสงค์ เนื่องจากผู้พิพากษามีหน้าที่ปฏิบัติตนอย่างเที่ยงธรรมและต้องไม่ปฏิบัติ

³⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 193.

³¹ ชงฉาน ดันบุญเจริญ. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 1. หน้า 5-6.

คนไปในทางส่งเสริมให้เกิดผลประโยชน์ของกลุ่มนี้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด³² การใช้อำนาจตุลาการโดยอิสระ ถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายตราสามดวง ลักษณะตระลาการนานมาแล้ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 197³³ ได้มีการบัญญัติเรื่องความเป็นอิสระของผู้พิพากษาและศาลไว้ดังนี้

“การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามหลักความยุติธรรม ตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปโดยถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย.....”

เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อถือและศรัทธาแก่ผู้พิพากษา จึงได้มีการจัดทำประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ โดยมีสภาพบังคับทางวินัย จำนวน 44 ข้อ³⁴ ซึ่งเป็นการวางกรอบในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา และมีการกล่าวถึงความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดี ได้แก่ การประสานความยุติธรรมแก่ผู้มีอรรถคดี โดยจะต้องปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเที่ยงธรรม ถูกต้องตามหลักกฎหมาย และนิติประเพณี ในการนั่งพิจารณาคดีผู้พิพากษาต้องเป็นกลางปราศจากอคติ การใช้อำนาจที่สุภาพ การแต่งกายที่เรียบร้อย การรับฟังคู่ความทุกฝ่ายอย่างตั้งใจ ให้ความเสมอภาคและมีเมตตา

2.3 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม

2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 25 บัญญัติรับรองว่า “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มิได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำกรณนั้นได้ โดยได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ เท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเหล่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และ

³² สมบัติ พุทธิพงษ์ภัก. (2554). หลักความเป็นอิสระ ความเป็นกลาง และความรับผิดชอบของผู้พิพากษา. *วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ*, 2 (2) (ธันวาคม 2554 - พฤษภาคม 2555), หน้า 20-22.

³³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 197.

³⁴ สำนักคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม. (2566). *ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://ojc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/1372/iid/8867>. [2566, 20 พฤษภาคม].

ไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น³⁵ สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีการตรากฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกทบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ และบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ”

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ในประเทศไทยได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ซึ่งได้มีการวางหลักไว้อย่างกว้างเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ แต่ยังไม่ครอบคลุมถึงยุคสมัยจึงเกิดการละเมิดและส่งผลเสียต่อระบบการปกครอง ต่อมาผู้ที่แก้ไขปรับปรุงรัฐธรรมนูญ จึงได้ให้ความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นสำคัญ จึงได้นำหลักการดังกล่าวมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญที่มีการแก้ไขจนกระทั่งปัจจุบัน³⁶

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 28 บัญญัติรับรองว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคล หรือการกระทำได้อันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตร่างกาย จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ³⁷

การทรมานทรมานกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้”

หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญของหลักนิติรัฐ การกระทำของรัฐทั้งหลายต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับคุณค่าของสิทธิของประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ การแทรกแซงสิทธิและเสรีภาพของบุคคล รัฐจะสามารถกระทำได้เฉพาะเมื่อมีกฎหมายและต้องผ่านความเห็นชอบจากตัวแทนของประชาชนอนุญาตไว้เท่านั้น ทั้งนี้ตามหลักความชอบธรรมทางประชาธิปไตย ซึ่งการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจากการละเมิดของรัฐ มี 3 ระดับ คือ

³⁵ พงษ์ธวัฒน์ บุญพิทักษ์. (ม.ป.ป.). *สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. บทความ สำนักงานกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. หน้า 5.

³⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

³⁷ พงษ์ธวัฒน์ บุญพิทักษ์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 35. หน้า 8.

1) การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่เด็ดขาด หมายถึง สิทธิเสรีภาพที่องค์กรของรัฐไม่สามารถละเมิดสิทธิเสรีภาพนี้ได้ ซึ่งถือเป็นสิทธิเสรีภาพเด็ดขาด เช่น สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย เสรีภาพในความเชื่อและนับถือศาสนา เป็นต้น

2) การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จากการละเมิดของฝ่ายบริหาร ซึ่งการดำเนินการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ต้องกระทำโดยกฎหมายที่ตราขึ้น โดยเจตจำนงของประชาชน หรือตัวแทนของประชาชนในรัฐสภาหรือองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติเท่านั้น เช่น การเวนคืนที่ดิน ต้องกระทำโดยการตราพระราชบัญญัติเวนคืนที่ดิน เนื่องจากการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน เป็นต้น

3) การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในกรณีที่มีการละเมิด เป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากรัฐหรือจากเอกชนมิให้ถูกละเมิด โดยต้องมีการกำหนดโทษไว้หากมีการละเมิดสิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นทั้งทางแพ่งและอาญาและจะต้องมีองค์กรที่ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาด คือ ศาล ซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการซึ่งก็คือศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.2 หลักความเสมอภาคของบุคคล

หลักความเสมอภาค (Principle of Equality) เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่ได้มีการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเสมอมา หลักความเสมอภาคถือเป็นหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป ที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกันตามกฎหมาย โดยให้ทุกคนมีความเสมอภาคกันต่อหน้าภายใต้กฎหมายและห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติอันทำให้เกิดความไม่เสมอภาคแก่บุคคล³⁸ สำหรับสาระสำคัญของหลักความเสมอภาคจะประกอบด้วยหลักการย่อยที่สำคัญ 4 ประการ คือ

- 1) หลักความเสมอภาคของบุคคลภายใต้กฎหมาย
- 2) หลักความเสมอภาคของบุคคลในการทำงานในหน่วยงานของรัฐ
- 3) หลักความเสมอภาคของบุคคลในการได้รับบริการสาธารณะ
- 4) หลักความเสมอภาคของบุคคลต่อการรับภาระสาธารณะ³⁹

อย่างไรก็ตาม ความเสมอภาคภายใต้รัฐธรรมนูญไทย สามารถแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1) หลักความเสมอภาคทั่วไป หมายความว่า บุคคลไม่ว่าจะมีฐานะทางกฎหมาย อย่างไรก็ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน เช่น การเป็นตำรวจไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ตำรวจที่ไม่ต้องรับโทษใน

³⁸ สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2546). หลักความเสมอภาคตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 1 (1), หน้า 1.

³⁹ ภัสววรรณ อุษพงษ์อมร. (2564.) การปรับใช้หลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญไปสู่หลักความเสมอภาคของบุคคลในการรับภาระของรัฐโดยศาลปกครองไทย. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมายคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 13 (2), หน้า 339-344.

คดีอาญา เป็นต้น หลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย จึงเป็นหลักความเสมอภาคทั่วไปที่บุคคลอาจเรียกร้องต่อรัฐ เพื่อให้ปฏิบัติต่อตนเช่นเดียวกันกับบุคคลอื่นอย่างเท่าเทียมกัน

2) หลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง หมายความว่า ความเสมอภาคของบุคคลภายในขอบเขตเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ เช่น ความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรมที่บุคคลสามารถใช้สิทธิทางศาลในการนำคดีเข้าสู่การพิจารณาในศาลที่มีเขตอำนาจอย่างเท่าเทียมกัน และได้รับการพิจารณาตามกระบวนการพิจารณาอย่างเดียวกัน⁴⁰

2.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำทางปกครอง

ฝ่ายปกครองมีอำนาจและหน้าที่ตามที่กฎหมายให้ไว้ตามที่กำหนด โดยมุ่งรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับประชาชน ซึ่งในปัจจุบันมีการจัดตั้งฝ่ายปกครองออกเป็นรูปแบบต่าง ๆ เพื่อรองรับต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยและเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชน ฝ่ายปกครองเองจึงต้องมีเครื่องมือในการดำเนินการ โดยมักจะปรากฏในรูปแบบต่าง ๆ⁴¹

1) ความหมายของการกระทำทางปกครอง

การกระทำทางปกครอง เป็นการกระทำที่รัฐใช้อำนาจทางปกครองตามกฎหมาย เพื่อสนองความต้องการของส่วนรวม อันมีลักษณะเป็นงานประจำ โดยอยู่ภายใต้การควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมาย เช่น การตราพระราชกฤษฎีกาหรือกฎกระทรวง รวมถึงการออกคำสั่งลงโทษทางวินัยข้าราชการ การรื้อถอนอาคารโดยเจ้าพนักงานควบคุมอาคาร เป็นต้น⁴²

2) หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง

เป็นหลักการพื้นฐานในกฎหมายปกครอง ทำให้องค์กรและเจ้าหน้าที่ต้องผูกพันต่อหลักเกณฑ์ตามฝ่ายนิติบัญญัติได้ตราขึ้น ซึ่งการกระทำทางปกครองจะมีผลตามที่กฎหมายกำหนด โดยกำหนดให้มีการควบคุมและตรวจสอบการกระทำดังกล่าว โดยมีศาลปกครองเป็นผู้ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีหลักการสำคัญของหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง มี 2 ประการ คือ⁴³

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 345.

⁴¹ มานัส สุตตะพรหม. (2561). *ปัญหาการลงโทษทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่พ้นจากตำแหน่งไปก่อนที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติชี้มูลความผิด*. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 28.

⁴² สุริยา ปานแป้น และอนุวัฒน์ บุญนันท์. (2558). *คู่มือสอบกฎหมายปกครอง* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 24.

⁴³ มานัส สุตตะพรหม. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 41. หน้า 34.

(1) การกระทำต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย ทำให้ฝ่ายปกครองผูกพันต่อกฎหมายที่บังคับใช้ อยู่ ดังนั้น ฝ่ายปกครองจึงไม่อาจดำเนินการใด ๆ ที่ขัดต่อกฎหมายตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจ และกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์สูงกว่ากฎหมายที่ให้อำนาจทางปกครองนั้น ซึ่งเป็นไปตามคำกล่าวที่ว่า “กฎหมายที่เป็นทั้งที่มาของอำนาจและข้อจำกัดของอำนาจฝ่ายปกครอง” ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ

(1.1) กฎหมายที่เป็นแหล่งที่มา (Source) ของอำนาจกระทำการของฝ่ายปกครอง ซึ่งอาจมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกชน (Individual) ได้แก่ พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ และกฎหมายอื่นที่มีค่าบังคับเท่าเทียมกับพระราชบัญญัติเช่น พระราชกำหนด หรือประกาศคณะ ปฏิวัติบางฉบับ ส่วนกฎหมายลำดับรองนั้น ถึงแม้จะมีลักษณะให้อำนาจฝ่ายปกครองสามารถกระทำการที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกชน ได้ แต่แท้จริงแล้วเป็นการกระทำทางปกครองประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้นมาใช้บังคับโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติและกฎหมายอื่นที่มีค่าการบังคับเท่าเทียมกับพระราชบัญญัติ นั้นเอง จึงกล่าวได้ว่า กฎหมายที่เป็นแหล่งที่มาของอำนาจกระทำการของฝ่ายปกครองนั้น โดยจะต้องเป็นผลผลิตจากการกระทำในทางนิติบัญญัติเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Powers) และหลักการประชาธิปไตยทางผู้แทน (Representation Democracy) อันเป็น หลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนูญในระบอบประชาธิปไตย

(1.2) กฎหมายที่เป็นข้อจำกัดของอำนาจกระทำการของฝ่ายปกครองที่มีอยู่ตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติและกฎหมายอื่นที่มีค่าบังคับเท่าเทียมกับ พระราชบัญญัตินั้น มีด้วยกันหลายประเภทดังนี้

รัฐธรรมนูญ ได้แก่ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ตลอดจนหลักรัฐธรรมนูญทั่วไปที่มีได้บัญญัติขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น หลักนิติรัฐ หลักความได้สัดส่วน⁴⁴ หลักความเสมอภาค⁴⁵ (Equality) เป็นต้น

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติและกฎหมายอื่นที่มีค่า บังคับ เท่าเทียมกับพระราชบัญญัติฉบับที่เป็นแหล่งที่มาของอำนาจกระทำการของฝ่ายปกครอง และ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติและกฎหมายอื่นที่มีค่าบังคับเท่าเทียมกับ พระราชบัญญัติฉบับอื่น ๆ ที่มีได้เป็นแหล่งที่มาของอำนาจกระทำการของฝ่ายปกครอง

⁴⁴ อังกูร วัฒนรุ่ง. (2566). *หลักแห่งความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality)*. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: http://www.bpp.go.th/bpp_st6/revolve. [2566, 11 มีนาคม].

⁴⁵ สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2566). *หลักความเสมอภาค ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ*. (ออนไลน์) เข้าถึงได้ จาก: <https://kpi-lib.com/library/books/kpi-book-5792/>. [2566, 11 มีนาคม].

กฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ได้แก่ แนวปฏิบัติเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ได้รับ การประพาดพิงต่อกันมาช้านาน จนเกิดความรู้สึกร่วมกันของคนในสังคมว่า เป็นสิ่งที่ถูกต้อง และจำเป็นต้องปฏิบัติตาม

หลักกฎหมายทั่วไป (General Principle of Law) ได้แก่ บรรดาหลักการที่เป็นรากฐานของระบบกฎหมายของประเทศ เช่น หลักความเป็นกลาง หลักการคุ้มครอง ประโยชน์สาธารณะ หลักการคุ้มครองความเชื่อถือและไว้วางใจ เป็นต้น

(2) หลักไม่มีกฎหมายไม่มีอำนาจ เป็นหลักที่แสดงให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน ระหว่างการกระทำในขอบเขตของกฎหมายเอกชน (Private Law) และการกระทำในขอบเขตของกฎหมายมหาชน (Public Law) กล่าวคือ ในขอบเขตของกฎหมายมหาชนนั้น เอกชนสามารถกระทำการใด ๆ ได้ตราบเท่าที่ไม่มีกฎหมายห้าม ซึ่งในส่วนขอบเขตของกฎหมายมหาชนนั้น ฝ่ายปกครองจะกระทำการใด ๆ ได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจไว้อย่างชัดเจนเท่านั้น

สำหรับกฎหมายที่ให้อำนาจฝ่ายปกครองกระทำการต่าง ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ จะต้องเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรเท่านั้น ถูกตราขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชน ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ และกฎหมายอื่นที่มีค่าบังคับเท่าเทียมกับพระราชบัญญัติ ได้แก่ พระราชกำหนดหรือประกาศคณะปฏิวัติบางฉบับ ด้วยเหตุนี้ฝ่ายปกครองจึงอ้างกฎหมายลำดับรอง กฎหมายจารีตประเพณีและหลักกฎหมายทั่วไปมาเป็นฐานไม่ได้⁴⁶

2.3.4 หลักไม่มีกฎหมายไม่มีอำนาจ

หลักไม่มีกฎหมายไม่มีอำนาจ กำหนดให้ องค์กรฝ่ายปกครองจะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดได้ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจในการกระทำการนั้นไว้ และหลักจากการกระทำดังกล่าวแล้วจะต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย โดยมุ่งเน้นให้องค์กรฝ่ายปกครองกระทำการตามกรอบของกฎหมาย หลักไม่มีกฎหมายไม่มีอำนาจ ยังมีความมุ่งหมายยิ่งไปกว่านั้น กล่าวคือ การกระทำของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองต้องมีกฎหมายรองรับ เหตุผลเบื้องหลังของหลักไม่มีกฎหมายไม่มีอำนาจนี้ อาจอธิบายได้โดยหลักประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา หลักนิติรัฐ และหลักการประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน⁴⁷

การยอมรับหลักกฎหมายดังกล่าว ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักนิติรัฐ มีจุดมุ่งหมายให้มีการกำหนดรูปแบบนิติสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับ

⁴⁶ สุริยา ปานแป้น และอนุวัฒน์ บุญนันท์. อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 42. หน้า 29-30.

⁴⁷ วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2549). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายปกครอง: หลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครอง และการกระทำทางปกครอง* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 18.

ประชาชนตามกฎหมายที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป เพื่อที่ประชาชนจะได้ทราบว่าก่อนที่จะกระทำการใด ๆ ลงไปกฎหมายต้องการให้ประพฤติ หรือปฏิบัติอย่างไร

2.3.5 หลักการตีความกฎหมายอาญา

กฎหมายอาญานั้น มีวัตถุประสงค์มุ่งคุ้มครองบุคคลทั่วไป รักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง อีกทั้งยังมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำความผิด แต่ต้องใช้อย่างระมัดระวังและเป็นธรรมกับผู้ถูกลงโทษ หลักการตีความกฎหมายอาญา จึงเป็นหลักการในการพิจารณาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมายอาญา เพื่อเป็นการป้องกันการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศและส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางปกครอง⁴⁸

การตีความกฎหมาย หมายความว่า การค้นหาความหมายที่มีถ้อยคำไม่ชัดเจน กำกวม หรืออาจเข้าใจได้หลายรูปแบบ สิ่งที่สำคัญสำหรับการตีความกฎหมายนั้น เนื่องจากในขณะนั้นที่มีการตรากฎหมายขึ้นนั้น ฝ่ายนิติบัญญัติไม่สามารถคาดเดาเหตุการณ์ในภายภาคหน้าได้ จึงไม่สามารถบัญญัติกฎหมายได้อย่างครอบคลุม และก่อให้เกิดความผิดพลาดจากการบัญญัติกฎหมาย ดังนั้นการตีความกฎหมายจึงต้องพิจารณาจากตัวอักษรให้ได้ความหมาย เหตุผล หรือความมุ่งหมายของกฎหมาย โดยต้องพิจารณาไปพร้อมกัน มี 2 ด้าน ดังนี้⁴⁹

1) ตัวอักษร กล่าวคือ การพิเคราะห์ถ้อยคำตามตัวบทบัญญัติเป็นเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจ หากทำการพิเคราะห์อย่างลึกซึ้งจะพบว่ามีความหมายที่กว้างหรือแคบแตกต่างกัน อาจต้องค้นหาทั้งส่วนที่เป็นแก่นความหมาย ความหมายธรรมดาหรือความหมายอย่างกว้าง ตลอดจนเนื้อหาที่ถือโดยอนุโลม อย่างไรก็ตามจะต้องอยู่ในขอบเขตของบทบัญญัตินั้น หรือในบางกรณีอาจต้องทำความเข้าใจความหมายจากบทนิยามนั้น

(1) ความมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์ของกฎหมาย กล่าวคือ ต้องพิจารณาตามตัวอักษรและเจตนารมณ์ควบคู่กัน ใช้น้ำหนักในการตีความเท่ากัน ให้สอดคล้องทั้งตัวอักษรและเจตนารมณ์ ไม่ใช่ยึดถือว่าใช้หลักใดก่อนหลัง เนื่องจากบางครั้งถ้อยคำไม่มีความหมายชัดเจนในตัว อาจจะต้องพิจารณาประกอบกับความแวดล้อมและประกอบเป็นข้อความทั้งหมดของเรื่องนั้น ๆ

2) การตีความกฎหมายอาญาต้องตีความโดยเคร่งครัด กล่าวคือ การกระทำหรือไม่กระทำการอย่างใดที่เป็นความผิดอาญาแล้วก็ถือว่าเฉพาะกรณีนั้น ๆ ที่เป็นความผิด จะไปรวมกรณีอื่นเข้ารวมไม่ได้ อีกทั้ง “จะนำบทกฎหมายใกล้เคียงมาใช้เป็นผลร้ายมิได้”

หากเป็นกรณีที่ไม่ว่างการบัญญัติกฎหมายไว้โดยตรง หากเป็นคดีอาญา เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดและมีการกำหนดโทษไว้ จำเลยก็ไม่มี ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

⁴⁸ อริยพร โพธิ์ใส. (2553). หลักทั่วไปในการตีความกฎหมายแพ่งและอาญา. *วารสารจตุรนิติ*, กค.-ศ.ศ. 53, หน้า 163.

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 164.

มาตรา 2 ซึ่งมีความแตกต่างไปจากการตีความกฎหมายปกติ เนื่องจากกฎหมายอาญา มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษต่อบุคคล ส่งผลให้กระทบสิทธิของประชาชน จึงได้มีหลักเกณฑ์ในการตีความดังต่อไปนี้

(1) ต้องตีความโดยเคร่งครัด เนื่องจากกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่กำหนดความผิดและโทษ จะกระทำการใดหรืองดเว้นการกระทำใดจะถือว่าเป็นความผิดและลงโทษได้ต่อเมื่อมีกฎหมายระบุไว้โดยชัดแจ้งเท่านั้น

(2) จะตีความกฎหมายอาญาให้เป็นผลร้ายแก่บุคคลมิได้ ในกรณีที่กฎหมายสองฉบับหรือว่านั้นขึ้นไปจะนำมาใช้ปรับแก้คดีให้ถือว่า กฎหมายฉบับนั้น เว้นแต่กฎหมายจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น หรือกรณีที่กฎหมายใหม่ยกเลิกกฎหมายเก่า ให้ใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดไม่ว่าในทางใด

(3) ตัวบทกฎหมายมีข้อความเคลือบคลุมสงสัย ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย โดยเทียบเคียงจากหลักในการพิจารณาคดีอาญา⁵⁰

นอกจากหลักการที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว การตีความกฎหมายอาญาหรือความรับผิดชอบในทางอาญานั้นก่อให้เกิดโทษอันมีผลเสียหายต่อชีวิตของผู้กระทำความผิด ต่อเสรีภาพของผู้กระทำความผิด หรือต่อเสรีภาพหรือต่อทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด ดังนั้น ในการตีความกฎหมายอาญาจึงต้องตีความอย่างเคร่งครัด เพราะโทษทางอาญา จะส่งผลเสียต่อบุคคลอย่างร้ายแรงไม่ว่าจะเป็น โทษปรับ กักขัง ริบทรัพย์สิน จำคุก หรือประหารชีวิต ด้วยเหตุนี้ การตีความถ้อยคำ ที่คลุมเครือ ไม่ชัดเจนของกฎหมายอาญาจึงต้องพิจารณาจากหลักเกณฑ์การตีความสรุปได้ดังนี้⁵¹

(1) การตีความกฎหมายอาญา ไม่สามารถขยายความในบทบัญญัติเพื่อลงโทษหรือเพิ่มโทษให้หนักขึ้นได้

(2) การตีความกฎหมายอาญา ให้มีผลย้อนหลัง เป็นโทษไม่ได้ บุคคลต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการ ตามกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายและใช้บังคับในขณะนั้น

(3) ถ้ากฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิด มีความแตกต่างกฎหมายที่ใช้ในภายหลังกระทำความผิด ให้ใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิด ไม่ว่าในทางใด

(4) เมื่อกฎหมายไม่ระบุไว้ชัดเจน จะตีความให้เป็นโทษแก่จำเลยไม่ได้

2.3.6 แนวคิดกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

รัฐมีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายและดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นลำดับขั้นตอน และในบางครั้งอาจกระทบถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างไม่สามารถ

⁵⁰ อริยพร โพธิ์ใส. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 48. หน้า 165-167.

⁵¹ ปรีดี เกษมทรัพย์ และคณะ. (2528). การใช้ตีความกฎหมาย. *วารสารนิติศาสตร์*, 15 (1), หน้า 65-82.

หลีกเลี่ยงได้ รัฐจึงจำเป็นที่จะต้องดำเนินการให้กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้น้อยที่สุด และปฏิบัติเพียงใดถึงจะเหมาะสม⁵² ซึ่งในปัจจุบันมีทฤษฎีที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล จำนวน 2 รูปแบบ ดังนี้

1) ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model)⁵³

เป็นทฤษฎีการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบการควบคุมอาชญากรรม มีแนวคิด คำนึงในเชิงอนุรักษนิยม โดยให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอย่างเต็มที่ แม้อาจจะมีการล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพของบุคคล แต่เพื่อประโยชน์ของสังคมและบรรลุเป้าหมายในการควบคุมอาชญากรรม สร้างความสงบเรียบร้อยในสังคมยอมทำได้ กฎหมายและแนวทางนโยบายของรัฐเอื้อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการได้ โดยมีแนวคิดสรุปได้ ดังนี้

(1) การปราบปรามอาชญากรรม ถือเป็นหน้าที่หลักของกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากกฎหมายเป็นเงื่อนไขที่สำคัญทำให้สังคมมีความสุข

(2) กระบวนการยุติธรรมจะต้องมุ่งเน้นในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ซึ่งเป็นเหยื่อของอาชญากรรมมากกว่าที่จะปกป้องสิทธิของผู้ต้องหา

(3) กฎหมายต้องให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างคล่องตัว สะดวกในการสืบสวนสอบสวน จับกุม ตรวจค้น ยึด และการลงโทษ

(4) กฎหมายใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นพันนาการในการปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมจะต้องถูกจัดออกไป

(5) กระบวนการยุติธรรมจะต้องปฏิบัติการเชื่อมโยงเหมือนสายพานลำเลียงการดำเนินคดีจะถูกส่งผ่านไปยังหน่วยงานย่อยที่รับผิดชอบอย่างสัมพันธ์กัน

(6) เมื่อตำรวจจับกุมผู้ต้องหาและพนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาล ควรมีข้อสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด เนื่องจากถือว่าการสืบสวนของตำรวจและของพนักงานอัยการเป็นการค้นหาความจริงที่น่าเชื่อถือ

(7) เป้าประสงค์หลักของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ การค้นหาความจริงหรือการตรวจสอบพยานหลักฐานที่กล่าวหาว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น

2) ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process)⁵⁴

⁵² ชานท์ มิ่งทองคำ. (2557). *การจับกุมและควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548*. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. หน้า 437.

⁵³ มานะ เผาะช่วย. (2556). *ระบบการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงาน : ศึกษาเปรียบเทียบระบบของประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส และประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 22.

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 23-24.

ทฤษฎีการดำเนินคดีอาญารูปแบบหลักนิติธรรม (Rule of Law) มุ่งเน้นสิทธิเสรีภาพของบุคคลและของผู้ถูกกล่าวหาเป็นสำคัญ จึงต้องมีกฎหมายจำกัดอำนาจของเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับมาตรการบังคับ เช่น การจับกุม ตรวจค้น เป็นต้น อีกทั้งให้มีการลงโทษอย่างเหมาะสม แนวคิดสำคัญของทฤษฎีนี้ คือ ต้องมีหลักประกันให้กับประชาชนว่าผู้บริสุทธิ์จะต้องไม่ถูกลงโทษ ทฤษฎีหลักนิติธรรมจึงมุ่งเน้นสิทธิของผู้ถูกกล่าวหามากกว่าสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหาย โดยมีแนวคิดสรุปได้ดังต่อไปนี้

(1) หน้าที่สำคัญที่สุดของกระบวนการยุติธรรม คือ การปฏิบัติตามกฎหมายโดยเคร่งครัด เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมภายใต้หลักกฎหมาย “หลักฟังความทุกฝ่าย”

(2) กระบวนการยุติธรรมจะต้องให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาตามที่กฎหมายบัญญัติไว้และต้องยึดหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์

(3) อำนาจของเจ้าหน้าที่จะต้องถูกจำกัดเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจโดยมิชอบ ซึ่งกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน

(4) สิทธิของบุคคลตามรัฐธรรมนูญไม่เป็นเพียงแต่เรื่องทางเทคนิค หากแต่องค์กรในกระบวนการยุติธรรมต้องมีพันธะที่จะต้องถือปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด ทั้งตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับทั้งหลาย เพื่อประกันให้เกิดความเป็นธรรมและความมั่นคงแน่นอนของกระบวนการยุติธรรม

(5) กระบวนการยุติธรรมเปรียบเสมือนระบบงานที่มีการตรวจสอบ อันประกอบด้วยหน่วยงานย่อยที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องซึ่งกันและกัน เพื่อป้องกันอย่างเต็มที่เพื่อไม่ให้ผู้บริสุทธิ์ถูกกล่าวหาและถูกลงโทษทางอาญา

(6) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของรัฐจะต้องไม่มีการกล่าวหาบุคคลใดว่ากระทำความผิดกฎหมายโดยปราศจากพยานหลักฐาน ทั้งนี้ จะต้องดำเนินกระบวนการตามกฎหมายในการดำเนินคดีอาญาให้มีการค้นหาความจริง

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย

กระบวนการยุติธรรม มีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานว่า วิธีดำเนินการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและให้ความเป็นธรรมในทางกฎหมาย แก่บุคคลโดยบุคลากรและองค์กรหรือสถาบันต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่บริหารงานยุติธรรม ได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงานอัยการ ทนายความศาล กระทรวงยุติธรรม และกรมราชทัณฑ์ อีกความหมายหนึ่ง กระบวนการยุติธรรม หมายถึง การดำเนินการคดีเมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นระหว่างผู้เสียหายที่ร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงาน มีการสืบสวนหาข้อเท็จจริงกับผู้กระทำผิด จนถึงการฟ้องร้องต่อศาลทั้งในกรณีของคดีแพ่งและคดีอาญา สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า “กระบวนการยุติธรรม” หมายถึง วิธีที่รัฐให้ความยุติธรรมแก่พลเมือง ผู้มีอรรถคดีโดยผ่านองค์กร สถาบันต่าง ๆ และบุคลากรที่กฎหมายให้อำนาจไว้

กระบวนการยุติธรรมที่สำคัญ ได้แก่ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง กระบวนการยุติธรรมทางแรงงาน กระบวนการยุติธรรมในศาลเยาวชนและครอบครัว กลางและกระบวนการยุติธรรมในศาลภาษีอากร กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นกระบวนการสำหรับดำเนินคดีอาญา กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำผิดทางอาญาแล้ว การนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ จะต้องกระทำอย่างไร ซึ่งบทบัญญัติที่กำหนดวิธีดำเนินคดีอาญาเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีหลักการ ดังนี้⁵⁵

(1) บุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้กระทำความผิด ผู้เสียหาย ตำรวจ อัยการ ศาล และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์

(2) เมื่อมีความผิดอาญาเกิดขึ้นก็จะต้องมีการสืบสวนและสอบสวนเกี่ยวกับความผิด โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นลำดับแรก จากนั้นพนักงานอัยการจึงจะฟ้องคดีอาญาต่อศาล หรือในบางกรณีผู้เสียหายจะฟ้องคดีต่อศาลโดยตรงก็ได้

(3) ในคดีอาญานั้น การพิจารณาสืบพยานของศาลจะต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าสาธารณชนและต่อหน้าจำเลย

(4) คดีอาญาเมื่อมีคำพิพากษาแล้วจะต้องบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาโดยไม่ชักช้า

แนวความคิดดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยยึดหลักทฤษฎีนิติธรรมเป็นสำคัญ แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินคดีอาญาของไทยมีการสร้างดุลยภาพระหว่างทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมและทฤษฎีหลักนิติธรรม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม ทั้งในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลและความมีประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือรัฐจะต้องดำเนินการควบคุมอาชญากรรมบนพื้นฐานหรือภายใต้หลักนิติธรรม⁵⁶

2.4 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจับกุม

2.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมตัวไว้ในอำนาจรัฐ

หลักการสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของบุคคลคือ การสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและจะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ ดังนั้นโดยหลักแล้วรัฐจะควบคุมตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐด้วยการจับกุมคุมขังหรือควบคุมตัวให้สิ้นอิสรภาพไม่ได้ มิฉะนั้นจะเป็นการปฏิบัติต่อบุคคลเสมือนว่า

⁵⁵ วิรัตน์ พานิชย์พงษ์. (2558). *กระบวนการยุติธรรมในระบอบประชาธิปไตย 100 ปี*. ในเอกสารวิชาการการอบรมหลักสูตร หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 3 วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. หน้า 1.

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 29.

เขาเป็นผู้กระทำความผิดทั้งที่ยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเขาได้กระทำความผิด ซึ่งขัดต่อหลักการสำคัญดังกล่าวข้างต้น อย่างไรก็ตาม ด้วยเหตุที่รัฐมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และมีหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินของพลเมืองด้วย ดังนั้นเมื่อเกิดการกระทำความผิด รัฐจึงมีความจำเป็นที่ต้องตรวจสอบหาความจริงเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย อันเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมประการหนึ่งและเป็นการรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย โดยมีความมุ่งหมายดังนี้⁵⁷

1) เพื่อให้การสอบสวนเป็นไปอย่างเรียบร้อย

ในการดำเนินคดีอาญา รัฐมีความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการบังคับทางกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการจับหรือการควบคุม เพื่อเป็นการสอบปากคำผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหา หากไม่มีการสอบปากคำก็ไม่สามารถฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาลได้ ในการสอบสวน พนักงานสอบสวนจึงต้องเป็นผู้พิจารณาว่า หากไม่มีการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นแล้วสามารถดำเนินการสอบสวนต่อไปได้หรือไม่อย่างไร ดังนั้นการคุมขังเพื่อการสอบสวนจึงไม่สามารถทำได้ในทุกกรณี

2) เพื่อเป็นหลักประกันการมีตัวตนของผู้ต้องหาเพื่อฟ้องคดีต่อศาล

การที่จะยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ของพนักงานอัยการนั้น หากไม่มีตัวผู้ต้องหาที่ไม่สามารถทำได้ อาจจะต้องเสียเวลาในการติดตามตัวผู้ต้องหามาฟ้องคดี จึงต้องมีการควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาไว้ เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้หลบหนี ดังนั้นการส่งตัวผู้ต้องหาในการฟ้องคดีต่อศาล หรือการพิจารณาสืบพยานที่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย คือความจำเป็นที่จะต้องมิให้ผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญา

3) เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ต้องหาไปกระทำความผิดซ้ำ

เมื่อปรากฏว่าบุคคลใดถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด หากพฤติการณ์และความผิดที่ถูกกล่าวหา มีเหตุอันสมควรที่น่าเชื่อได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหา มีการกระทำความผิดนั้นจริง และเป็นอันตรายต่อสังคม การจับกุมและคุมขังในระหว่างการดำเนินคดี จึงเป็นเครื่องมือไม่ให้ผู้ถูกกล่าวหาออกไปกระทำความผิดซ้ำอีก โดยอาศัยข้อยกเว้น กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อการดำเนินคดีเท่านั้น⁵⁸

4) เพื่อป้องกันผู้ต้องหาไปทำลายพยานหลักฐานหรือข่มขู่พยาน

การให้ผู้ต้องหา มีอิสระในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดีอาจเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลดังกล่าวกลับไปทำลายพยานหลักฐานหรือข่มขู่พยาน ยิ่งไปกว่านั้นหากผู้ต้องหาเป็นผู้มี

⁵⁷ กนกกาญจน์ แป้นส่ง. (2565). *ปัญหาทางกฎหมายในการดำเนินคดีกรณีผู้ต้องหาถูกควบคุมตัว อยู่ในเขตอำนาจของศาลอื่น*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 21.

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 22.

อิทธิพล อาจเข้าไปทำลายพยานหลักฐานที่จะเอาผิดตนเองและพวกได้ ทำให้เกิดความเสียหายต่อรูปคดี หรืออาจทำให้พยานเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าที่จะไปให้การเป็นพยานอีกต่อไป

5) เพื่อป้องกันการหลบหนีของผู้ต้องหา

เป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาหลบหนีจากการดำเนินคดีและการลงโทษ หากการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดตามกฎหมายจริง ดังนั้น หากรายละเอียดปรากฏแน่ชัดว่าไม่สามารถที่จะปล่อยตัวผู้ต้องหาไปได้ ก็ควรที่จะควบคุมตัวไว้ มิเช่นนั้นผู้ต้องหาอาจทำการหลบหนี ในระหว่างการปล่อยตัว หรืออาจอาศัยขอบเขตอายุความในการลงโทษทางอาญา เพื่อพ้นผิดก็เป็นได้ จึงทำให้เกิดภาระของรัฐในการติดตามตัวผู้ต้องหาดังกล่าวกลับมายังกระบวนการยุติธรรมอีกครั้ง ซึ่งอาจมีข้อจำกัดทั้งทางด้านทรัพยากรบุคคล ทุนทรัพย์ และเวลา เป็นต้น⁵⁹

2.4.2 ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory)⁶⁰

ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรมได้อธิบายถึงสาเหตุหรือองค์ประกอบของการเกิดอาชญากรรม ประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ของสามเหลี่ยม 3 ด้าน คือ

1) ผู้กระทำความผิด/คนร้าย กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความต้องการจะก่อเหตุหรือต้องการลงมือกระทำความผิด

2)เหยื่อ/เป้าหมาย กล่าวคือ บุคคล สถานที่ หรือวัตถุสิ่งของ กระทำต่อเป้าหมายที่ต้องการ

3) โอกาส กล่าวคือ ช่วงเวลาและสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิดหรือคนร้าย มีความสามารถที่จะลงมือกระทำความผิด หรือก่ออาชญากรรมขึ้น

เมื่อองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าวข้างต้นบรรจบกัน สามารถทำให้เกิดอาชญากรรมขึ้นได้ ซึ่งทฤษฎีดังกล่าว ได้เสนอแนวคิดในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม หรือการป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรม โดยต้องพยายามทำอย่างไรก็ตามที่จะให้องค์ประกอบ ของสามเหลี่ยมอาชญากรรม ด้านใดด้านหนึ่งขาดหายไปก็จะทำให้ไม่เกิดอาชญากรรม

(1) ด้านผู้กระทำความผิดหรือคนร้าย ต้องพยายามลงหรือควบคุมจำนวนผู้กระทำความผิดหรือคนร้ายในพื้นที่ที่รับผิดชอบ โดยใช้ทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย เช่น การสอดส่องบุคคลพันโท ที่เข้ามาอยู่ในพื้นที่ การสร้างมาตรการดูแลแหล่งอบายมุขหรือสถานบริการที่จะเป็นแหล่งเพาะอาชญากรรม การระดมกวาดล้างอาชญากรรมอย่างสม่ำเสมอ การจับกุมผู้กระทำความผิดตามหมายจับ การสืบสวนหาข่าวเกี่ยวกับแหล่งซ่องสุมของผู้กระทำความผิดหรือคนร้าย มาตรการตีวงสุรา การปิดล้อมตรวจค้น การไป

⁵⁹ กนกกาญจน์ แป้นส่ง. อังแล้ว เจริญรอดที่ 57. หน้า 23.

⁶⁰ พิมพ์ตรา พัสดุประคิษฐ์ และกิตติ์ชนทัต เลอวงค์รัตน์. (2563). แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัยนักท่องเที่ยวของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองกำกับการ 3 กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว 1. *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย มหาวิทยาลัยมหิดล*, 16 (ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน), หน้า 93.

ระงับเหตุอย่างทันที่เพื่อจับกุมผู้กระทำความผิด รวมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติดให้โทษและปัญหาการว่างงาน เป็นต้น

(2) ด้านเหยื่อ/เป้าหมาย ผู้เสียหายหรือเหยื่อ หรือประชาชนทั่วไปต้องรู้จักการป้องกันตนเอง ครอบครัวและชุมชนหรือสังคม ตำรวจจะต้องยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ โดยมี การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ รวมถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมหรือวิธีการที่ทำให้ไม่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม เช่น การแต่งกายล่อแหลม การสวมใส่ของใช้มีราคา การใช้อุบายกับคนร้ายในรูปแบบต่าง ๆ โดยอาจจะจัดเป็น โครงการตำรวจเตือนภัยหรือ ตำรวจตรวจเยี่ยมประชาชน เป็นต้น

(3) ด้าน โอกาส ตัด โอกาสที่ผู้กระทำความผิดหรือคนร้ายจะลงมือก่ออาชญากรรม จะต้องรอกจังหวะเวลา และมีสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการก่อเหตุ ตำรวจต้องพยายามหาวิธีการเพื่อที่จะ ตัดโอกาสของคนร้ายดังกล่าว ซึ่งแยกเป็น 2 รูปแบบ⁶¹

(3.1) เวลา ต้องตัดโอกาสในเรื่องเวลาที่สามารถก่อเหตุได้ โดยเน้นการปรากฏตัวของเจ้าหน้าที่และการตั้งจุดตรวจจุดสกัด เป็นต้น

(3.2) สถานที่ สำหรับเรื่องการตัดช่องโอกาสในส่วนของสถานที่นั้น สามารถทำได้หลากหลายรูปแบบและมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมากมาย เช่น ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นวิธีการปรับรูปแบบในการตัดโอกาสให้เข้ากับรูปแบบของสภาพแวดล้อมนั้น ๆ โดยใช้สภาพแวดล้อมดังกล่าวให้เกิดประโยชน์ในการลดโอกาสการก่ออาชญากรรม เช่น โครงการเพื่อนบ้านเตือนภัย ตลอดจนการเพิ่มประสิทธิภาพจากเครื่องมือทางด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีความก้าวหน้า ทั้งนี้ตำรวจจะต้องเข้าไปจัดการให้มีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชนเพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

2.4.3 หลักในการดำเนินการจับกุม

เจ้าหน้าที่จะต้องพิจารณาสังเกตว่าผู้ถูกจับน่าจะต้องสู้ขัดขวางหรือหลบหนีด้วยหรือไม่ การพิจารณาจะต้องสังเกตด้วยว่าผู้ถูกจับน่าจะมีอาวุธหรือไม่ หากมีอาวุธชนิดใดและมีสมัครพรรคพวกที่จะต่อสู้หรือช่วยให้หลบหนีไปได้หรือไม่ ให้พิจารณารวมไปถึงการสังเกตภูมิประเทศในบริเวณที่จะทำการจับกุมด้วยว่ามีที่ให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้เป็นที่กำบังในการต่อสู้ หรือสภาพพื้นที่และมีสิ่งของในบริเวณนั้นอาจใช้หรือหยิบฉวยเป็นอุปกรณ์ในการป้องกันหรือใช้เป็นอาวุธในการต่อสู้ได้หรือไม่

1) การใช้วาจาเพื่อยับยั้งและการออกคำสั่ง

(1) การใช้วาจาเพื่อยับยั้งเหตุการณ์ การรู้จักใช้คำพูดและระดับเสียงที่เหมาะสม ในสถานการณ์ที่ถูกต้อง โดยการเป็นนักพูดที่ดี รู้จักเลือกจังหวะและวิธีการพูดจะมีผลในการยับยั้ง

⁶¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 94.

ผู้ต้องถูกจับ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่จะต้องไม่กระทำการใด ๆ อันจะเป็นสาเหตุให้ตนเองเข้าไปเป็นคู่วิวาทอีกคนหนึ่งเนื่องจากการโต้เถียง และระงับอารมณ์ไม่อยู่

(2) การออกคำสั่งต่าง ๆ เช่น หยุด อย่าขยับ หรือไปได้ เป็นคำสั่งที่เจ้าหน้าที่มักนิยมใช้เพื่อการสื่อสาร จึงจำเป็นที่จะต้องหมั่นฝึกการออกคำสั่ง กล่าวซ้ำแล้วซ้ำเล่าเพื่อให้คำสั่งนั้นมีน้ำหนักที่หนักแน่นสุภาพนุ่มนวล อันจะเป็นผลให้เกิดความสำเร็จในการใช้วาจาเพื่อยับยั้งเหตุการณ์ต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ประสบเหตุในขณะปฏิบัติงาน

2) การปฏิบัติหน้าที่โดยใช้กำลัง การปฏิบัติหน้าที่จับกุมหรือการควบคุม มีข้อควรพิจารณาในการใช้กำลัง ดังต่อไปนี้⁶²

(1) การใช้กำลังอย่างมีเหตุผล การพิจารณาตัดสินใจในการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะ หากเกิดเหตุการณ์เฉพาะหน้าขึ้น การพิจารณาตัดสินใจจึงเป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก เพราะถ้าลังเลใจ ล่าช้า อาจหมายถึงการบาดเจ็บหรือถึงขั้นสูญเสียชีวิตของตนเอง ผู้ร่วมงาน ตลอดจนประชาชนผู้บริสุทธิ์ได้ การตัดสินใจใช้กำลังของเจ้าหน้าที่จึงต้องอยู่บนพื้นฐาน การใช้กำลังเท่าที่จำเป็นในขณะที่เผชิญกับเหตุการณ์เท่านั้น ซึ่งเจ้าหน้าที่จะต้องกระทำไปให้สมควรแก่เหตุโดยคำนึงถึงอาการกริยา อาวุธและความร้ายแรงของอาวุธ กำลังและความจำเป็น

(2) การใช้กำลังเพื่อยับยั้ง การจับด้วยกำลังกายต้องกระทำไปเพื่อเป็นการยับยั้ง โดยเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการจับกุมต้องดำเนินการภายในขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจ⁶³

2.4.4 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจับกุม กรณีความผิดซึ่งหน้า

แนวความคิดในเรื่องการจับกุมกรณีความผิดซึ่งหน้านั้น นับว่าเป็นแนวคิดที่ถูกบัญญัติขึ้นเพื่อเป็นการรองรับการใช้อำนาจของรัฐ ซึ่งความหมายของ “การกระทำผิดซึ่งหน้า” ถูกนิยามไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 80⁶⁴ กล่าวคือ เป็นความผิดที่กำลังกระทำหรือพบเห็นในอาการใด ๆ ซึ่งแทบไม่มีความสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำความผิดมาแล้วสุด ๆ โดยถือว่าการจับกุมนั้นเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ดังนั้นการจับกุมในกรณีความผิดซึ่งหน้า จึงเป็นข้อยกเว้นที่สำคัญในการใช้อำนาจในการจับกุมของเจ้าพนักงานที่บังคับใช้กฎหมาย ซึ่งผู้จับต้องพิจารณาว่ามีหลักฐานตามสมควรเพียงพอที่จะเชื่อได้ว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดหรือมีเหตุแห่งการจับหรือไม่ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้รับการยอมรับทั้งประเทศไทยและต่างประเทศ⁶⁵

⁶² วีรพล กุลบุตร. (2550). *ยุทธวิธีตำรวจ*. กรุงเทพฯ: อานันท์รุ่งพัฒนา. หน้า 5.

⁶³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

⁶⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 80.

⁶⁵ อมรเทพ เมืองแสน. (2563). มาตรการทางกฎหมายในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงาน ในกรณีการจับในความผิดซึ่งหน้า. *วารสารการเมืองการปกครอง*, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, หน้า 68.

แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดและหลักเกณฑ์ในการจับนั้น ต่างมีหลักเกณฑ์ที่คล้ายและแตกต่างกันออกไป ทั้งเรื่องนิยามความหมายและขอบเขตของการจับ รวมถึงการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการจับกุม ผู้กระทำความผิด อันสืบเนื่องมาจากกระบวนการยุติธรรมของรัฐแต่ละรัฐนั้น มีความเสรีทางประชาธิปไตย และมีความแตกต่างของแต่ละรัฐไม่เท่ากัน⁶⁶

2.4.5 หลักปฏิบัติทางยุทธวิธี

ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 คำว่า “ยุทธวิธี” (น.) หมายความว่า วิธีและอุบายของการรบ นอกจากนี้ยังมีการให้ความหมายว่ายุทธวิธีบัญญัติมาจาก (Tactics) หมายถึง “วิธีการจัดการระบวนทัพเพื่อให้ได้ชัยชนะในการสู้รบหรือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ เฉพาะหน้าหรือเฉพาะอย่าง ส่วนคำว่า “Tactics” ก็มาจากคำกรีกเช่นกัน คือ Tactikos “เกี่ยวกับการจัด” ซึ่งมาจากรากศัพท์ว่า Tassein “จัด” อันเป็นที่มาของความหมายว่า “การจัดการระบวนทัพ” จึงเห็นได้อย่าง ชัดเจนว่าคำคู้่นี้เริ่มใช้ ในความหมายเกี่ยวกับการทหารก่อนที่จะนำไปใช้ในวงการอื่น ดังนั้น ยุทธวิธี (กลวิธี) หมายถึง วิธีการในระดับรายละเอียดที่นำไปใช้เพื่อดำเนินการตามแผน ยุทธศาสตร์หรือ แผนกลยุทธ์ที่วางไว้แล้ว

2.4.6 หลักการใช้กำลังของไทย

องค์การสหประชาชาติได้มีการกำหนด Code of Conduct for Law Enforcement Officials (United Nations Publications: Rights and Permissions, 1979)⁶⁷ ในวันที่ 17 ธันวาคม 2522 ที่ประชุมใหญ่ สหประชาชาติ กำหนดกรอบการใช้กำลัง (Use of Force) มติที่ 34/169 ซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทำ การใช้กำลังได้เฉพาะกรณีที่ยจำเป็น และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่เท่านั้น การใช้กำลังของ เจ้าหน้าที่ต้องมีการใช้ดุลพินิจที่ไม่เกินกว่าเหตุ หรือ ได้สัดส่วนกับพฤติการณ์ ซึ่งต่อมา UN Congress ได้มีการรับรอง Basic Principles of the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials⁶⁸ (The Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, 1990) ที่มีรายละเอียดมากขึ้น

⁶⁶ หยาตฝน ชูแสง. (2559). *หลักการรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ : ศึกษาเปรียบเทียบ สถานะของพยานหลักฐานที่ได้มาโดยเอกชนกับกรณีที่ได้มาโดยเจ้าหน้าที่รัฐ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 28.

⁶⁷ Office of Justice Programs U.S. Department of Justice. (2023). *Code of Conduct for Law Enforcement Officials*. (Online). Available: <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/code-conduct-law-enforcement-officials>. [2023, May 29].

⁶⁸ United Nations. (2023). *Basic Principles of the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials*. (Online). Available: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-use-force-and-firearms-law-enforcement>. [2023, May 29].

โดยเป็นแนวทางให้ประเทศสมาชิกต้องนำไปปฏิบัติตาม เพื่อให้สอดคล้องและปรับใช้กับข้อกำหนดของประเทศสมาชิกต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันได้มีการนำเรื่องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนเข้ามาอธิบายในฐานของกฎหมาย (Human Rights Law) รวมถึงการนำไปใช้กับกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้เป็นไปตามหลักสากลและหลักสิทธิมนุษยชน⁶⁹

หลักการใช้กำลังในประเทศไทย สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 การกระทำของผู้ต้องสงสัยหรือผู้กระทำผิด แบ่งออกเป็น 3 ระดับ

- 1) บุคคลผู้ที่ปฏิบัติตาม
- 2) บุคคลผู้ที่ขัดขืน
- 3) บุคคลผู้ที่ตอบโต้

โดยเจ้าหน้าที่จะต้องให้ผู้กระทำผิดลงมือกระทำความผิดก่อน เจ้าหน้าที่จึงจะสามารถเข้าระงับเหตุ โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสม

ส่วนที่ 2 เจ้าหน้าที่จะต้องเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือที่ยุทธวิธีที่เหมาะสมและได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด มิเช่นนั้นอาจเป็นการใช้กำลังเกิดความจำเป็น

ส่วนที่ 3 เจ้าหน้าที่จะต้องเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือทางยุทธวิธีที่เหมาะสมต่อพฤติการณ์ หากเลือกเครื่องมือสำหรับการตอบโต้การกระทำความผิดเจ้าหน้าที่อาจได้รับอันตรายหรืออาจไม่ปลอดภัย

ส่วนที่ 4 เจ้าหน้าที่ควรทำการเจรจา ออกคำสั่ง หรือสื่อสารเบื้องต้น ก่อนใช้กำลังในการระงับเหตุ ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการบาดเจ็บและความสูญเสียต่อชีวิต โดยได้มีการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ใช้อาวุธเพื่อตอบโต้ ออกเป็น 2 ส่วน หลัก ๆ ได้แก่

1) การตอบโดยปราศจากอาวุธ เช่น การควบคุมด้วยวิธี จับ หัก ท่วม ลีอก กดจุกให้เจ็บ เป็นต้น

2) การตอบโต้โดยใช้อาวุธ (อาวุธไม่ถึงตาย) เช่น กระบองยุทธวิธี สเปรย์พริกไทย กระสุนยาง และอุปกรณ์ช็อตไฟฟ้า เป็นต้น

ทั้งนี้ ในการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ หากผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องหาได้รับบาดเจ็บ เจ้าหน้าที่ผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ต้องทำการปฐมพยาบาลเบื้องต้นเพื่อรักษาชีวิตของผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องหา ก่อนที่จะดำเนินการอย่างอื่นต่อไป ซึ่งเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนและหลักสิทธิของเหยื่อ⁷⁰

⁶⁹ สิทธิวัฒน์ เถลิ้มยศ. (2565). นโยบายรัฐเกี่ยวกับระดับการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจไทย: แนวทางการปฏิบัติเพื่อลดความรุนแรงอาชญากรรม. *วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*, 18 (1) ประจำเดือนมกราคม - เมษายน 2565, หน้า 235.

⁷⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 236.

ระดับการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจ (Use of Force)

เจ้าหน้าที่ตำรวจในฐานะผู้บังคับใช้กฎหมาย ซึ่งสามารถใช้กำลังและอาวุธในการเข้าระงับเหตุหรือคลี่คลายสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ยุติลงโดยเร็ว แต่ก็ไม่ใช่ว่าจะใช้ได้ตามอำเภอใจ จะต้องรู้ตัวเองว่าจะใช้ได้เมื่อใดมีความจำเป็น และอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายหรือไม่ ดังนั้น เพื่อให้ การใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายและหลักมนุษยธรรม จึงต้องมีแนวทาง เป็นหลักในกระบวนการตัดสินใจเพื่อเรียงลำดับขั้นตอน ลำดับความคิดให้ถี่ถ้วนก่อนตัดสินใจใช้กำลัง ก่อนจะพลาดพลังถูกดำเนินคดีอาญาหรือสอบสวนทางวินัย ซึ่งแนวทางการใช้กำลังที่ว่านั้นจะต้องง่ายแก่การเข้าใจ ซึ่งเป็นไปตามหลักเหตุผล เมื่อฝึกปฏิบัติจนเคยชินก็จะช่วยให้การปฏิบัติเป็นไป โดยสัญชาตญาณ เพราะแนวทางการปฏิบัติดังกล่าว ได้ถูกเขียนขึ้นจากสามัญสำนึกของมนุษย์เมื่อเผชิญ เหตุการณ์คับขันเพื่อบังคับการตัดสินใจ “คิดก่อนทำ” เนื่องจากเกี่ยวกับความเป็นความตาย และสามารถขยายผลให้เหตุการณ์นั้นรุนแรงขึ้นได้⁷¹

ความหมายของระดับการใช้กำลัง

ระดับการใช้กำลัง หมายถึง แนวความคิดหรือกรอบปฏิบัติเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการใช้กำลังและอาวุธของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อใช้เป็นแนวทางในการริเริ่มใช้กำลังหรืออาวุธให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ กรอบของกฎหมายและผลสัมฤทธิ์ในการควบคุมเหตุการณ์ ระดับการใช้กำลังจึงมีลักษณะเป็นหลักเกณฑ์การปฏิบัติที่มีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนไปได้ตามสถานการณ์

ความสำคัญของระดับการใช้กำลัง

1) เจ้าหน้าที่ตำรวจมีความจำเป็นในการใช้กำลังหรืออาวุธให้พอสมควรแก่เหตุ ภายใต้กรอบของกฎหมาย ไม่ให้รุนแรงเกินกว่าเหตุเพราะอาจถูกดำเนินคดีทั้งทางแพ่ง อาญา และวินัย ตลอดจนทำให้เสียภาพพจน์เกิดเป็นเงื่อนไขให้ประชาชนเกลียดชังตำรวจ

2) การใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจ หากไม่ถูกต้องตามแนวคิดในการแก้ไขปัญหา อาจทำให้เกิดเหตุการณ์รุนแรง ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ เหยื่อหรือประชาชนเสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บ โดยไม่จำเป็น

3) การเข้าจัดการกับเหตุการณ์คับขันต่าง ๆ เช่น คนร้ายจี้ตัวประกัน เพื่อหลบหนีนั้น หากเจ้าหน้าที่ตำรวจริเริ่มใช้กำลังรุนแรงทันที เช่น ใช้อาวุธปืนยิงทันทีอาจทำให้ การแก้ปัญหายากขึ้น⁷²

หลักพื้นฐานของระดับการใช้กำลัง

⁷¹ ฝ่ายพัฒนาหลักสูตร 2 สำนักการศึกษาและประกันสุขภาพ กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2561). *คู่มือยุทธวิธีตำรวจสำหรับครูฝึก*. กรุงเทพฯ: กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. หน้า 6.

⁷² เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องแสดงตนก่อนการใช้อาวุธและต้องแจ้งเตือนให้ทราบล่วงหน้าว่าจะมีการใช้อาวุธ เว้นแต่การดำเนินการดังกล่าวอาจทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือบุคคลอื่น เสี่ยงที่จะได้รับอันตรายแก่ชีวิตหรือแก่ร่างกาย หรือเป็นที่ชัดเจนว่าไม่มีความเหมาะสมหรือจำเป็นที่ต้องดำเนินการดังกล่าวในสถานการณ์เช่นนั้น

ระดับการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

การใช้กำลังหรืออาวุธของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เป็นไปตามสถานการณ์และพฤติการณ์ของ คนร้ายและสภาพแวดล้อมจากเขาไปหาหนัก ซึ่งสามารถแบ่งขั้นตอนการตัดสินใจ ในการใช้กำลังเป็น 6 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 การปรากฏตัวของตำรวจ เมื่อตำรวจไปถึงที่เกิดเหตุผู้ที่จะ กระทำผิดบางรายก็ อาจจะล้มเลิกการทำผิด หรืออาจให้ความร่วมมือด้วยดีโดยไม่ต้องออกคำสั่ง เช่น การจอดรถ ในที่ห้ามจอด การลักลอบ ระบาย การทะเลาะวิวาท ถ้าคนร้ายยังไม่หยุดให้ตำรวจใช้กำลังระดับต่อไป

ระดับที่ 2 การใช้คำสั่งด้วยวาจา ตำรวจใช้คำพูดสั่งคนร้ายให้ยอมเลิก การกระทำที่เป็น ความผิดหรือการทำร้าย หากยอมปฏิบัติตามคำสั่งต้องไม่ใช้กำลัง ถ้าไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งให้ใช้กำลัง ในระดับเหมาะสม

ระดับที่ 3 การใช้เทคนิคการควบคุมด้วยกายภาพ เมื่อคนร้ายไม่ปฏิบัติตามคำสั่งด้วยวาจาแต่แรก ตำรวจอาจใช้เทคนิคการควบคุมตัวด้วยมือเปล่าหรือการกดจุด ถ้าหากขัดขืน ไม่ยินยอมให้ใช้กำลัง ในระดับที่เหมาะสมต่อไป

ระดับที่ 4 การใช้เทคนิคตอบโต้อย่างรุนแรง คนร้ายไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง และเข้าโจมตีทำร้าย ตำรวจแต่ไม่ใช้อาวุธ ให้ป้องกันตนเองได้โดยไม่ใช้อาวุธเช่นกัน คือ การชก การเตะ การทุ้ม การทำให้หมดสติ หรือการใช้สารทำให้เกิดอาการระคายเคือง

ระดับที่ 5 การใช้อาวุธที่ไม่ถึงตาย คนร้ายใช้อาวุธและอาจทำอันตราย ขึ้นบาดเจ็บหรือเสียชีวิต และไม่หยุดการกระทำหลังจากถูกแจ้งเตือน ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจพิจารณาตอบโต้ได้ ทั้งรูปแบบไม่ใช้อาวุธและใช้อาวุธที่ไม่ถึงตาย ได้แก่ การใช้กระบอง เครื่องช็อตไฟฟ้า กระสุนยาง ปืนยิงคาบ่า ยิงง่าม กระสุนยาง โล่กันกระสุน หากพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่สามารถหยุดหรือควบคุม คนร้ายได้ให้ใช้กำลังขั้นต่อไป

ระดับที่ 6 การใช้กำลังขั้นเด็ดขาดหรือการใช้อาวุธปืน คนร้ายใช้อาวุธทำอันตรายเจ้าหน้าที่ ตำรวจ หรือบุคคลอื่นที่เสี่ยงต่อการได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือเสียชีวิตและไม่หยุดการกระทำ

หลังจากถูกแจ้งเตือน เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยวิธีอื่นเพื่อหยุดยั้งอันตรายที่กำลังจะเกิดขึ้นภายในเวลาอันจำกัด ให้ใช้อาวุธปืนยิงเพื่อหยุดยั้งการกระทำของคนร้าย⁷³

สิ่งจำเป็นที่ควรคำนึงถึง ว่าระดับการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น ยึดหลักกฎหมายเรื่องการป้องกันเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ เนื่องจากการป้องกันตัวเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเอง หรือผู้อื่นให้พ้นจากอันตราย ซึ่งเกิดจากการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมาย และอันตรายนั้นใกล้จะถึง และได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุ ซึ่งในการตัดสินใจจะต้องพิจารณาถึงความรุนแรงของอาวุธ ปฏิบัติการ และจำนวนคนร้าย และสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงอาวุธของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีหรือใช้อยู่ในขณะนั้นด้วย ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ชัดว่าจะใช้กำลังในระดับใดและต้องไม่เกินกว่าเหตุด้วย โดยมีต้องเริ่มต้น ในระดับที่ 1 เสมอไป อาจจะเริ่มที่ระดับใดก็ได้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ซึ่งสถานการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น คือ อาวุธ ปฏิบัติการ จำนวนคนร้ายและอาวุธของเจ้าหน้าที่ที่มีหรือใช้อยู่ในขณะนั้น และในทางกลับกันระดับการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่อาจลดลงได้ ตามลักษณะความรุนแรงของคนร้ายในเรื่องอาวุธ ปฏิบัติการ จำนวนคนร้าย และอาวุธของเจ้าหน้าที่⁷⁴

ยุทธวิธีในการจับกุม

การจับ หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือราษฎรใช้อำนาจตามกฎหมายจับผู้กระทำความผิดหรือสงสัยว่ากระทำความผิดทางอาญา หรือจับตามหมายจับเพื่อนำตัวผู้ถูกจับ ไปจัดการตามกฎหมาย

1) หลักพื้นฐานของการจับ

(1) เป็นการป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดหลบหนี หรือต่อสู้ขัดขวางการจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจ

(2) เป็นมาตรการหนึ่งในการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนทั่วไป

(3) เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมต้องรู้ข้อมูลพื้นฐานและพฤติกรรมของคนร้าย ที่กระทำความผิดให้มากที่สุด

⁷³ ฝ่ายพัฒนาหลักสูตร 2 สำนักการศึกษาและประกันสุขภาพ กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 71. หน้า 8.

⁷⁴ ฝ่ายพัฒนาหลักสูตร 2 สำนักการศึกษาและประกันสุขภาพ กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 71. หน้า 9.

(4) ในการดำเนินการจับกุมเจ้าพนักงานตำรวจจะต้องแจ้งให้ผู้ที่ถูกจับ ทราบว่าเขาจะต้องถูกจับ และสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวน แห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ เว้นแต่สามารถนำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้น⁷⁵

2.5 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษ

2.5.1 ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา⁷⁶

โทษทางอาญา คือสิ่งที่รัฐกระทำต่อบุคคลหรือประชาชนที่กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐ โดยเป็นกฎหมายที่มีลักษณะในทางอาญา อาจจะเป็นประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่นที่มีลักษณะและบทลงโทษในทางอาญา ส่วนบทลงโทษทางอาญานั้นมีมาตั้งแต่สมัยยุคโบราณ เป็นแนวคิดในเรื่องการปฏิบัติต่อผู้ก่อความไม่สงบในสังคม แต่บทลงโทษในทางอาญานับจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีความแตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับยุคสมัย สภาพสังคม ความเชื่อ จารีตประเพณี และวิถีชีวิตของคนในสังคม แต่เดิมบทลงโทษในทางอาญาจะเป็นการลงโทษเพื่อให้เจ็บปวด โดยมีแนวคิดมาจากการแก้แค้นทดแทนและการข่มขู่ยับยั้ง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคมให้เกิดความเกรงกลัวต่อการกระทำความผิดของตน แต่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำผิดได้ ต่อมาเมื่อมีวิวัฒนาการเพิ่มมากขึ้น บทลงโทษทางอาญาแต่ละทฤษฎีจึงมีแนวคิดและวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งทฤษฎีการลงโทษผู้กระทำความผิดในทางอาญาที่สำคัญสามารถแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน⁷⁷

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory) เกิดมาจากระบบการเมืองการปกครอง ศาสนา และระบบสังคมในสมัยอดีต โดยผู้ที่มีอำนาจปกครอง ใช้วิธีการลงโทษผู้กระทำความผิดให้ได้รับโทษ ในลักษณะตาต่อตาฟันต่อฟัน โดยใช้วิธีการที่รุนแรง เช่น การประหารชีวิต การลงทัณฑ์หรือการทรมานร่างกายผู้กระทำความผิดด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้สาสมกับความผิดที่ผู้กระทำผิดลงไป และเพื่อให้ผู้กระทำความผิดให้การรับสารภาพและทำให้รู้สำนึกถึงความผิดในทีตนได้ก่อขึ้น ทฤษฎีดังกล่าวมีแนวคิดมาจากสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม โดยเชื่อว่าบุคคลจะกระทำการใด ย่อมมาจาก

⁷⁵ ฝ่ายพัฒนาหลักสูตร 2 สำนักการศึกษาและประกันสุขภาพ กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. อ้างแล้ว เจริญอรุณที่ 71. หน้า 31.

⁷⁶ ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม. (2564). *หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา ภายใต้โครงการสนับสนุนสารสนเทศเพื่อการทำงานของสมาชิกวุฒิสภา* พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า. หน้า 14.

⁷⁷ ฌ็อง-ฌัก อ็องรี. (2554). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา*. ในเอกสารประกอบการสอนชุดกฎหมายและอาชญาวิทยา ชั้นสูง หน่วยที่ 6 สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 12-17.

เจตจำนงเสรี (Free Will) ในการที่จะคิด ตัดสินใจ และกระทำการของตนเอง ประกอบกับมนุษย์มีความสามารถในการใช้เหตุผล เมื่อตัดสินใจทำสิ่งใดลงไปแล้วจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนอย่างเต็มที่ เมื่อกระทำผิดจึงต้องรับผิดชอบต่อความผิดและสมควรได้รับการลงโทษ

2) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง⁷⁸

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory)⁷⁹ มีความเชื่อพื้นฐานที่ว่า การกระทำผิดที่เกิดขึ้นไปแล้วไม่สามารถย้อนกลับไปไม่ให้เกิดการกระทำผิดนั้นเกิดขึ้นได้ เมื่อเกิดการกระทำผิดขึ้น จึงควรรหาทางป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดในลักษณะเดิมเกิดขึ้นมาอีก ซึ่งดีกว่าการมุ่งที่จะแก้แค้นทดแทน ดังนั้น แนวคิดนี้จึงเห็นว่าสังคมควรที่จะใช้วิธีการลงโทษเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความผิดในลักษณะเดิมขึ้นอีก โดยใช้วิธีการลงโทษเป็นการข่มขู่บุคคลในสังคมให้เกิดความเกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับและไม่กล้าที่จะลงมือกระทำความผิด จึงถือว่าเป็นการปลูกฝังศีลธรรมให้แก่บุคคลในสังคมไปในตัว ซึ่งตามแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาแนวปฏิฐานนิยม ซีซาร์ ลอมโบรโซ เป็นการนำวิทยาศาสตร์มาใช้ในการศึกษาผู้กระทำผิด เพื่อหาแนวทางการป้องกันให้กับสังคม โดยมีความเชื่อว่า หากทราบว่าผู้กระทำผิดมีลักษณะเช่นไรก็สามารถที่จะหาทางป้องกันได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสม เพื่อเป็นการป้องกันมิให้บุคคลนั้นเป็นอันตรายต่อสังคม

เหตุผลในการสนับสนุนทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง

ซีซาร์ เบ็คคาเรีย ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อการยับยั้ง ไว้ในหนังสือชื่อ “On Crimes and Punishments”⁸⁰ ดังนี้

(1) การลงโทษมีความจำเป็น เนื่องจากมนุษย์มีความเห็นแก่ตัวและพร้อมที่จะฝ่าฝืนสัญญาประชาคม หากสิ่งนั้นเกิดประโยชน์ต่อส่วนตัว ซึ่ง ซีซาร์ เบ็คคาเรีย มีความเห็นว่า มนุษย์ทุกคนสามารถมีพฤติกรรมอาชญากรได้เสมอ

(2) เมื่อเป็นเช่นนั้น การลงโทษจึงไม่ควรไม่ควรปฏิเสธต่อความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ แต่ควรส่งเสริม “แรงจูงใจ” ไม่ให้ประโยชน์ของมนุษย์ถูกทำลายโดยกฎหมาย

(3) การลงโทษควรมีไว้เพื่อเป็นการป้องกัน โดยใช้แนวความคิดเรื่องการข่มขู่ยับยั้งซึ่งมีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการคือ

⁷⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 19-28.

⁷⁹ ฉัฐฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 77. หน้า 30-35.

⁸⁰ Cesare Beccaria. (1985). *On Crimes and Punishments*. with notes and introduction by David Young Indianapolis, IN: Kackett The selection here has been abridged from the original. อ้างถึงใน ฉัฐฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 77. หน้า 30-35.

(3.1) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยเฉพาะหรือป้องกันโดยเฉพาะ เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลเพื่อเป็นการยับยั้งไม่ให้ผู้กระทำความผิดหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

(3.2) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไปหรือป้องกันโดยทั่วไป เป็นการลงโทษเพื่อให้เป็นแบบอย่างของสังคม เพื่อให้สังคมเกิดความเกรงกลัวโทษจากการกระทำความผิดและไม่คิดที่จะกระทำความผิดขึ้นอีก

เงื่อนไขของการข่มขู่ยับยั้ง มีอยู่ 2 ประการ คือ

1. การลงโทษจะต้องได้สัดส่วนกับอาชญากรรม หมายถึง โทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับจะต้องมีความเหมาะสมกับความหนักเบาของการกระทำความผิดนั้น

2. สาธารณชนจะต้องรับรู้และมีความเข้าใจอย่างแน่ชัดเกี่ยวกับการลงโทษนั้น หมายถึง การลงโทษผู้กระทำความผิดต้องทำในที่เปิดเผยและควรให้สาธารณชนได้รับรู้ เพื่อก่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับ

3) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory)⁸¹ เกิดขึ้นในยุคที่มีการตื่นตัวทางวิทยาศาสตร์ ที่เรียกว่า ปฏิฐานนิยม ซึ่งใช้วิธีการศึกษาเชิงประจักษ์ ได้จากการสังเกต ทดลอง โดยลอมโบรโซกาโรฟาโลและเฟอร์รี นักอาชญาวิทยาชาวอิตาลีเห็นว่าการศึกษารื่องเกี่ยวกับอาชญากรรมและการกระทำความผิด ควรใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยศึกษาเป็นรายบุคคลเพื่อค้นหาสาเหตุและนำผลที่ได้ไปใช้ในการแก้ไขการกระทำความผิด ตลอดจนการปรับปรุงวิธีการการลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดให้มากที่สุด ดังนั้น ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู จึงมีแนวคิดว่าการลงโทษควรมีไว้สำหรับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ให้สามารถกลับตัวเป็นคนดีและไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ประกอบกับเป็นความพยายามที่จะช่วยให้ผู้กระทำความผิดสามารถหวนกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้ตามปกติ จึงต้องมีการศึกษาเรียนรู้ การอบรม การฝึกอาชีพ เพื่อให้เพียงพอที่ผู้กระทำความผิดจะสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ รวมถึงความพยายามที่จะช่วยให้ผู้กระทำความผิดไม่รู้สึกลี้ภัยจากการรับโทษ สำหรับหลักการลงโทษตามทฤษฎีดังกล่าวที่มีความสำคัญควรปฏิบัติ ประกอบด้วย 5 ประการ ดังนี้

(1) หลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดต้องประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของเขา

(2) ให้ใช้วิธีการอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นโดยหันมาใช้วิธีการอย่างอื่นแทนโทษจำคุก เนื่องจากการลงโทษจำคุกระยะสั้นไม่สามารถทำให้บรรลุดัตถุประสงค์ในการกระทำความผิด ประกอบกับการลงโทษจำคุกระยะสั้นจะทำให้ผู้กระทำความผิดกลายเป็นผู้ร้ายถาวร อีกทั้งยังได้เรียนรู้

⁸¹ ฌ็อง-ฌัก ลูทวิช. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 77. หน้า 34.

พฤติกรรมชั่วร้ายจากในคุกติดตัวกลับมาอีกด้วย ดังนั้นจึงควรใช้วิธีการอื่นที่สามารถใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นได้ เช่น การกักขังแทนค่าปรับ การรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ และการคุมความประพฤติ เป็นต้น⁸²

(3) การลงโทษต้องเหมาะสมกับการกระทำผิดเป็นรายบุคคล เป็นการกำหนดโทษและการพิจารณาความหนักเบาในการลงโทษ ซึ่งขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด จึงต้องมีการลงโทษที่เหมาะสมกับตัวบุคคลผู้กระทำผิดว่าควรได้รับการแก้ไขอย่างไร⁸³

(4) เมื่อผู้กระทำผิดได้แก้ไขปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นแล้วก็ให้หยุดการลงโทษ หากผู้กระทำผิดสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองได้แล้ว ควรจะระงับโทษ โดยหาวิธีการอื่นมาควบคุม เช่น การพักการลงโทษ เป็นต้น

(5) ให้มีการปรับปรุงการลงโทษระหว่างที่มีการคุมขัง ในระหว่างที่ผู้กระทำผิดได้รับโทษนั้น ควรมีการฝึกสอนการประกอบอาชีพ การให้ความรู้ในเรื่องที่จำเป็นต่อการกลับไปดำรงชีวิตในสังคม เมื่อผู้กระทำผิดพ้นการลงโทษไปแล้วจะสามารถกลับไปประกอบอาชีพและเลี้ยงตนเองได้ โดยไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก⁸⁴

2.5.2 หลักแห่งความได้สัดส่วน

หลักความได้สัดส่วน (Der Grundsatz der Verhältnismäßigkeit) ตามหลักกฎหมายเยอรมัน ถือเป็นหลักกฎหมายทั่วไป และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในสหภาพยุโรป โดยหลักการดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากหลักความยุติธรรม สำหรับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีแล้วหลักความได้สัดส่วนมีความสำคัญอย่างยิ่งกับศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ โดยนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาในกรณีที่มีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตลอดจนการนำมาปรับใช้กรณีการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำในทางปกครองที่เป็นการแทรกแซงสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งศาลปกครองสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้นำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายมานานแล้ว สำหรับสาระสำคัญของหลักความได้สัดส่วน มีสาระสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ⁸⁵

⁸² ฌ็อง-ฌัก ลูคัส-โธมัส. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 77. หน้า 34.

⁸³ ฌ็อง-ฌัก ลูคัส-โธมัส. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 77. หน้า 35.

⁸⁴ ฌ็อง-ฌัก ลูคัส-โธมัส. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 77. หน้า 35.

⁸⁵ สุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย. (2558). *การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนด้านการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม*. เอกสารวิชาการอบรม หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 3 วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. หน้า 4.

1) ความเหมาะสม (Geeignetheit) หมายถึง มาตรการหรือวิธีการอันใดอันหนึ่ง จะสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่มุ่งหมายได้หรือไม่ โดยมาตรการที่รัฐเลือกใช้จะต้องเป็นมาตรการที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่ามีความเป็นไปได้ที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว

2) หลักความจำเป็น (Erforderlichkeit/Notwendigkeit) หมายถึง มาตรการหรือวิธีการที่เหมาะสมที่รัฐเลือกนั้นจะมีความจำเป็นเมื่อไม่สามารถที่จะเลือกมาตรการอื่นใดที่มีผลเช่นเดียวกับมาตรการที่เลือก อีกทั้งมาตรการที่เลือกนั้นจะต้องมีผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานน้อยที่สุด

3) หลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ (Verhältnismäßigkeit im engeren Sinne) หมายถึง มาตรการหรือวิธีการที่รัฐเลือกนั้น นอกจากจะเป็นมาตรการที่มีความเหมาะสมและจำเป็นแล้ว รัฐจะต้องชั่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์มหาชนที่จะได้รับกับประโยชน์เอกชนที่จะเสียไป เนื่องจากปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าว⁸⁶

2.5.3 หลักการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

แนวความคิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญา ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลและความสมานฉันท์ในสังคม จึงจำเป็นต้องเยียวยาด้วยวิธีการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้รับการชดเชยจากผลกระทบที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นวิธีการช่วยให้ผู้กระทำผิดได้เห็นถึงต้นเหตุและผลกระทบที่เกิดจากการกระทำของตนเอง อีกทั้งได้รับผิดชอบต่อการกระทำผิดดังกล่าว โดยเน้นสร้างความเข้าใจแก่ชุมชนหรือบุคคลรอบข้าง เพื่อให้เกิดสวัสดิภาพของชุมชนและการป้องกันอาชญากรรมขึ้น

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) จึงเป็นการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม หรือเรียกอีกอย่างว่าเป็นการนำมาตรการอื่นมาใช้แทน และสามารถใช่วิธีการดังกล่าวได้ในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจ ชั้นพนักงานอัยการ หรือชั้นศาลก็สามารถทำได้ โดยสามารถแบ่งวัตถุประสงค์ในการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมได้ดังนี้

1) เพื่อเลียงการดำเนินคดีและวิธีการลงโทษ ซึ่งทำให้ผู้กระทำผิดถูกตัดรอกจากสังคม

2) เพื่อเลียงโทษทางอาญาที่ไม่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดบางประเภท เช่น ความผิดฐานเสพยาเสพติด รัฐจึงได้กำหนดใช้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดขึ้น โดยมุ่งเน้นในการบำบัดรักษาการติดตามเสพติดของผู้เสพมากกว่าการลงโทษทางอาญา

3) เพื่อลดปริมาณคดีและลดความแออัดของผู้ต้องหาในเรือนจำ⁸⁷

⁸⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

⁸⁷ เสวียง แก้วทอง. (2563). *ปัญหาและอุปสรรคในการออกคำสั่งเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของเจ้าพนักงานตำรวจศาล หลักสูตร "ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล"*. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล วิทยาลัยข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม รุ่นที่ 19 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 9-10.

หลักการสำคัญของการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในทางอาญา ประกอบด้วยแนวคิด ดังต่อไปนี้

1) แนวคิดที่ว่าอาชญากรรมไม่เป็นเพียงการฝ่าฝืนกฎหมายและละเมิดบรรทัดฐานของสังคม จะต้องลงโทษผู้กระทำผิดเท่านั้น เนื่องจากการกระทำผิดทางอาญาเป็นการทำลายสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและความสมานฉันท์

2) แนวคิดที่ว่ากระบวนการยุติธรรมไม่ควรมุ่งเน้นเฉพาะการจับตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ โดยมุ่งผลของการแก้แค้นทดแทน ช่มชู้ยับยั้ง และตัดโอกาสเพื่อไม่ให้กระทำผิดซ้ำอีกเท่านั้น โดยต้องมุ่งเน้นในเรื่องของการฟื้นฟูความเสียหายหรือผลกระทบจากการทำความผิดให้แก่สังคม

3) แนวคิดที่ว่ารัฐไม่ควรมุ่งเน้นเรื่องการลงโทษเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมเพียงอย่างเดียว แต่ควรให้โอกาสเหยื่ออาชญากรรม ผู้กระทำผิดและชุมชน มีโอกาสร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหา

4) เสริมสร้างแนวคิดพื้นฐานใหม่ (Restorative Justice) ให้แก่บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม เมื่อเกิดการทำความผิดขึ้น บุคลากรต้องมีแนวคิดพื้นฐานเปลี่ยนไปจากเดิม ควรมุ่งเน้นไปที่ความเสียหายหรือผลกระทบที่เกิดขึ้น การแก้ไขเยียวยาให้ทุกฝ่ายกลับคืนสู่สภาพเดิมได้อย่างไร ผู้ใดควรจะเป็นคนแก้ไขปัญหา และแก้ไขด้วยวิธีการใด⁸⁸

สรุป แนวคิดเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล จะเห็นได้ว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาล เป็นเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายที่มีรูปแบบพิเศษและมีความแตกต่างไปจากการรักษาความปลอดภัยหรือรักษากฎหมายโดยทั่วไป จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม และประชาชนผู้มาติดต่อราชการศาล

ศาลยุติธรรม จึงต้องมีความเป็นอิสระและเป็นกลางในการพิจารณาพิพากษาคดี ไม่ถูกแทรกแซงจากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เพื่อทำหน้าที่อำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชน

อีกทั้งยังมีภารกิจสำคัญในการรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัย การปรามปรามผู้กระทำผิด และคุ้มครองข้าราชการตุลาการ บุคลากร ประชาชนผู้มาติดต่อราชการของศาลตลอดจนทรัพย์สินของสำนักงานศาลยุติธรรม และยังมีหน้าที่ในการสืบสวนติดตามจับกุมบุคคลตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาลอีกด้วย

⁸⁸ เพลินตา ดันรังสรรค์. (2553). กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับการทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน. *วารสารจตุลนิติ*, 7 (3) เดือนพฤษภาคม-มิถุนายน 2553, หน้า 56.

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ของต่างประเทศและประเทศไทย

เจ้าพนักงานตำรวจศาล เป็นบุคลากรของศาลที่มีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ในการรักษาความสงบเรียบร้อย ดูแลความปลอดภัยบุคลากรและผู้พิพากษา ทนายชั้น อาคารและ สถานที่ของศาลยุติธรรม อีกทั้งยังอำนาจการสนับสนุนการจับกุมผู้ต้องหา จำเลยหรือนุคคลตามคำสั่งของศาล โดยอำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลนั้น ได้ถูกตราขึ้นและบัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ดังนั้น ในบทนี้จึงได้มีการศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจในการออกคำสั่ง การจับกุมและมาตรการในการลงโทษผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ของต่างประเทศและประเทศไทย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ของหน่วยรักษาความปลอดภัยศาลของต่างประเทศ

3.1.1 สหรัฐอเมริกา

ประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา ลักษณะ 28 วิธีพิจารณาความและกระบวนการยุติธรรม ส่วนที่ 2 กระทรวงยุติธรรม บทที่ 37 The U.S. Marshal Service (USMS)¹ (U.S. Code Title 28 Chapter 37)²

มาตรา 566 อำนาจและหน้าที่ของ U.S. Marshal³

¹ An official website of the United States government. (2023). *U.S. Marshal Service*. (Online). Available: <https://www.usmarshals.gov/>. [2023, April 29].

² ชัญมน นาคชัยวัฒนา. (2556). *ปัญหาการติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหลบหนีหมายจับในคดีอาญา: ศึกษากรณีการจับกุมในชั้นศาล*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 73.

³ U.S. Code. Title 28 Part II 37 § 566.

1) บทบาทและภารกิจหลักของ U.S. Marshal คือ การดูแลความสงบเรียบร้อย การรักษาความปลอดภัยและปฏิบัติตามคำสั่งของศาลแขวงสหรัฐ ศาลอุทธรณ์สหรัฐ ศาลว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ รวมถึงศาลภาษีอากรสหรัฐ ตามที่ได้บัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายนี้

2) มีหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ของศาลที่มีเขตอำนาจในท้องที่นั้น

3) มีอำนาจคุ้มกันส่วนบุคคลให้กับนักกฎหมาย เจ้าหน้าที่ศาล พยานและบุคคลอื่น ๆ ที่ถูกคุกคามหรือถูกข่มขู่ หรือการขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม อีกทั้งมีอำนาจสอบสวนในเรื่องเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดหลบหนีโทษ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

โดยผู้อำนวยการของ U.S. Marshal จะปรึกษากับที่ประชุมศาลยุติธรรมของสหรัฐ เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ความปลอดภัยของฝ่ายตุลาการและการจัดสรรทรัพยากรด้านความปลอดภัย รวมถึงความปลอดภัยอาคารที่พักอาศัยของของฝ่ายตุลาการ และให้ความคุ้มครองแก่เจ้าหน้าที่ภายในศาลด้วย

อำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน

1) มีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยภายในบริเวณศาลและบุคลากร รวมถึงมีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยผู้พิพากษา พนักงานอัยการ และคณะลูกขุน ซึ่งถือเป็นหน้าที่หลักของ U.S. Marshal ดังนั้น เจ้าหน้าที่จะต้องได้รับการฝึกอบรมการใช้อาวุธ ยุทธวิธีการตรวจจับอาวุธ วัตถุที่ห้ามนำเข้าไปในบริเวณศาล และการตรวจสอบสำนักงานที่ตั้งของศาล ประกอบกับเจ้าหน้าที่ทุกคนจะต้องมีประสบการณ์ และปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยแก่ผู้พิพากษา บุคลากรของศาล และประชาชนผู้มาติดต่อ

2) U.S. Marshal มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวน และจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายจับของศาล เพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีศาลกลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ชัด โดยในแต่ละปีเจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการสืบสวนสอบสวนจนนำไปสู่การจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยได้หลายหมื่นราย ติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีไปอยู่ในต่างประเทศ การและการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก⁴ อีกทั้งยังมีหน้าที่ในการประสานงานกับหน่วยต่าง ๆ ของรัฐบาลกลาง สหรัฐอเมริกา ในการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีที่สำคัญได้อีกเป็นจำนวนมาก

⁴ สหรัฐ สิริวัฒน์. (2558). *ความจำเป็นและแนวทางในการจัดตั้งหน่วยงานรักษาความปลอดภัยของศาลยุติธรรม (Court Marshal)*. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล หลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่น 14 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 13.

3) การกึ่งในการคุ้มครองพยาน กล่าวคือ การให้ความปลอดภัยแก่บรรดาพยานในคดีอาญาที่มีความสำคัญ ช่วยคุ้มครองพยานในการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่พยานและครอบครัวของพยานเพื่อความปลอดภัย

4) การกึ่งในการดูแลผู้ต้องขังที่ถูกจำคุกภายในเรือนจำ ที่มีจำนวนกว่า 58,000 รายภายในหนึ่งวัน ซึ่งกระจายอยู่หลายแห่งตามมลรัฐต่าง ๆ

5) การกึ่งควบคุมตัวจำเลยมายังที่ทำการของศาลชั้นต้นในมลรัฐต่าง ๆ อีกทั้งยังมีหน้าที่ในการควบคุมตัวจำเลยไปดำเนินคดีในต่างประเทศด้วย

6) U.S. Marshal มีอำนาจในการริบทรัพย์สินที่ถูกบัญญัติไว้ ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือ เป็นทรัพย์สินที่มีคำสั่งศาลให้ริบตามกฎหมายอื่น เป็นต้น⁵

3.1.2 รัฐนิเวศเวสต์ เคอรี่รัฐออสเตรเลีย

พระราชบัญญัติรักษาความปลอดภัยศาล ค.ศ. 2005⁶

(3.1) หมวดที่ 3 คำสั่งต่อบุคคล

มาตรา 14 อำนาจในการออกคำสั่งตามความเหมาะสม

(1) เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยอาจออกคำสั่งแก่บุคคลในบริเวณศาล เพราะเชื่อว่ามีความผิดดังต่อไปนี้

(A) ขัดขวางบุคคลอื่น ๆ หรือ

(B) เป็นการคุกคาม ข่มขู่บุคคลอื่น หรือ

(C) มีแนวโน้มว่าจะสร้างความหวาดกลัวต่อบุคคลอื่น หรือการกระทำใดที่เกี่ยวข้องเพื่อก่อให้เกิดความหวาดกลัวต่อบุคคลอื่น เช่น การสร้างความหวาดกลัวให้กับบุคคลที่มีสติสัมปชัญญะครบถ้วน

(2) คำสั่งนั้นต้องมีความเหมาะสมต่อสถานการณ์นั้น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดหรือกำจัดการขัดขวาง การก่อกวน การข่มขู่หรือการกระทำที่ก่อให้เกิดความหวาดกลัว

(3) ถ้าเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยได้ให้คำแนะนำแก่บุคคลและบุคคลนั้นไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยอาจให้คำแนะนำอีกครั้งและต้องเตือนบุคคลนั้นอีกครั้งว่าการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งอาจเป็นความผิด

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

⁶ สหรัฐ สิริวัฒน์. อ่างแล้ว เจริงรรถที่ 4. หน้า 19.

(4) บุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำที่ให้ไว้ตามข้อ (3) โดยไม่มีเหตุอันสมควร ต้องรับโทษ 20 หน่วยโทษ

(5) บุคคลจะไม่มี ความผิดตาม อนุมาตรา (4) เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้นได้กระทำตามคำสั่งที่เกี่ยวข้องแล้ว

(6) เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยอาจออกคำสั่งแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือบุคคลที่อยู่รวมเป็นหมู่คณะก็ได้

(7) ในกรณี ที่ออกคำสั่งแก่กลุ่มบุคคลตาม มาตรา นี้ ให้เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัย ออกคำสั่ง ให้ข้อมูลและคำเตือนแก่บุคคลในกลุ่มอีกครั้ง

(8) ในกรณี ที่ออกคำสั่งแก่กลุ่มบุคคลตาม อนุมาตรา (3) เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัย ไม่จำเป็นต้องออกคำสั่ง หรือให้ข้อมูล หรือแจ้งเตือนแก่บุคคลซ้ำอีก⁷

(9) เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัย ไม่จำเป็นต้องออกคำสั่ง ให้ข้อมูลหรือแจ้งคำเตือนซ้ำ ไม่ก่อให้เกิดข้อสันนิษฐานใด ๆ ว่าบุคคลในกลุ่มบุคคลนั้น ได้รับรู้คำสั่ง หรือคำเตือนแล้วหรือไม่

(10) บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ตามอนุมาตรา (1) (C) ไม่จำเป็นต้องอยู่ในบริเวณศาล แต่จะต้องอยู่ใกล้บริเวณศาลในขณะที่มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง

(11) ตามอนุมาตรา (1) (C) บุคคลที่มีสติสัมปชัญญะครบถ้วน ไม่จำเป็นต้องอยู่หรือจะต้องปรากฏตัวในที่เกิดเหตุ⁸

(3.2) หมวดที่ 4 สัญลักษณ์และประกาศเตือนเกี่ยวกับความปลอดภัย
มาตรา 16 อำนาจการจับกุม

(1) เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัย อาจจับกุมบุคคลในบริเวณศาล โดยไม่ต้องมีหมายจับหาก

(A) หากบุคคลนั้นกำลังกระทำความผิดกฎหมายภายใต้บทบัญญัตินี้ หรือ

(B) เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัย มีเหตุผลเพียงพอที่จะเชื่อได้ว่าบุคคลนั้น ได้กระทำการผิดกฎหมายนี้ หรือ

(C) บุคคลนั้นกำลังทำร้ายร่างกายบุคคลอื่นภายในบริเวณศาลหรือได้ก่อเหตุทำร้ายร่างกายบุคคลอื่นในบริเวณศาล⁹

มาตรา 17 การใช้กำลังทั่วไปของเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัย

⁷ สหรัฐ สิริวัฒน์. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 4. หน้า 93.

⁸ สหรัฐ สิริวัฒน์. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 4. หน้า 94.

⁹ สหรัฐ สิริวัฒน์. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 4. หน้า 94.

(1) เป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายที่เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยศาลใช้อำนาจในการรักษาความมั่นคงของศาล เกี่ยวกับบุคคลหรือสิ่งของ ตามความจำเป็นอันเหมาะสมเพื่อใช้อำนาจ

(2) ตาม อนุมาตรา (1) เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยศาล ซึ่งใช้อำนาจจับกุมตามมาตรานี้ อาจใช้กำลังตามความสมควรและจำเป็น หรือเพื่อป้องกันการหลบหนีของบุคคลหลักจากการจับกุม¹⁰

(3.3) หมวดที่ 7 เบ็ดเตล็ด

มาตรา 29 บทลงโทษ

(1) พนักงานรักษาความปลอดภัยศาล อาจออกหนังสือแจ้งการลงโทษแก่บุคคลหากปรากฏว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดตามกฎหมายนี้

(2) การแจ้งโทษที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือระเบียบกำหนดให้เป็นความผิดเกี่ยวกับการแจ้งโทษ

(3) บังคับกับหนังสือแจ้งค่าปรับที่ออกตามมาตรานี้พระราชบัญญัติค่าปรับ ค.ศ. 1996¹¹

(4) จำนวนเงินที่ต้องชำระตามประกาศกำหนดโทษตามมาตรานี้ คือ จำนวนเงินที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดที่ถูกกล่าวหาตามระเบียบ (ไม่เกินจำนวนเงินค่าปรับสูงสุดที่ศาลจะกำหนดสำหรับการกระทำความผิด)

(5) มาตรานี้มิได้จำกัดการดำเนินการของบทบัญญัติอื่น หรือพระราชบัญญัติอื่นที่เกี่ยวกับการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

อนึ่ง การแจ้งบทลงโทษ ตามพระราชบัญญัติรักษาความปลอดภัยศาล ค.ศ. 2005 (Court Security Act 2005) เป็นการแจ้งที่ออกภายใต้บทบัญญัติทางกฎหมาย ซึ่งมีผลว่า บุคคลที่ได้รับหนังสือแจ้งได้กระทำความผิดตามใบแจ้งโทษ หากไม่ประสงค์จะถูกฟ้องคดีต่อศาล บุคคลนั้นอาจชำระค่าปรับตามความผิดที่ระบุไว้ในหนังสือแจ้งโทษ ซึ่งมีกำหนดระยะเวลาการชำระค่าปรับไว้ในหนังสือแจ้งโทษ ส่วนการชำระค่าปรับให้นำหลักเกณฑ์ตาม Fines Act 1996 No 99 (พระราชบัญญัติค่าปรับ ค.ศ. 1996) มาบังคับใช้ โดยกำหนดว่า หากบุคคลที่ออกใบแจ้งค่าปรับไม่ต้องการให้ศาลตัดสินคดี บุคคลนั้นอาจชำระเงินตามจำนวนที่ระบุไว้ในใบแจ้งและไม่ต้องรับผิดชอบในการดำเนินคดีต่อไปสำหรับความผิดที่ถูกกล่าวหา

¹⁰ สหรัฐ สิริวัฒน์. อ่างแล้ว เจริงอรรถที่ 4. หน้า 95.

¹¹ Fines Act 1996 No 99.

3.1.3 สหราชอาณาจักร

พระราชบัญญัติศาล 2003 บทที่ 39 ตอนที่ 4 การรักษาความปลอดภัยของศาล¹²

มาตรา 53 อำนาจในการขกเว้น ถอดถอน หรือยับยั้งบุคคล

(1) เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของศาลซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามหน้าที่ อาจขกเว้นหรือย้ายออกจากอาคารศาลหรือบางส่วนของอาคารศาล ผู้ใดละเว้น

(a) อนุญาตค้ำตามมาตรา 52 (1) หรือ

(b) มอบสิ่งของในความครอบครองของตนเมื่อถูกร้องขอตามมาตรา 54 (1)

(2) เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของศาลซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามหน้าที่อาจ

(a) กักขังบุคคลใด ๆ ที่อยู่ในอาคารศาลหรือ

(b) ขกเว้นหรือย้ายบุคคลใด ๆ ออกจากอาคารศาลหรือส่วนหนึ่งของอาคารศาล หากมีความจำเป็นตามสมควรที่จะทำเช่นนั้นเพื่อวัตถุประสงค์ข้อใดข้อหนึ่งที่ระบุไว้ในมาตราย่อย

(3) วัตถุประสงค์คือ

(a) ทำให้กิจการของศาลดำเนินต่อไปได้โดยปราศจากการแทรกแซงหรือชักช้า

(b) รักษาความสงบเรียบร้อย

(c) รักษาความปลอดภัยของบุคคลใด ๆ ในอาคารศาล

(4) เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของศาลที่ปฏิบัติหน้าที่ตามหน้าที่อาจนำบุคคลใด ๆ ออกจากห้องพิจารณาคดีตามคำร้องขอของผู้พิพากษาหรือผู้พิพากษาสันติบาล

(5) อำนาจที่ได้รับจากอนุมาตรา (1), (2) และ (4) รวมถึงอำนาจที่จะใช้กำลังตามสมควร หากจำเป็น

มาตรา 57 การทำร้ายและขัดขวางเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของศาล

(1) ผู้ใดทำร้ายเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของศาลซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามหน้าที่ มีความผิด

(2) บุคคลที่มีความผิดตาม (1) ต้องรับผิดตามคำพิพากษาโดยสรุป

(a) ปรับไม่เกินระดับ 5 ในมาตราส่วนมาตรฐาน หรือ

(b) จำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ

(3) ผู้ใดขัดขืนหรือจงใจขัดขวางเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยของศาลซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามหน้าที่ มีความผิด

(4) ผู้กระทำความผิดตาม (3) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินระดับ 3 ตามมาตราส่วนมาตรฐาน

¹² Courts Act 2003. Chapter 39, Part 4 Court security.

3.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลของประเทศไทย

3.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

มาตรา 29 บุคคลไม่ต้องรับโทษทางอาญา เว้นแต่ ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้น จะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำผิดมิได้

ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนีในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้¹³

3.2.2 ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 1 ในประมวลกฎหมายนี้

(16) “เจ้าพนักงาน” หมายความว่า บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงานหรือได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ว่าเป็นประจำหรือครั้งคราวและไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่¹⁴

มาตรา 368 วรรคแรก ผู้ใดทราบคำสั่งของเจ้าพนักงาน ซึ่งสั่งการตามอำนาจหน้าที่ที่มีกฎหมายให้ไว้ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁵

3.2.3 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 2 ในประมวลกฎหมายนี้

(16) “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้รวมทั้งพศติ เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมืองและเจ้าพนักงานอื่น ๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม¹⁶

¹³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 29.

¹⁴ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 1 (16).

¹⁵ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 368.

¹⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 2 (16).

มาตรา 83 ในการจับนั้น เจ้าพนักงานหรือราษฎรซึ่งทำการจับต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับ นั้นว่าเขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับ ไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ พร้อมด้วยผู้จับ เว้นแต่สามารถนำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้น ให้ นำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดังกล่าว แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป

ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับ ต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับให้ แสดงต่อผู้ถูกจับ พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และถ้อยคำ ของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและ ปรึกษานายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตน ใ่วางใจทราบถึงการจับกุมที่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวกและไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือ การควบคุมผู้ถูกจับหรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด ก็ให้เจ้าพนักงานอนุญาต ให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี ในการนี้ให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นบันทึกการจับดังกล่าว ไว้ด้วย

ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวางการจับ หรือหลบหนีหรือพยายามจะ หลบหนี ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือการป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่อง ในการจับนั้น¹⁷

การจับกุมผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹⁸

1) วัตถุประสงค์ของการจับกุม

การจับกุม เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานในการ ดำเนินคดีอาญา และเป็นการพิสูจน์ความผิดรวมถึงบทลงโทษผู้กระทำความผิดที่แท้จริง ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ลักษณะที่ 5 จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงาน ของเจ้าพนักงานในการจำกัดเสรีภาพทางร่างกายของบุคคลผู้ที่กระทำความผิดได้เท่าที่จำเป็นและมี เหตุอันสมควร ซึ่งโดยหลักแล้วจะกระทำเช่นนั้นไม่ได้ จึงมีข้อยกเว้นตามที่กฎหมายได้บัญญัติ ไว้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี ดังนั้น การจับกุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึง ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานหรือราษฎรสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

(1) เพื่อนำตัวผู้ที่มีหลักฐานว่าน่าจะเป็นผู้กระทำความผิด มาควบคุมหรือส่งฟ้อง ต่อศาล

(2) เพื่อป้องกัน มิให้ผู้นั้นก่อเหตุร้ายหรือกระทำความผิด

¹⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 83.

¹⁸ ณรงค์ ใจหาญ. (2552). *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 223.

(3) เพื่อป้องกันมิให้ผู้ยื่น ไปชมขุพยานหรือยกย้ายหลักฐาน

(4) เพื่อดำเนินการกับผู้ต้องหา ตามที่กฎหมายกำหนด ตัวอย่างเช่น การแจ้งข้อกล่าวหา หรือการสอบปากคำผู้ต้องหา เป็นต้น ซึ่งเดิมการจับกุมนั้นเป็นเพียงการนำตัวผู้ต้องหาไปให้ศาลพิจารณาว่าควรจะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลหรือไม่ และเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ต้องหานั้นก่อเหตุซึ่งเป็นการป้องกันอาชญากรรม ต่อมาได้มีการเพิ่มเติมวัตถุประสงค์ของการจับกุมเดิม โดยเจ้าพนักงานผู้จับกุมจะต้องแจ้งสิทธิให้แก่ผู้ต้องหาหรือการสอบปากคำผู้ต้องหา เพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานในการฟ้องร้อง

เหตุผลของการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดนั้น กฎหมายได้กำหนดให้ศาลมีการตรวจสอบเหตุที่จะออกหมายจับและจะต้องมีหมายจับก่อน

แต่อย่างไรก็ตาม หากการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการกระทำผิดซึ่งหน้าหรือมีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถออกหมายจับได้ทันทั่วทั้งที่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงได้บัญญัติเหตุยกเว้นให้เจ้าพนักงานสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีหมายจับ ซึ่งจะกล่าวต่อไปในส่วนของกรจับในกรณีการกระทำความผิดซึ่งหน้า

2) หลักเกณฑ์ของการจับ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ผู้มีอำนาจจับ คือ เจ้าพนักงาน ซึ่งเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน นอกจากนี้ราษฎรก็สามารถจับได้ ในกรณีเจ้าพนักงานได้ร้องขอความช่วยเหลือหรือเป็นการจับในกรณีความผิดซึ่งหน้าตามที่ได้มีการระบุไว้ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งผู้ทำวิจัยจะกล่าวถึงการจับโดยเจ้าพนักงาน ซึ่งสามารถแบ่งการจับออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่¹⁹

(1) การจับโดยมีหมายจับหรือการจับตามหมายจับ

การจับโดยมีหมายจับนั้น หมายจับจะต้องออกโดยศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “เหตุที่จะออกหมายจับได้มีดังต่อไปนี้

(1.1) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญา ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ

(1.2) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัด โดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 224.

(2) การจับโดยไม่มีหมายจับ²⁰

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 กำหนดห้ามมิให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับบุคคลใด โดยไม่ต้องมีหมายจับหรือคำสั่งศาล ยกเว้น

(2.1) เมื่อบุคคลนั้น ได้กระทำความผิดซึ่งหน้าดัง ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 80 ซึ่งเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าโดยเห็นว่ากำลังกระทำ หรือพบเห็นผู้กระทำความผิดที่อยู่ในอาการซึ่งแทบจะไม่มีข้อสงสัยเลยว่าผู้นั้น ได้กระทำความผิดมาแล้วสด ๆ ดังนั้นคำว่า “ความผิดซึ่งหน้า” จะต้องเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้เห็นเอง ไม่ใช่กรณีที่ผู้อื่นเห็นแล้วมาแจ้งให้เจ้าพนักงานทราบอีกต่อหนึ่ง และไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นการพบเห็นการกระทำความผิด โดยบังเอิญ โดยเจ้าพนักงานอาจมีความตั้งใจที่จะเข้าไปตรวจสอบและพบการกระทำความผิดจึงนำไปสู่การจับกุมก็ได้

ความผิดอาญาที่ให้อือว่าความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งมีหน้าตามที่บัญญัติไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายนี้ ได้แก่

กรณีแรก เมื่อบุคคลหนึ่งถูกไล่จับดังผู้กระทำโดยมิเสียงร้องเอะอะ

กรณีที่สอง เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะทันทีทันใดหลังจากการกระทำความผิดในละแวกใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุและมีสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำความผิดหรือมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสันนิษฐานได้ว่าใช้ในการกระทำความผิด หรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้นั้น

กรณีตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8764/2554 หลังเกิดเหตุผู้เสียหายแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจทันทีแล้วเจ้าพนักงานตำรวจได้ออกสกัดจับคนร้ายในเส้นทางที่คาดว่าคนร้ายจะใช้หลบหนี ก่อนจับกุมเจ้าพนักงานตำรวจรับทราบข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับรถจักรยานยนต์ของคนร้ายและของผู้เสียหายจากผู้เสียหาย และเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งออกมาสกัดจับคนร้ายที่พบรถจักรยานยนต์ต้องสงสัยทั้งสองคันตามที่ได้รับแจ้งในเวลาต่อเนื่องกัน และยืนยันว่าจำเลยที่ 1 เป็นคนร้ายที่ร่วมกับจำเลยที่ 2 ซึ่งทรัพย์สินผู้เสียหายแล้วจับรถจักรยานยนต์ของผู้เสียหายที่ซึ่งมาได้หลบหนีฝาด่านสกัดของเจ้าพนักงานตำรวจ เจ้าพนักงานตำรวจชุดจับกุมยังติดตามต่อเนื่องจนกระทั่งพบเห็นจำเลยที่ 1 วิ่งหลบหนีเข้าไปในบ้านของจำเลยที่ 1 ซึ่งตามพฤติการณ์แทบจะไม่มีข้อสงสัยเลยว่าจำเลยที่ 1 ได้กระทำความผิดมาแล้วสด ๆ อันถือได้ว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 80 (2) ที่เจ้าพนักงานตำรวจสามารถกระทำการจับกุมจำเลยที่ 1 โดยไม่ต้องมี

²⁰ ณรงค์ ใจหาญ. อ่างแล้ว เจริญรถที่ 18. หน้า 225.

หมายค้นและหมายจับได้ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 (1) และ มาตรา 92 (3)²¹

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4958/2551 แม้เจ้าพนักงานตำรวจจะมีได้ดำเนินการขอหมายค้นจากศาลชั้นต้นก่อนเข้าตรวจค้นบ้านจำเลยก็ตาม แต่ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าสายลับล่อซื้อเมทแอมเฟตามีนที่หน้าบ้านจำเลย และเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมได้แอบซุ่มดูและเห็นเหตุการณ์การล่อซื้อดังกล่าว จึงเข้าตรวจค้นและจับกุมจำเลย เป็นกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจพบเห็นการกระทำความผิดฐานจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนและมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย อันเป็นความผิดซึ่งหน้า และการตรวจค้นจับกุมได้กระทำต่อเนื่องกัน เจ้าพนักงานตำรวจจึงเข้าตรวจค้นบ้านจำเลยได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (2) (เดิม) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะกระทำความผิด²²

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3751/2551 ฎีกาของจำเลยที่ว่า คำเบิกความของร้อยตำรวจเอก น. ชัดกับบันทึกการจับกุม แต่ไม่ปรากฏตามฎีกาของจำเลยว่าชัดเจนอย่างไร จึงเป็นฎีกาที่ไม่ชัดเจน ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย ร้านก๋วยเตี๋ยวของจำเลยขณะเปิดบริการมีใช้ที่รื้อฐาน แต่เป็นที่สาธารณสถาน เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจมีเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองอันเป็นความผิดต่อกฎหมายย่อมมีอำนาจค้นจำเลยได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 93 และเมื่อตรวจค้นพบเมทแอมเฟตามีนอยู่ในความครอบครองของจำเลย การกระทำของจำเลยก็เป็นความผิดซึ่งหน้า เจ้าพนักงานตำรวจย่อมมีอำนาจจับจำเลยได้โดยต้องมีหมายจับตามมาตรา 78 (1)²³

(2.2) เมื่อพบบุคคลมีพฤติการณ์อันควรสงสัย ซึ่งบุคคลดังกล่าวน่าจะก่อเหตุร้ายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ตามมาตรา 78 (2) นั้น เป็นพฤติการณ์ที่น่าจะก่อเหตุร้ายแต่ยังไม่ถึงขั้นลงมือกระทำความผิดก็ได้ เนื่องจากพฤติการณ์ดังกล่าวเป็นกรณีที่มีความจำเป็นต้องจับกุมเพื่อเป็นการป้องกันการกระทำความผิดมิให้เกิดขึ้น ประกอบกับไม่สามารถดำเนินการขอหมายจับได้ทันที่ ดังนั้นการจับกุมในลักษณะอันควรสงสัยนี้ จึงจำเป็นที่จะต้องมีหลักฐานประกอบการกระทำความผิด เช่น วัตถุอย่างอื่น เครื่องมือ หรืออาวุธ ที่ใช้ในการกระทำความผิด ดังนั้นจึงมีความแตกต่างกับการจับตามมาตรา 80 วรรคสอง ซึ่งเป็นการจับกุมผู้กระทำความผิดที่ได้ลงมือกระทำความผิดสำเร็จแล้ว ประกอบกับความผิดดังกล่าวเป็นความผิดที่มีบัญญัติไว้ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นต้น

²¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8764/2554 (กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา).

²² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4958/2551 (สำนักวิชาการ).

²³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3751/2551 (เนติ).

(2.3) กรณีที่จะออกหมายจับบุคคล ตามมาตรา 66 (2) แต่ไม่สามารถขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้ทันที จึงมีข้อยกเว้นในการจับกุมโดยไม่ต้องออกหมายจับ ตามมาตรา 78 (3) โดยต้องประกอบเงื่อนไข 2 ประการ ดังนี้

1. เมื่อมีหลักฐานตามสมควรหรือมีเหตุที่จะจับผู้ที่กระทำผิดมาแล้ว และผู้กระทำผิดนั้นจะหลบหนี หรือจะกระทำการยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือได้ก่อเหตุร้ายประการอื่น จึงเป็นเหตุออกหมายจับตามมาตรา 66 (2) และไม่สามารถขอหมายจับจากศาลได้ทันที

2. กรณีตัวอย่าง เจ้าพนักงานมีการสืบทราบว่ามีบุคคลดังกล่าวมาเชื่อว่าได้กระทำความผิดกฎหมายอาญา หรือมีเหตุเชื่อว่าผู้นั้นได้ทำลายหลักฐานที่ใช้ในการกระทำความผิด หากต้องขอหมายจับจากศาลจะไม่ทันเวลาที่ เป็นต้น

(2.4) มาตรา 78 (4) เป็นการจับกุมผู้ต้องหา หรือจำเลยที่หลบหนี หรือจะหลบหนี ในระหว่างการปล่อยตัวชั่วคราว สามารถแบ่งออกเป็น 2 กรณี

1. ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างสอบสวน หรือการพิจารณาของศาล และพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจพบว่าผู้นั้นจะหลบหนี

2. ได้รับคำขอจากผู้ประกันหรือผู้ที่เป็นหลักประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย ที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ให้จับตัวบุคคลดังกล่าว เนื่องจากผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีหรือจะหลบหนี

จากกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เมื่อเจ้าพนักงานจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยได้แล้ว จะต้องรีบส่งบุคคลดังกล่าวไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุด และให้รีบส่งบุคคลดังกล่าวไปยังเจ้าพนักงานหรือศาลที่ปล่อยตัวชั่วคราว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117

(2.5) หากเป็นกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลย มีหมายจับแล้วแต่หลบหนีหรือมีผู้ช่วยให้บุคคลดังกล่าวหลบหนี เจ้าพนักงานมีอำนาจติดตามจับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 65 ซึ่งมีใช้การจับโดยอาศัยเหตุใหม่

3.2.4 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา 31 ผู้ใดกระทำการอย่างใด ๆ ดังกล่าวต่อไปนี้ ให้ถือว่ากระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

(1) ขัดขึ้นไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลตามมาตรา ก่อนอันว่าด้วยการรักษาความเรียบร้อย หรือประพฤติตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล²⁴

²⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง. มาตรา 31 (1).

เมื่อพิจารณาตามมาตรา 31 (1) จะเห็นว่า การกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล จะต้องมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง สามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) ขัดขึ้นไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาล ซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้
 - (1) ข้อกำหนดของศาล
 - (2) ข้อกำหนด มีจุดประสงค์เพื่อรักษาความเรียบร้อย
 - (3) ผู้ที่ฝ่าฝืนข้อกำหนด
- 2) ประพฤติตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล ซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้
 - (1) ผู้ที่ประพฤติตนไม่เรียบร้อย
 - (2) การกระทำนั้นต้องเกิดขึ้นภายในบริเวณศาล

อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาการตีความคำว่า “ประพฤติตนไม่เรียบร้อย” เป็นการตีความอย่างกว้าง โดยหมายความถึงการไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดเพื่อรักษาความเรียบร้อย หรือการประพฤติตนในทางที่ไม่เรียบร้อย ซึ่งอาจรวมถึงการแต่งกายที่ไม่เหมาะสมในบริเวณศาล การพูดคุยเอะอะส่งเสียงดังในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ตลอดจนการไม่รักษากิริยาที่สุภาพอื่นด้วย ที่ผ่านมาศาลเคยตีความ เรื่องความผิดจากการประพฤติหรือปฏิบัติตน ไม่เรียบร้อยภายในบริเวณศาลไว้ เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7597/2562 ผู้ถูกกล่าวหาได้หลงลืมต่ออายุใบอนุญาตให้เป็นทนายความ และทราบคืออยู่แล้วว่าตนถูกลงโทษคดีมรรยาททนายความ ห้ามทำการเป็นทนายความ 3 ปี แต่กลับปกปิดข้อเท็จจริงและรับเป็นทนายความเข้าว่าความให้แก่โจทก์ ในการพิจารณาคดีอาญาของศาลชั้นต้น การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาถือได้ว่าเป็นการประพฤติตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล อันเป็นการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 31 (1)²⁵

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5801/2550 หลังจากที่ถูกกล่าวหาได้ตกลงว่าจ้างผู้ถูกกล่าวหาเป็นทนายความแล้ว ผู้ถูกกล่าวหาบอกว่าจะติดต่อวังเต็นคตีในชั้นศาลอุทธรณ์ให้และได้ติดต่อแล้ว จะต้องเสียค่าใช้จ่ายให้เบื้องต้น 200,000 บาท ผู้กล่าวหาตกลงและนัดให้ไปรับมอบเงินที่บ้านของผู้กล่าวหา เมื่อผู้ถูกกล่าวหาได้รับเงินดังกล่าวไปแล้ว ผลปรากฏว่าศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิพากษายืน ผู้กล่าวหาจึงทวงเงินคืนหลายครั้งเคยมาติดตามทวงคืนในบริเวณศาล 3 ครั้ง แม้การเรียกเงินค่าวังเต็นคตีจะมีได้เกิดขึ้นในบริเวณศาล แต่ได้มีการติดต่อทวงถามคืนเงินในบริเวณศาลและมีการมอบเงินคืนที่บริเวณโรงรถของศาลกระบวนการเรียกหรือคืนเงินค่าวังเต็นคตีและการคืนเงินถือเป็น

²⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7597/2562.

ส่วนหนึ่งของการประพุดิตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาลแล้ว การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาจึงเป็นการละเมิดอำนาจศาล²⁶

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5100/2543 อาคารที่ทำการศาลยุติธรรมเป็นสถานที่อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนผู้มีบรรดคดี บุคคลผู้มีบรรดคดีต้องมีความมั่นใจ และมีความอบอุ่นในความปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งปวง การที่ผู้ถูกกล่าวหาพกพาอาวุธปืน ซึ่งเป็นอาวุธร้ายแรงดังกล่าวเข้าไปใน บริเวณที่ทำการศาล แสดงถึงความไม่เคารพยำเกรงต่อกฎหมาย ถือได้ว่าเป็นความผิดร้ายแรง ศาลอุทธรณ์ภาค 7 พิพากษาลงโทษจำคุก ผู้ถูกกล่าวหา 2 เดือนและไม่รอการลงโทษเหมาะสมแก่ พฤติการณ์แห่งรูปคดีและเป็นคุณแก่จำเลยมากแล้ว ไม่มีเหตุที่ศาลฎีกาจะเปลี่ยนแปลงแก้ไข²⁷

ในการนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบังคับใช้โดยอนุโลมนั้น เพื่อเป็นการอุดช่องว่างของกฎหมาย หากผู้กระทำผิดมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลแล้ว ก็อาจถูกดำเนินคดีตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดนั้นด้วย²⁸

3.2.5 พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พุทธศักราช 2562

ศาลยุติธรรมได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 วรรคสอง และตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2560 เรื่องแนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ต่อมาที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2562 มีผลบังคับใช้เมื่อพ้น 90 วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้²⁹

มาตรา 3 กำหนดนิยามว่า “ศาล” หมายความว่า ศาลยุติธรรม

²⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5801/2550 (เนติ).

²⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5100/2543 (สำนักงานส่งเสริมตุลาการ).

²⁸ สุขชาย จอกแก้ว. (2551). ละเมิดอำนาจศาล! โทษที่ศาล...ไม่อยากแตะ. *คอลัมน์กระแสดารชน* หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน, 31 (11070). อ้างถึงใน จุฬารัตน์ ยะปะนัน. (2551). ร่างกฎหมายที่น่าสนใจ. วารสารจตุรนิติ, 5 (4) กรกฎาคม-สิงหาคม 2551, หน้า 151.

²⁹ สุเมธ จิรชัยศิริ. (2566). *พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ก้าวแรกของการมี “Court Marshal” ในระบบศาลยุติธรรมไทย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=58601&filename=index. [2566, 29 มีนาคม].

กำหนดนิยามคำว่า “เจ้าพนักงานตำรวจศาล” หมายความว่า บุคคลที่เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้³⁰

มาตรา 4 ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมจัดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาล ในจำนวนที่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงควมมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า และความไม่ซ้ำซ้อน³¹

มาตรา 5 เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) รักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาล
 (2) ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล
 (3) รักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานและลูกจ้างของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ รวมทั้งอาคารสถานที่และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม

(4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับคำสั่งศาลแล้วหนีหรือหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วถึง ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้วให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว

(5) เมื่อศาลได้ออกหมายจับผู้ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ให้ศาลมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับ และหากศาลเห็นสมควร ศาลอาจให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จัดการตามหมายจับด้วย โดยมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้สนับสนุนก็ได้³²

มาตรา 6 ผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานตำรวจศาล ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(1) มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด
 (2) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
 (3) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(4) ไม่เป็นข้าราชการการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

³⁰ พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. มาตรา 3.

³¹ พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. มาตรา 4.

³² พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. มาตรา 5 (1)-(5).

(5) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมือง

(6) มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามอื่นตามที่กำหนดในระเบียบคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม³³

มาตรา 7 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 5 (1) (2) และ (3) สำนักงานศาลยุติธรรมอาจขอให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน หรือเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความจำเป็น³⁴

มาตรา 8 การใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ และเป็นเรื่องความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ให้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม³⁵

มาตรา 9 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สำนักงานศาลยุติธรรมได้รับยกเว้นไม่อยู่ภายใต้บังคับพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง สิ่งเทียมอาวุธปืน และพระราชบัญญัติการควบคุมยุทธภัณฑ์ เช่นเดียวกับราชการทหาร และตำรวจ ตามกฎหมายดังกล่าว ทั้งนี้ การมีและใช้อาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง สิ่งเทียมอาวุธปืน และยุทธภัณฑ์ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม³⁶

มาตรา 10 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา³⁷

มาตรา 11 ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้³⁸

3.2.6 ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พุทธศักราช 2550

ระเบียบนี้ใช้บังคับกับศาลยุติธรรม ซึ่งรวมถึง ศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์ ศาลชั้นต้น รวมถึงสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาและสำนักงานศาลยุติธรรม และ

³³ พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. มาตรา 6.

³⁴ พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. มาตรา 7.

³⁵ พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. มาตรา 8.

³⁶ พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. มาตรา 9.

³⁷ พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. มาตรา 10.

³⁸ พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. มาตรา 11.

ใช้บังคับกับผู้พิพากษา ราชการศาลยุติธรรม คณะตุลาการศาลยุติธรรม ผู้พิพากษาสมทบและบุคลากรของศาลยุติธรรม ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม รวมถึงบุคคลซึ่งปฏิบัติงานให้แก่ศาลยุติธรรม³⁹

กำหนดมาตรการในการจัดสถานที่ วัสดุและอุปกรณ์ เพื่อความเหมาะสมในการรักษาความปลอดภัย โดยจะต้องจัดห้องพิจารณา ห้องธุรการ ห้องทำงานผู้พิพากษา⁴⁰ ห้องคุมขัง⁴¹ อีกทั้งยังกำหนดให้มีวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการรักษาความปลอดภัย เช่น กล้องจับภาพ โทรศัพท์วงจรปิด วิทยุสื่อสารมือถือ สัญญาณเตือนภัย อาวุธประเภทกระบอง กุญแจมือ เครื่องตรวจอาวุธชนิดประตู่⁴² ให้มีการจัดแบ่งพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย พื้นที่ควบคุม พื้นที่หวงห้าม พื้นที่หวงห้ามเฉพาะ และเขตกำหนดสิทธิ์ ตลอดจนกำหนดสิทธิและการเข้าออกของบุคคลในแต่ละพื้นที่ การออกบัตรอนุญาตประเภทต่าง ๆ⁴³

ส่วนการควบคุมและการตรวจค้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การควบคุมบุคคล

(1) ให้บุคคลภายในหน่วยงานติดบัตรขณะอยู่ในบริเวณสถานที่ ให้ถือว่าเป็นบุคคลผู้ได้รับอนุญาตให้เข้าพื้นที่ได้

(2) ให้บุคคลภายนอกติดบัตร “ผู้ติดต่อ” สำหรับผู้มาติดต่อราชการเป็นครั้งคราว หรือบัตรถาวรประเภท 2 สำหรับผู้มาติดต่อราชการเป็นประจำ แล้วแต่กรณี

(3) จัดให้มีที่พักผู้มาติดต่อราชการหรือเยี่ยมไว้เป็นพิเศษ ไม่อนุญาตให้ผู้มาเยี่ยมเข้าไปในห้องทำงาน นอกจากบุคคลที่มาติดต่อราชการ ในการนี้ผู้มาเยี่ยมต้องรับผิดชอบในตัวผู้มาเยี่ยมตลอดเวลาของการเยี่ยม⁴⁴

2) การตรวจค้น

(1) ให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำทางทางเข้า - ออก สอดส่องดูแลความเรียบร้อยของบุคคลที่เข้า - ออก อาคาร และป้องกันมิให้บุคคลพกพาอาวุธเข้าในอาคาร

(2) ให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยจุดทางเข้าอาคาร ดูแลผู้ที่จะเข้ามาในอาคารผ่านเครื่องตรวจอาวุธชนิดประตู่ (ถ้ามี) เหตุสงสัย ให้ตรวจกระเป๋าหรือสัมภาระ โดยใช้เครื่องตรวจอาวุธขนาดเล็กอีกครั้ง หากพบสิ่งที่น่าสงสัยให้แจ้งเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ผู้อำนวยการ

³⁹ ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550. ข้อ 4.

⁴⁰ ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550. ข้อ 7-8.

⁴¹ ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550. ข้อ 9.

⁴² ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550. ข้อ 11.

⁴³ ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550. ข้อ 12-14.

⁴⁴ ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550. ข้อ 15 (1).

ผู้ที่ได้รับมอบหมาย หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำศาล เพื่อพิจารณาความเหมาะสมก่อนได้รับอนุญาตให้เข้าไปในอาคาร

(3) ให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยแจ้งบุคคลภายนอกฝากอาวุธและสัมภาระบริเวณทางเข้าอาคาร

(4) ให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยทำการตรวจค้นบุคคลได้ทันที หากมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นจะมีอาวุธติดตัวมาด้วย และให้ควบคุมตัวบุคคลนั้นไว้ แล้วรายงานให้ผู้บัญชาการหรือหัวหน้าส่วนราชการทราบโดยทันที

การตรวจค้นจะต้องทำโดยสุภาพและเท่าที่จำเป็น เพื่อตรวจทราบว่าบุคคลนั้นได้นำอาวุธ วัตถุระเบิด หรือสิ่งอื่นใดที่อาจก่อให้เกิดอันตรายติดตัวมาด้วยหรือไม่ กรณีค้นผู้หญิงต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น⁴⁵

3.2.7 ข้อกำหนดของศาลอาญาว่าด้วยการรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลอาญา พุทธศักราช 2564⁴⁶

เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในบริเวณศาลอาญา และเพื่อให้กระบวนการพิจารณาคำเนินไปด้วยความเที่ยงธรรมและรวดเร็ว รวมถึงมิให้คู่ความดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางก่อความรำคาญ หรือในทางประวิงให้ชักช้าหรือในทางฟุ่มเฟือยเกินสมควร อาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 30 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 เห็นควรออกข้อกำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

1) ห้ามมิให้ผู้ใดประพฤติตน ใช้คำพูดหรือกิริยาในทางที่ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย ก่อความรำคาญ ส่งเสียดัง หรือในทางประวิงการดำเนินกระบวนการพิจารณาชักช้า หรือในทางฟุ่มเฟือยเกินสมควร หรือกระทำในลักษณะที่เป็นการขู่ขู่ จูงใจ สนับสนุนใด ๆ ในการกระทำดังกล่าวในห้องพิจารณาคดี หรือภายในบริเวณศาลอาญา รวมถึงกระทำอย่างอื่นในทำนองเดียวกัน ตลอดจนทำให้เจ้าพนักงานมีอำนาจตรวจตราคัดกรองอนุญาตให้บุคคลใด เข้า - ออก เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้น

2) ห้ามมิให้บุคคลใด ๆ ที่เคยกระทำตามข้อ 1 เข้ามาในห้องพิจารณาคดีหรือภายในบริเวณศาลอาญา เว้นแต่เป็นคู่ความในคดี

3) ห้ามมิให้พกพาอาวุธหรือวัตถุอื่นใดที่สามารถใช้เป็นอาวุธ หรือสิ่งผิดกฎหมายทุกชนิด เข้ามาในห้องพิจารณาหรือในบริเวณศาลอาญา

⁴⁵ ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550. ข้อ 15 (2).

⁴⁶ ข้อกำหนดของศาลอาญาว่าด้วยการรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลอาญา พ.ศ. 2564.

4) ห้ามนำโทรศัพท์เคลื่อนที่ กล้องถ่ายรูปหรือวิดีโอ เครื่องบันทึกเสียง หรือเครื่องมืออื่นใดในทำนองเดียวกันเข้ามาในห้องพิจารณาคดี เว้นแต่ได้รับอนุญาต หรือ ได้มีคำสั่งให้ดำเนินการเป็นอย่างอื่น

5) ห้ามบันทึกภาพหรือเสียง หรือทั้งภาพและเสียง ไม่ว่าจะป็นภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ถ่ายทอดสดเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (Live) หรือถ่ายภาพ ภาพยนตร์ หรือกระทำอื่นใดในทำนองเดียวกัน รวมทั้งกระทำการใด ๆ ให้ปรากฏและเผยแพร่ ซึ่งภาพและเสียงหรือทั้งภาพและเสียงในห้องพิจารณาคดีหรือในบริเวณศาลอาญา เว้นแต่จะได้รับการอนุญาต

6) ห้ามมิให้นำหรือใช้โทรโข่ง ไมโครโฟน เครื่องขยายเสียง รวมถึงอุปกรณ์ขยายเสียงต่าง ๆ หรือการกระทำอย่างอื่นให้ทำนองเดียวกัน ภายในศาลอาญาหรือบริเวณรอบศาลอาญา เว้นแต่ได้รับการอนุญาต

ผู้ใดฝ่าฝืนการกระทำดังกล่าว ถือว่ากระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

3.3 สรุปเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศและประเทศไทย

เรื่อง	สหรัฐอเมริกา	รัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐ ออสเตรเลีย	สหราชอาณาจักร	ประเทศไทย
1.การออกคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาลหรือหน่วยรักษาความปลอดภัยศาล	ไม่มีบทบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ	มีอำนาจการออกคำสั่ง (1) การออกคำสั่งแก่บุคคลในบริเวณศาลเพราะเชื่อว่ามิพฤติกรรมการครั้งนี้ - ขัดขวาง ข่มขู่บุคคลอื่น - สร้างความหวาดกลัวต่อบุคคลอื่น เป็นต้น	ไม่มีบทบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ	ไม่มีบทบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ

เรื่อง	สหรัฐอเมริกา	รัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐ ออสเตรเลีย	สหราชอาณาจักร	ประเทศไทย
2.การจับกุม ผู้ฝ่าฝืนไม่ ปฏิบัติตาม คำสั่งของ เจ้าพนักงาน ตำรวจศาล หรือหน่วย รักษาความ ปลอดภัย ศาล	มีอำนาจเช่นเดียวกับ sheriff ในการบังคับใช้ กฎหมาย มีอำนาจใน การจับ โดยไม่ต้องมี หมายจับ หากบุคคลนั้นได้ กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุอันสมควร เชื่อว่าบุคคลนั้นได้ กระทำหรือกำลังจะ กระทำความผิดร้ายแรง	มีอำนาจในการ จับกุมบุคคลใน บริเวณศาลโดยไม่ ต้องมีหมายจับ หากบุคคลกำลัง กระทำความผิด หรือมีเหตุผลเพียง พอที่จะเชื่อว่า บุคคลนั้นได้ กระทำความผิด กฎหมายนี้ บุคคล กำลังทำร้าย ร่างกายผู้อื่นใน บริเวณศาล	มีอำนาจใน การควบคุมตัว บุคคลซึ่งอยู่ใน บริเวณศาล โดย มีวัตถุประสงค์ ในการรักษา ความสงบ เรียบร้อยรักษา ความปลอดภัย เพื่อให้การ ดำเนินการของ ศาลเป็นไป ด้วยความ ยุติธรรมและ รวดเร็ว	เชื่อมโยงอำนาจ ตาม ประมวล กฎหมายวิธี พิจารณาความ อาญา เช่น การ สืบสวน การ ค้น การยึด การจับ และ การควบคุมตัว แต่ต้องใช้ เท่าที่จำเป็น เท่านั้น (แต่ไม่มีการ บัญญัติไว้เป็น การเฉพาะ)
3.บท กำหนดโทษ ผู้ฝ่าฝืน คำสั่งของ เจ้าพนักงาน ตำรวจศาล หรือหน่วย รักษาความ ปลอดภัย ศาล	ไม่มีการกำหนด บทลงโทษ ผู้ฝ่าฝืนคำสั่งไว้เป็น การเฉพาะ	กำหนดบทลงโทษ หากกระทำ ความผิดตาม พระราชบัญญัติ รักษาความ ปลอดภัย ศาล ค.ศ. 2005 ต้องรับโทษ 20 หน่วยโทษและ ไม่เป็นการจำกัด ความผิดตาม กฎหมายอื่น	ผู้ใดขัดขืน หรือจงใจ ขัดขวางเจ้า พนักงานรักษา ความปลอดภัย ศาล ต้อง ระวางโทษ ปรับไม่เกิน 3 ระดับ ตาม มาตราส่วน มาตรฐาน	ไม่มีการ กำหนด บทลงโทษ ผู้ฝ่าฝืนคำสั่ง ไว้ เป็นการเฉพาะ

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ของต่างประเทศและประเทศไทย

จากที่ได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 และบทที่ 3 จะเห็นได้ว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาล มีบทบาทสำคัญในกระบวนการยุติธรรมของศาล สืบเนื่องมาจากสถานการณ์อันอาจกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม โดยมีหน้าที่และอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อย ดูแลความปลอดภัยข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม บุคลากรทรัพย์สิน อาคารและสถานที่ของศาลยุติธรรม อีกทั้งยังอำนวยความสะดวกสนับสนุนการจับกุมผู้ต้องหาจำเลยหรือบุคคลตามคำสั่งของศาล ซึ่งตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลไว้ แต่จากการศึกษาพบว่ากฎหมายดังกล่าว ยังขาดอำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่งและมาตรการจับกุมผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล จึงส่งผลให้เกิดปัญหาต่อการปฏิบัติหลายประการ

ตามแนวคิดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ซึ่งได้กำหนดขอบเขตจากการกระทำของประชาชนไว้ หากการกระทำของประชาชนไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคง ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของผู้อื่น ในทางกลับกันสามารถใช้สิทธิทางศาล และได้รับการช่วยเหลือเยียวยาจากรัฐ อีกทั้งยังได้กำหนดสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคล โดยการจับกุม การคุมขัง การค้นตัว จะต้องอาศัยอำนาจทางกฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งเป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของประชาชนจะกระทำไม่ได้หากไม่มีเหตุตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ ตลอดจนห้ามมิให้มีการกระทำที่เป็นการทรมานหรือทารุณกรรมไว้ด้วย ดังนั้นหลักในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจึงเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญของหลักนิติรัฐ โดยรัฐจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับสิทธิของประชาชนตามที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ การกระทำที่เป็นการแทรกแซงสิทธิและเสรีภาพของบุคคล รัฐสามารถกระทำได้เฉพาะเมื่อมีกฎหมาย ซึ่งผ่านความเห็นชอบจากตัวแทนของประชาชนอนุญาตไว้เท่านั้น ดังนั้น ในบทนี้จึงได้แบ่งประเด็นปัญหาวิเคราะห์ออกเป็น 3 ประเด็นประกอบด้วย

- 1) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการออกคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล
- 2) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจจับกุมผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล
- 3) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

4.1 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการออกคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

จากการศึกษาพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (1) ได้บัญญัติเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ซึ่งบัญญัติไว้ว่า (1) รักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาล

ประเด็นปัญหาคือ ปัจจุบันการใช้อำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (1) ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล นั้น ได้บัญญัติไว้อย่างกว้าง ไม่มีความชัดเจนในแนวทางการปฏิบัติ จึงส่งผลให้ผู้ปฏิบัติเกิดความลังเลที่จะออกคำสั่งตามความเหมาะสมต่อบุคคลที่อยู่ภายในบริเวณศาล เป็นต้น

จากสภาพปัญหาดังกล่าว เห็นได้ว่าการกำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล มีหน้าที่และอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยและดูแลความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาล เมื่อพิจารณาเนื้อหาตามบทบัญญัติดังกล่าว พบว่าในเรื่องของการออกคำสั่งต่อบุคคลหรือประชาชนผู้มาติดต่อราชการศาล ซึ่งมีความหลากหลายทั้งด้านการศึกษา อายุและการประกอบอาชีพ ยกตัวอย่างเช่น การออกคำสั่งต่อบุคคลหรือผู้มาติดต่อราชการของศาลให้หยุดเพื่อตรวจค้นสัมภาระก่อนที่จะนำเข้าไปในบริเวณศาล ซึ่งเป็นเหตุให้ประชาชนหรือผู้มาติดต่อราชการศาลไม่ได้รับความสะดวกและมักมีปากเสียงกับผู้ปฏิบัติบ่อยครั้ง หรือในกรณีประชาชนหรือผู้มาติดต่อราชการศาลมีพฤติกรรมขัดขวาง ก่อวุ่นวาย หรือมีแนวโน้มที่จะสร้างความหวาดกลัวให้กับบุคคลอื่น การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ในลักษณะดังกล่าวจึงเป็นการกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งได้ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนต่อการกระทำที่ไม่มีการกำหนดข้อห้ามไว้ หากการใช้สิทธิและเสรีภาพนั้นไม่ส่งผลกระทบหรือเป็นส่งผลต่อความมั่นคง ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนและไม่เป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของผู้อื่น ตลอดจนให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในเรื่องเกี่ยวกับการกีดกันตัวบุคคลหรือการกระทำอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตและร่างกายซึ่งไม่สามารถทำได้ เว้นแต่มีเหตุตามสมควรที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจในการออกคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาลของประเทศไทย พบว่าปัจจุบันยังไม่มียกเว้นในเรื่องดังกล่าวไว้โดยเฉพาะ มีเพียงระเบียบคณะกรรมการศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550 ข้อ 15 (2) การตรวจค้น (ก) โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำทางเข้าออกสอดส่อง ดูแลความเรียบร้อยของบุคคลที่เข้าออกบริเวณอาคาร และป้องกันมิให้บุคคลพกพาอาวุธเข้าในอาคาร (ค) ในกรณีที่มีเหตุสงสัยหรือพบสิ่งผิดปกติให้แจ้งหัวหน้าเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย หรือผู้อำนวยการ หรือผู้ได้รับมอบหมาย หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำศาล เพื่อพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสมก่อนที่จะอนุญาตให้เข้าไปในอาคาร (จ) ให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยทำการตรวจค้นบุคคลได้ทันที หากมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นจะมีอาวุธติดตัวมาด้วย และให้ควบคุมบุคคลนั้นไว้แล้วจึงรายงานให้ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าส่วนราชการศาลยุติธรรมทราบ อย่างไรก็ตาม เจ้าพนักงานตำรวจศาล เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ตาม พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 10 มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ จึงต้องนำบทบัญญัติในเรื่องของการกำหนดฐานความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 368 วรรคหนึ่ง มาบังคับใช้กับการออกคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

จากการศึกษาพบว่า แม้กฎหมายจะกำหนดไว้โดยชัดแจ้งว่าคำสั่งของเจ้าพนักงานจะต้องเป็นการสั่งการตามอำนาจที่กฎหมายให้ไว้ก็ตาม แต่การที่บุคคลไม่ปฏิบัติตามคำสั่งก็ไม่ทำให้ผู้ฝ่าฝืนต้องรับโทษฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานหนึ่ง ไปเสียทั้งหมด เพราะหากกฎหมายดังกล่าวได้มีการกำหนดให้เจ้าพนักงานมีอำนาจสั่งให้ละเว้นหรือให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง และมีการกำหนดโทษทางอาญาสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นไว้อยู่แล้ว ก็ให้มีความผิดตามกฎหมายดังกล่าว ดังนั้นผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน จึงไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 368 วรรคหนึ่ง อีก ตามแนวทางคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3561/2563 ซึ่งวางแนวทางไว้ว่า การที่จำเลยไม่ยอมให้ทดสอบว่าหย่อนความสามารถในอันที่จะจับหรือเมาสูราด้วยวิธีการตรวจวัดลมหายใจของเจ้าพนักงานจราจรนั้นเป็นการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานจราจร อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ซึ่งบัญญัติไว้เป็นพิเศษในมาตรา 142 วรรคสอง ความว่า เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้ขับขี่หยุดรถ ในกรณีที่มีพฤติการณ์อันควรเชื่อว่าผู้ขับขี่ฝ่าฝืนมาตรา 43 (1) และ (2) ให้เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่สั่งให้มีการทดสอบผู้ขับขี่ดังกล่าวว่าหย่อนความสามารถในอันที่จะจับหรือเมาสูราหรือของเป็นอย่างอื่นหรือไม่ ซึ่งหากฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้จะมีส่วนที่ว่าด้วยบทกำหนดโทษในมาตรา 154 (3) โดยระวางโทษปรับครั้งละไม่เกินหนึ่งพันบาท จึงเห็นได้ว่า การไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเช่นนี้ พระราชบัญญัติจราจรทางบก

พ.ศ. 2522 กำหนดโทษไว้โดยเฉพาะเป็นพิเศษแล้ว ดังนั้น กรณีจึงไม่เป็นเรื่องไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตามความหมายของมาตรา 368 แห่งประมวลกฎหมายอาญา อันเป็นบทกฎหมายทั่วไป การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดตามมาตรา 368 วรรคหนึ่ง

ดังนั้น บทบัญญัติของกฎหมายที่มีการกำหนดโทษในการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานจราจร ย่อมแสดงให้เห็นว่ากฎหมายนั้นต้องการแยกกรณีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ออกเป็นความผิดและบทลงโทษเป็นพิเศษ โดยไม่พิจารณาร่วมกับความหนักเบาของโทษฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน ซึ่งเป็นบทกฎหมายกฎหมายทั่วไปมุ่งหมายที่จะลงโทษแก่ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้โดยทั่วไป ซึ่งการออกคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาลที่ปฏิบัติผ่านมานั้น เป็นการอาศัยใช้ความยินยอมสละสิทธิของประชาชนหรือผู้มาติดต่อราชการของศาลเท่านั้น ซึ่งมีใช้การใช้อำนาจตามที่กฎหมายรับรองว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายอย่างชัดเจน จึงเป็นการจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และในทางปฏิบัติมักจะทำให้เกิดความขัดแย้งหรือถกเถียงระหว่างประชาชนหรือผู้มาติดต่อราชการของศาลกับเจ้าพนักงานตำรวจศาล และอาจสร้างความไม่พอใจให้แก่ประชาชนหรือผู้มาติดต่อราชการของศาลที่ไม่ได้รับความสะดวกในการมาติดต่อราชการของศาล

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า เมื่อไม่มีการกำหนดอำนาจอย่างชัดเจน โดยให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล มีอำนาจในการออกคำสั่งต่อบุคคลหรือประชาชนผู้มาติดต่อราชการของศาลนั้น หากจะนำอำนาจตามประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้เพื่อกำหนดความผิดในบริเวณศาล ก็อาจเป็นการบังคับใช้กฎหมายที่ผิดวัตถุประสงค์ ซึ่งขัดแย้งกับหลักความชอบด้วยกฎหมาย โดยได้กำหนดไว้ว่า ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพบริบูรณ์ จะไปกระทำการจำกัดเสรีภาพของประชาชนนั้นทำไม่ได้ การที่รัฐจะใช้อำนาจใดต่อประชาชนนั้น รัฐต้องมีอำนาจตามกฎหมายจึงจะกระทำได้ และจะต้องมีกฎหมายกำหนดขอบเขตและกระบวนการของการใช้อำนาจอย่างชัดเจน จึงมีความเห็นว่าไม่ควรนำบทบัญญัติในเรื่องการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาบังคับใช้ในกรณีการออกคำสั่งต่อบุคคลของเจ้าพนักงานตำรวจศาล อีกทั้งการใช้อำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาลของเจ้าพนักงานตำรวจศาลนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันเหตุร้ายที่จะเกิดขึ้นภายในบริเวณศาล ซึ่งเป็นภารกิจที่สำคัญของเจ้าพนักงานตำรวจศาล จึงเห็นควรกำหนดอำนาจในการออกคำสั่งต่อบุคคลที่ชัดเจน เพื่อเป็นการรับรองสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายให้แก่เจ้าพนักงานตำรวจศาล

หากเปรียบเทียบกับกฎหมายรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย ปรากฏว่ามีหน่วยหน่วยงานรักษาความปลอดภัย ที่มีชื่อเสียงและมีประสิทธิภาพอีกหน่วยงานหนึ่ง

มีชื่อเรียกว่า “The Office of the Sheriff หรือ Sheriff” ถูกตั้งขึ้น โดยกฎบัตรแห่งความยุติธรรม เมื่อปี ค.ศ. 1824 มีบทบาทและหน้าที่รักษาความปลอดภัยของศาล อีกทั้งยังได้ตรากฎหมายขึ้น เฉพาะเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยในขอบเขตของศาล ได้แก่ การรักษาความปลอดภัย การดูแลระบบลูกขุน การส่งหมาย คำสั่ง และการบังคับให้เป็นไปตามหมาย คำสั่งและคำพิพากษาของศาล รวมไปถึงหมายจับของศาล และกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัย ไว้โดยเฉพาะเพื่อบังคับใช้ เช่น การค้นบุคคลและยานพาหนะ การริบทรัพย์สินต้องห้าม การจับเฉพาะกรณีที่ถูกคนนั้น ได้กระทำความผิด หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลดังกล่าวได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติรักษาความปลอดภัยศาล ค.ศ. 2005 (New South Wales Australia, Court Security Act 2005) โดยมีการบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจในการออกคำสั่งตามความเหมาะสมของเจ้าพนักงานไว้เป็นการเฉพาะ ตามมาตรา 14 (1) ถึง (11) กำหนดให้เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยศาล อาจออกคำสั่งแก่บุคคลในบริเวณศาลตามความเหมาะสม โดยกำหนดให้การออกคำสั่งนั้นจะต้องมีการเตือนว่าการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งถือเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงทำให้เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัย รัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย สามารถใช้อำนาจในการออกคำสั่งกับบุคคลโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีหลัก ไม่มีกฎหมายไม่มีอำนาจที่มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้นการใช้อำนาจของรัฐจึงต้องมีกฎหมายให้อำนาจไว้โดยชัดแจ้งเท่านั้น

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ภายในบริเวณศาลเป็นพื้นที่พิเศษ ที่ให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนทุกฝ่าย จึงต้องมีความระมัดระวังในเรื่องของการรักษาความปลอดภัย ซึ่งมีความแตกต่างไปจากสถานที่โดยทั่วไป และเคยเกิดเหตุแห่งความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นมาแล้วหลายต่อหลายครั้ง เจ้าพนักงานตำรวจศาล จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้อำนาจในการออกคำสั่งแก่บุคคลผู้มาติดต่อราชการของศาล มิเช่นนั้นการปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ในปัจจุบัน อาจเป็นการล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลก็เป็นได้

ดังนั้น หากได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 โดยกำหนดอำนาจในการออกคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ไว้เป็นการเฉพาะ และไม่นำประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้ในกรณีที่ประชาชนหรือผู้ที่มาติดต่อราชการของศาลไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล จะทำให้ไม่เกิดปัญหาว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจในการออกคำสั่งหรือไม่ และเพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการรักษาความปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

4.2 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจการจับกุมผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

จากการศึกษาพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (2) ได้กำหนดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลไว้ ซึ่งบัญญัติว่า (2) ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล ประเด็นปัญหาคือ หากบุคคลผู้มาติดต่อราชการของศาลมีพฤติกรรมขัดขวางบุคคลอื่น การคุกคาม ก่อแค้น หรือมีแนวโน้มที่จะสร้างความหวาดกลัวให้กับบุคคลอื่นในบริเวณศาล เมื่อได้รับคำเตือนให้หยุดการกระทำดังกล่าวแล้วแต่ยังยืนยันที่จะกระทำความผิดต่อไป เป็นต้น อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ไม่ได้มีการกำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล มีอำนาจในการจับกุมผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ไว้เป็นการเฉพาะ

นอกจากนั้นด้วยความจำเป็นในเรื่องความเป็นอิสระของผู้พิพากษา ผู้พิพากษาหรือตุลาการเป็นศูนย์กลางในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ ศาลจึงมีบทบาทสำคัญที่จะทำให้ผู้เสียหายหรือผู้ที่อาจตกเป็นผู้เสียหายได้รับการเยียวยาและได้รับความคุ้มครอง จึงต้องมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยและปราบปรามการกระทำความผิดภายในบริเวณศาล โดยพฤติกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สินของผู้พิพากษาและบุคลากรในสำนักงานศาลยุติธรรม ปัจจุบันภัยคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีต่อตัวผู้พิพากษาเองและบุคลากรของศาล นับวันจะยังมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งการก่ออาชญากรรมปรับเปลี่ยนไปตามรูปแบบความคิดของบุคคลในสังคม ดังนั้น การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นที่ยุติธรรมและอิสระได้ สิ่งที่สำคัญคือจะต้องได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยจากเหตุการณ์ความไม่ปลอดภัยทั้งหลาย ระบบการรักษาความปลอดภัยที่สามารถเป็นหลักประกันความปลอดภัย เจ้าพนักงานตำรวจศาลจึงมีบทบาทสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดภายในบริเวณศาล โดยสร้างความเชื่อมั่นให้กับศาลและบุคลากรในสำนักงานศาลยุติธรรม จะช่วยส่งผลให้การพิจารณาพิพากษาอรรถคดี อันเป็นงานหลักของศาลสามารถดำเนินไปได้ด้วยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เมื่อมีผู้กระทำความผิดภายในบริเวณศาล เจ้าพนักงานตำรวจศาล สามารถใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เสมือนเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดภายในบริเวณศาล การจับกุม จึงถือเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานในการดำเนินคดีอาญา และเป็นการพิสูจน์ความผิดรวมถึงบทลงโทษผู้กระทำความผิดที่แท้จริง จึงได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงาน ในการจำกัดเสรีภาพทางร่างกายของผู้ที่กระทำความผิดได้เท่าที่จำเป็น และมีเหตุอันสมควร โดยหลักแล้วจะกระทำการจับกุมบุคคลนั้นจะกระทำไม่ได้ ตามทฤษฎีการ

ดำเนินคดีอาญารูปแบบหลักนิติธรรม กล่าวคือ เป็นการมุ่งเน้นสิทธิเสรีภาพของบุคคลและของผู้ถูกกล่าวหาเป็นสำคัญ จึงต้องมีกฎหมายจำกัดอำนาจของเจ้าพนักงาน ในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับมาตรการบังคับ และต้องมีหลักประกันให้กับประชาชนว่าผู้บริสุทธิ์จะต้องไม่ถูกลงโทษ ดังนั้น การจับกุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 จึงห้ามมิให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับตัวบุคคลใด โดยไม่ต้องมีหมายจับหรือคำสั่งศาล แต่เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี จึงได้มีการกำหนดข้อยกเว้นการกระทำของเจ้าพนักงานเอาไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 (1) ถึง (4) กล่าวคือ เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือพบเห็นบุคคลมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น โดยมีเครื่องมืออาวุธ หรือวัตถุอื่นอันสามารถใช้ในการกระทำความผิด

ดังนั้น การมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล มาตรา พ.ศ. 2562 มาตรา 10 จึงมีผลเชื่อมโยงให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล มีหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะสามารถใช้อำนาจได้ตามกฎหมาย เช่น การสืบสวน การค้น การยึด การจับ และการควบคุมตัว แต่การใช้อำนาจดังกล่าวต้องใช้เพียงเท่าที่จำเป็นตามวัตถุประสงค์ของการบังคับใช้กฎหมาย เจ้าพนักงานตำรวจศาล เท่านั้น ซึ่งมีได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะเกี่ยวกับอำนาจในการจับกุมผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

อย่างไรก็ตามอำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (2) มีเจตนารมณ์ในการมุ่งเน้นที่จะควบคุมอาชญากรรม โดยให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอย่างเต็มที่ แม้อาจจะมีการล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพของบุคคล แต่เพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวมและบรรลุปเป้าหมายในการควบคุมอาชญากรรม สร้างความสงบเรียบร้อยในสังคมย่อมนำได้ การจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ในกรณีที่มิบุคคลฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล เป็นการจับกุมโดยไม่ต้องมีหมายจับและเป็นความผิดซึ่งหน้า เมื่อมีเหตุผลเพียงพอที่จะเชื่อได้ว่าบุคคลดังกล่าวได้ฝ่าฝืนหรือกระทำความผิดต่อกฎหมายนี้ ซึ่งสอดคล้องกับการตัดองค์ประกอบของการเกิดอาชญากรรมตามทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม ที่มีสาเหตุในการเกิดอาชญากรรม 3 ด้าน คือ ผู้กระทำความผิด เหยื่อ และโอกาส ประกอบกับแนวคิดการควบคุมตัวไว้ในอำนาจรัฐ โดยอาศัยเหตุที่รัฐ มีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมและมีหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินของพลเมืองด้วย ดังนั้นเมื่อเกิดการกระทำความผิด รัฐจึงมีความจำเป็นต้องตรวจสอบหาความจริงเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย อันเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมประการหนึ่งและเป็นการรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย อย่างไรก็ตามการดำเนินการจับกุมผู้กระทำความผิด

นั้น เจ้าหน้าที่ต้องอาศัยหลักในการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ (Use of Force) ซึ่งอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายและหลักมนุษยธรรม ไม่กระทำการจับกุมผู้กระทำความผิดโดยใช้ความรุนแรงเกินกว่าเหตุ

เมื่อเปรียบเทียบกฎหมายกับรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย พบว่าพระราชบัญญัติการรักษาความปลอดภัยของศาล ค.ศ. 2005 (New South Wales Australia, Court Security Act 2005) มาตรา 16 ได้มีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับอำนาจในการจับกุมของเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยไว้ โดยกำหนดว่า เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยมีอำนาจจับกุมในบริเวณศาลโดยไม่ต้องมีหมายจับ ถ้าหากบุคคลนั้นกำลังกระทำความผิดกฎหมายภายใต้บทบัญญัตินี้ หรือพนักงานรักษาความปลอดภัยมีเหตุผลเพียงพอที่จะเชื่อได้ว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดกฎหมายนี้ และตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดว่า การใช้กำลังทั่วไปของเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยเจ้าพนักงานต้องใช้อำนาจในการรักษาความปลอดภัยในศาลกับบุคคลหรือวัตถุ ตามความจำเป็นอันเหมาะสมเพื่อใช้อำนาจ ซึ่งเป็นไปตามหลักความชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือการใช้อำนาจโดยของรัฐต้องมีอำนาจตามกฎหมายจึงจะกระทำได้ โดยไม่ขัดต่อกฎหมายและไม่ฝ่าฝืนขอบเขตในการใช้อำนาจของรัฐ

จะเห็นได้ว่า การจับกุมผู้ที่ฝ่าฝืนการออกคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล เป็นการปราบปรามการกระทำความผิดภายในบริเวณศาล เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน บุคลากรและผู้พิพากษา อันแสดงให้เห็นถึงการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ของหน่วยงานที่สังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งในปัจจุบันการใช้อำนาจจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจศาล เป็นการเชื่อมโยงอำนาจกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมิได้มีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 อย่างชัดเจน ซึ่งส่งผลให้ผู้ปฏิบัติพลาดพลั้งในการใช้ดุลพินิจของตนที่จะบังคับใช้อำนาจกฎหมาย และเพื่อไม่เป็นการซ้ำซ้อนกับเจ้าพนักงานตามกฎหมายอื่น

ดังนั้น หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 โดยกำหนดอำนาจการจับกุมผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นการเฉพาะ เช่นเดียวกับกฎหมายรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย จะสามารถป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดภายในบริเวณศาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยให้กับประชาชน บุคลากรของศาลและผู้พิพากษาต่อไป

4.3 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

จากการศึกษาพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 พบว่า กฎหมายดังกล่าวได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ไว้ แต่มิได้มีการกำหนดมาตรการในการลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล แต่อย่างใด ประเด็นปัญหาคือเมื่อไม่ได้มีการกำหนดมาตรการในการลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาลไว้ เมื่อพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีวัตถุประสงค์ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล รักษาความสงบเรียบร้อยและดูแลความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สิน ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล และการคุ้มครองข้าราชการตุลาการ อาคารสถานที่ ทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม โดยไม่ได้ประสงค์ที่จะบังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดหรือปราบปรามการกระทำความผิดแต่อย่างใด แต่หากมีบุคคลที่กระทำการใด ๆ อันเป็นการขัดขวาง คุกคาม ข่มขู่ หรือสร้างความหวาดกลัวให้กับประชาชนหรือผู้มาติดต่อราชการของศาล และเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นภายในบริเวณศาล เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจศาลได้ออกคำเตือนและมีคำสั่งให้หยุดการกระทำความผิดแล้ว ยังเพิกเฉยจนนำไปสู่การจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจศาล แม้ว่าพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 10 ได้กำหนดให้ เจ้าพนักงานตำรวจศาล มีในฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายและสามารถใช้อำนาจได้ก็ตาม แต่ยังคงต้องนำประมวลกฎหมายอาญามากำหนดฐานความผิดและบทลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด อีกทั้งยังต้องดำเนินการตามที่ได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอีกด้วย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเพียงความผิดลหุโทษ หรือเป็นความผิดที่มีความร้ายแรงไม่ถึงกับคดีอาญาอย่างชัดเจน เช่น การประพฤติตนไม่เรียบร้อยภายในบริเวณศาล เป็นต้น

กรณีตัวอย่าง เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2564 กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุมชวนกันมาทำกิจกรรมยื่นจดหมายราชขอยุติธรรม พร้อมทั้งยื่นอ่านกลอนตุลาการอภิวัฒน์ที่ศาลอาญา โดยมีกลุ่มบุคคลดังกล่าวเข้ามาบริเวณศาล รวมตัวกันอยู่ที่บริเวณบันไดทางขึ้นหน้าศาล ซึ่งมีการใช้เครื่องขยายเสียงและตะโกนข้อความปลอญเพื่อนเรา โดยระหว่างที่มีการทำกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยภายในศาลอาญา ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งร่วมอยู่ในกลุ่มได้วิ่งผ่านแนวรั้วแผงเหล็กที่กั้นอยู่หน้าบันไดทางขึ้นศาลอาญา พร้อมโปรยแผ่นกระดาษและพยายามหลบหลีกเจ้าหน้าที่ศาลอาญา โดยขณะวิ่ง ยังตะโกนสรุปข้อความว่า “ตุลาการเช่นนี้ อย่ามีเลย” และพูดผ่านเครื่องขยายเสียงข้อความอื่นด้วย ซึ่งในขณะที่เกิดเหตุได้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลชาย - หญิงปฏิบัติหน้าที่อยู่แต่ไม่ได้ดำเนินการจับกุมตัวผู้ก่อเหตุดังกล่าวแต่อย่างใด เพียงแต่ยื่นเป็นโล่มนุษย

ป้องกันผู้ก่อเหตุไม่ให้เข้าไปภายในตัวอาคารของศาลอาญา และรองนกว่ากลุ่มผู้ชุมนุมออกไปจากบริเวณศาลอาญา เป็นต้น

จากคำพิพากษากฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องพบว่า ศาลยุติธรรมได้ออกระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550 ได้วางมาตรการในการรักษาความปลอดภัยศาลไว้ โดยกำหนดมาตรการดังนี้ 1) การจัดสถานที่ 2) การจัดเตรียมวัสดุและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัย 3) การควบคุมและแบ่งแยกพื้นที่ 4) การกำหนดเขตและสิทธิการเข้าออกบริเวณศาล 5) การออกบัตรอนุญาตต่าง ๆ 6) การควบคุม ได้แก่ การติดบัตรผู้ได้รับอนุญาต การจัดที่พักให้กับผู้มาติดต่อราชการศาล 7) การตรวจค้น ได้แก่ ตรวจค้นกระเป๋าหรือสัมภาระบริเวณทางเข้าอาคาร ป้องกันไม่ให้ผู้นำอาวุธเข้าไปภายในบริเวณศาล ซึ่งใช้บังคับกับบุคลากร ผู้พิพากษาและผู้ปฏิบัติงานให้แก่ศาลยุติธรรม รวมถึงผู้มาติดต่อราชการของศาลด้วย โดยให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย เจ้าพนักงานตำรวจประจำศาล (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ) ผู้อำนวยการประจำศาลหรือหัวหน้าส่วนราชการและผู้ที่ได้รับมอบหมาย อันจะเห็นได้ว่าตามระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550 เป็นเพียงมาตรการในการรักษาความปลอดภัยที่ถูกกำหนดไว้เป็นแนวทางเท่านั้น

ส่วนข้อกำหนดของศาลอาญาว่าด้วยการรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลอาญา พ.ศ. 2564 เมื่อนำมาพิจารณาแล้วพบว่า ข้อกำหนดดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในบริเวณศาลอาญา โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 30 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 มาบังคับใช้ โดยกำหนดไว้ดังนี้ 1) ห้ามมิให้ผู้ใดประพฤติตน ใช้คำพูดหรือกริยาในทางที่ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย ก่อความรำคาญ ส่งเสียงดัง หรือในทางประวิงการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี หรือในทางพุ่มเพ้อเกินสมควร หรือกระทำในลักษณะที่เป็นการข่มขู่ จู่ใจ สบถสนุนใด ๆ ในการกระทำดังกล่าวในห้องพิจารณาคดี หรือภายในบริเวณศาลอาญา รวมถึงกระทำการอื่นในทำนองเดียวกัน ตลอดทั้งให้เจ้าพนักงานมีอำนาจตรวจตราคัดกรองอนุญาตให้บุคคลใด เข้า - ออก เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้น 2) ห้ามมิให้บุคคลใด ๆ ที่เคยกระทำตามข้อ 1 เข้ามาในห้องพิจารณาคดีหรือภายในบริเวณศาลอาญา เว้นแต่เป็นคู่ความในคดี 3) ห้ามมิให้พกพาอาวุธหรือวัตถุอื่นใดที่สามารถใช้เป็นอาวุธ หรือสิ่งผิดกฎหมายทุกชนิด เข้ามาในห้องพิจารณาหรือในบริเวณศาลอาญา 4) ห้ามนำโทรศัพท์เคลื่อนที่ กล้องถ่ายรูปหรือวิดีโอ เครื่องบันทึกเสียง หรือเครื่องมืออื่นใดในทำนองเดียวกันเข้ามาในห้องพิจารณาคดี เว้นแต่ได้รับอนุญาต หรือได้มีคำสั่งให้ดำเนินการเป็นอย่างอื่น 5) ห้ามบันทึกภาพหรือเสียง หรือทั้งภาพและเสียง ไม่ว่าจะเป็นภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ถ่ายทอดสดเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (Live) หรือถ่ายภาพ ภาพยนตร์ หรือกระทำ

อื่นใดในทำนองเดียวกัน รวมทั้งกระทำการใด ๆ ให้ปรากฏและเผยแพร่ ซึ่งภาพและเสียงหรือทั้งภาพและเสียงในห้องพิจารณาคดีหรือในบริเวณศาลอาญา เว้นแต่จะได้รับอนุญาต 6) ห้ามมิให้นำหรือใช้โทรโข่ง ไมโครโฟน เครื่องขยายเสียง รวมถึงอุปกรณ์ขยายเสียงต่าง ๆ หรือการกระทำอย่างอื่นให้ทำนองเดียวกัน ภายในศาลอาญาหรือบริเวณรอบศาลอาญา เว้นแต่ได้รับอนุญาต ผู้ใดฝ่าฝืนการกระทำดังกล่าว ถือว่ากระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 31 ได้กำหนดว่าการกระทำอย่างใดดังกล่าวต่อไปนี้ถือว่ากระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล 31 (1) ขัดขืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาล อันว่าด้วยการรักษาความเรียบร้อยหรือประพฤติดนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล

ในส่วนนี้จะพบว่าความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นอำนาจโดยตรงของศาล ในการพิจารณาและกำหนดบทลงโทษต่อผู้ที่กระทำความผิด ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษทางอาญาในรูปแบบของทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นวิธีการลงโทษเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความผิดในลักษณะเดิมขึ้นอีก โดยใช้วิธีการลงโทษเป็นการข่มขู่บุคคลในสังคมให้เกิดความเกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับและไม่กล้าที่จะลงมือกระทำความผิดอีก

หากเปรียบเทียบกฎหมายในรัฐนิวเซาท์เวลส์ เคอร์รัฐออสเตรเลีย ได้มีการกำหนดมาตรการในการลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยศาลตามพระราชบัญญัติรักษาความปลอดภัยศาล ค.ศ. 2005 (New South Wales Australia, Court Security Act 2005) มาตรา 14 (3) โดยกำหนดว่า ถ้าเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยศาล ได้ให้คำแนะนำแก่บุคคลและบุคคลนั้น ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยอาจให้คำแนะนำอีกครั้งและต้องเตือนบุคคลนั้นอีกครั้งว่าการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งอาจเป็นความผิด (4) บุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำที่ให้ไว้ตามข้อ (3) โดยไม่มีเหตุอันสมควร ต้องรับโทษ 20 หน่วยโทษ

หากมีการกำหนดมาตรการในการลงโทษทางอาญาจะต้องนำหลักแห่งความได้สัดส่วนมาปรับใช้ในการกำหนดโทษทางอาญา กล่าวคือ เป็นเครื่องมือในการควบคุมดุลพินิจของฝ่ายปกครองหรือองค์กรของรัฐภายใต้หลักนิติรัฐให้เป็นไปตามกฎหมายและสิทธิตามรัฐธรรมนูญที่สมเหตุสมผล ดังนั้นการแทรกแซงสิทธิและเสรีภาพตามกฎหมายจึงต้องใช้ดุลพินิจตามหลักการสัดส่วน ซึ่งมีสาระสำคัญ 3 ประการ คือ (1) มาตรการหรือวิธีการที่เหมาะสม และสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ (2) มาตรการหรือวิธีการที่เหมาะสมและความจำเป็นเมื่อไม่สามารถที่จะเลือกมาตรการอื่นได้ อีกทั้งมาตรการที่เลือกนั้นจะต้องมีผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานน้อยที่สุด (3) มาตรการหรือวิธีการ นอกจากจะเป็นมาตรการที่มีความเหมาะสมและจำเป็นแล้ว รัฐจะต้องชั่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์มหาชนที่จะได้รับกับประโยชน์เอกชนที่จะเสียไป เนื่องจากปฏิบัติตาม

มาตรการดังกล่าว ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของการข่มขู่ยับยั้ง กล่าวคือ โทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับ จะต้องมีความเหมาะสมกับความหนักเบาของการกระทำความผิดและต้องเปิดเผยให้ประชาชนรับรู้ เพื่อก่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับ ซึ่งส่งผลให้ประชาชนโดยทั่วไปไม่กล้าที่จะกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่ามีการกำหนดมาตรการในการลงโทษผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล แต่ผู้กระทำความผิดก็ยังคงเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเช่นเดิม ซึ่งอาจทำให้มีคดีความเพิ่มมากยิ่งขึ้น ในปัจจุบันรัฐนำหลักกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อเลี่ยงการดำเนินคดีและวิธีการลงโทษ ซึ่งทำให้ผู้กระทำความผิดถูกตีตราจากสังคม (2) เพื่อเลี่ยงโทษทางอาญาที่ไม่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดบางประเภท (3) เพื่อลดปริมาณคดีและลดความแออัดของผู้ต้องหาในเรือนจำ ประกอบกับแนวคิดที่ว่ากระบวนการยุติธรรมไม่ควรมุ่งเน้นเฉพาะการจับตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยมุ่งผลของการแก้แค้นทดแทนข่มขู่ยับยั้ง และตัดโอกาสเพื่อไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีก เท่านั้น โดยต้องมุ่งเน้นในเรื่องของการฟื้นฟูความเสียหายหรือผลกระทบจากการกระทำความผิดให้แก่สังคม

การที่พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ไม่ได้กำหนดมาตรการในการลงโทษผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเอาไว้อย่างชัดเจน จึงส่งผลให้การลงโทษผู้กระทำความผิดดังกล่าวจะต้องนำกฎหมายอาญา ระเบียบ และข้อกำหนดอื่นของศาลมาบังคับใช้โดยอนุโลมในการกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ดังนั้น หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 โดยกำหนดมาตรการในการลงโทษผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาลไว้เป็นการเฉพาะ ในลักษณะเดียวกันกับกฎหมายของรัฐนิวเซาท์เวลส์ เคิร์ริรัฐออสเตรเลีย ซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานตำรวจศาลมากยิ่งขึ้น

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการที่ได้ศึกษาปัญหา แนวคิด ทฤษฎี และมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ทั้งของต่างประเทศและประเทศไทย การวิจัยเรื่องนี้มีปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล มีอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยและดูแลความปลอดภัยบุคคลากรของศาลยุติธรรม รวมทั้งเป็นการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดภายในบริเวณศาล ทั้งนี้การออกคำสั่งต่อบุคคลที่มาติดต่อราชการของศาล การจับกุมผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ยังไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจศาล ในการออกคำสั่งใดเพื่อเป็นการระงับเหตุแห่งความไม่สงบที่เกิดขึ้นเป็นการเฉพาะ การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ยังไม่มีความชัดเจนแก่ผู้ปฏิบัติ ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้ปฏิบัติเกิดความลังเลในการใช้อำนาจและไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านของการรักษาความสงบเรียบร้อยและดูแลความปลอดภัยภายในบริเวณศาล

จากการศึกษาจึงสรุปประเด็นปัญหาได้ดังนี้

- 1) ปัญหาเกี่ยวกับการออกคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล จากการศึกษพบว่าปัจจุบันการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ในการออกคำสั่งแก่บุคคลที่มาติดต่อราชการของศาล ยังมีข้อจำกัดในการใช้อำนาจดังกล่าว จึงส่งผลให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพในด้านของการรักษาความสงบเรียบร้อยและดูแลความปลอดภัยภายในบริเวณศาล เช่น ในกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจศาล พบประชาชนผู้มาติดต่อราชการของศาลหรือบุคคลที่มีพฤติกรรมต้องสงสัยภายในบริเวณศาล โดยประชาชนหรือบุคคลดังกล่าวอาจก่อเหตุใช้ความรุนแรงจนมีผู้ได้รับบาดเจ็บหรือผลจากการกระทำผิดทำให้ทรัพย์สินของสำนักงานศาลยุติธรรมได้รับความเสียหาย แต่ไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจศาลในการออกคำสั่งใด ๆ เพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยและดูแลความปลอดภัยภายในบริเวณศาล หรือระงับเหตุที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า ที่เกิดขึ้นภายในบริเวณศาลไว้แต่อย่างใด จึงเป็นที่มาของการใช้อำนาจหน้าที่ซึ่งมิได้มีการรับรองสิทธิ

โดยชอบด้วยกฎหมาย และอาจนำไปสู่การใช้อำนาจโดยมิชอบ ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักความชอบด้วยกฎหมายที่มุ่งเน้นในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน เมื่อใดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้อำนาจตามกฎหมายจะต้องมีการกำหนดขอบเขต และวิธีการในการใช้อำนาจของรัฐอย่างชัดเจน

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศของรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย ที่ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อรักษาความปลอดภัยภายในบริเวณศาล ที่มีชื่อเรียกว่า “The Office of the Sheriff หรือ Sheriff” มีบทบาทและหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยและดูแลความปลอดภัยของศาล อีกทั้งยังมีการตรากฎหมายเอาไว้เป็นการเฉพาะเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยภายในบริเวณศาล รวมถึงกำหนดให้มีอำนาจในการเตือนและออกคำสั่งแก่บุคคลเพื่อบังคับใช้เป็นการเฉพาะ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีหลัก ไม่มีกฎหมายไม่มีอำนาจ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้นการใช้อำนาจของรัฐจึงต้องมีกฎหมายให้อำนาจไว้โดยชัดแจ้งเท่านั้น

2) ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจการจับกุมผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวพบว่า เจ้าพนักงานตำรวจศาล มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดภายในบริเวณศาล และเจ้าพนักงานตำรวจศาล ยังมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย มีอำนาจในการสืบสวน การค้น การยึด การจับ และการควบคุมตัวผู้กระทำความผิด เช่น ในกรณีบุคคลผู้มาติดต่อราชการของศาลมีพฤติกรรมขัดขวางบุคคลอื่น การคุกคาม ก่อความ หรือมีแนวโน้มที่จะสร้างความหวาดกลัวให้กับบุคคลอื่นในบริเวณศาล เมื่อได้รับคำเตือนให้หยุดการกระทำดังกล่าวแล้วแต่ยังยืนกรานที่จะกระทำความผิด อย่่างไรก็ตาม การจับกุมบุคคลที่ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ต้องใช้เพียงเท่าที่จำเป็นตามวัตถุประสงค์ของการบังคับใช้กฎหมายสำหรับเจ้าพนักงานตำรวจศาล เท่านั้น ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงอำนาจกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีได้มีการกำหนดอำนาจในการจับกุมผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเอาไว้อย่างชัดเจน และไม่เป็นการซ้ำซ้อนกับเจ้าพนักงานของรัฐตามกฎหมายอื่น

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศของรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย พบว่า ได้มีการกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจในการจับกุมและการใช้กำลังเพื่อการจับกุม ตามความจำเป็นและเหมาะสม แก่เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยศาลอย่างชัดเจน ทำให้ผู้ปฏิบัติไม่ต้องนำประมวลกฎหมายอื่นมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิด การบังคับใช้กฎหมายในลักษณะดังกล่าวเป็นการนำทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมมาใช้ เนื่องจากกฎหมายได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่อย่างคล่องตัวในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอย่างเต็มที่ จากการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมาย เพื่อให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย อีกทั้งยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับศาลและบุคลากรในสำนักงานศาลยุติธรรม อันจะส่งผลให้การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของผู้พิพากษาซึ่งเป็นงานหลักของศาลให้สามารถดำเนินไปได้ด้วยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) ปัญหาเกี่ยวกับบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล เนื่องด้วยพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มิได้มีการบัญญัติมาตรการในการลงโทษผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล แต่หากมีบุคคลที่กระทำการใด ๆ อันเป็นการขัดขวาง คุกคาม ข่มขู่ หรือสร้างความหวาดกลัวให้กับประชาชนหรือผู้มาติดต่อราชการของศาล และเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นภายในบริเวณศาล หากเจ้าพนักงานตำรวจศาล ได้ออกคำเตือนและมีคำสั่งให้หยุดการกระทำดังกล่าวแล้ว บุคคลดังกล่าวยังเพิกเฉยจนนำไปสู่การจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจศาล แต่บทบัญญัติดังกล่าวมิได้มีการกำหนดมาตรการในการลงโทษผู้กระทำความผิดไว้ ซึ่งการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวส่วนใหญ่จะเป็นเพียงความผิดลหุโทษ หรือเป็นความผิดที่มีความร้ายแรงไม่ถึงกับคดีอาญาอย่างชัดเจน เช่น การประทุพติตนไม่เรียบร้อยภายในบริเวณศาลหรือเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล เป็นต้น โดยเป็นอำนาจโดยตรงของผู้พิพากษาในการพิจารณาและกำหนดบทลงโทษต่อผู้กระทำความผิด ดังนั้นเจ้าพนักงานตำรวจศาล จึงไม่สามารถใช้ดุลพินิจก้าวล่วงอำนาจโดยตรงของศาลได้ และในบางกรณีอาจต้องใช้มาตรการทางอาญามาบังคับใช้กับผู้กระทำความผิด

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศของรัฐนิวเซาท์เวลส์ เกือรัฐออสเตรเลีย พบว่ามีการกำหนดมาตรการในการลงโทษผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยศาลไว้ โดยมีการกำหนดเป็นโทษปรับ ตามพระราชบัญญัติรักษาความปลอดภัยศาล ค.ศ. 2005 ซึ่งเป็นการนำหลักแห่งความได้สัดส่วนมาปรับใช้ในการกำหนดโทษและให้เป็นไปตามกฎหมายและสิทธิตามรัฐธรรมนูญที่สมเหตุสมผลตามหลักนิติรัฐ

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์ในบทที่ 4 ทำให้ทราบปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีความสำคัญในด้านการรักษาความปลอดภัยภายในบริเวณศาล ผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา ดังนี้

1) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการออกคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ในประเด็นนี้ การใช้อำนาจในการออกคำสั่งแก่บุคคลซึ่งมีพฤติกรรมอันควรสงสัยว่าบุคคลจะกระทำความผิดภายในบริเวณศาล โดยเจ้าพนักงานตำรวจศาลไม่มีอำนาจในการออกคำสั่ง เช่น การสั่งให้หยุดพฤติกรรมเพื่อทำการตรวจค้น หรือการสั่งให้ออกไปนอกบริเวณศาล หากเกิดความวุ่นวายภายในบริเวณศาล เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่ามีข้อจำกัดในการใช้อำนาจดังกล่าว เนื่องจากมิได้มีการกำหนดอำนาจในการออกคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ไว้อย่างชัดเจน จึงส่งผลให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและดูแลความปลอดภัยได้

อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ดังนี้

แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

จากเดิม มาตรา 5 ไม่ได้มีการกำหนดอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ในการออกคำสั่งให้บุคคลหยุดพฤติกรรมอันควรสงสัย จึงเห็นควรเพิ่มเติม มาตรา 5/1 เป็น

“มาตรา 5/1 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 5 (1)-(3) ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล มีหน้าที่และอำนาจในการออกคำสั่งแก่บุคคลในบริเวณศาล หากเชื่อว่ามีพฤติกรรมดังต่อไปนี้

(ก) ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่หรือบุคคลอื่น หรือ

(ข) เป็นการคุกคาม ข่มขู่บุคคลอื่น หรือ

(ค) มีแนวโน้มว่าจะสร้างความหวาดกลัวต่อบุคคลอื่น หรือการกระทำใดที่เกี่ยวข้อง เพื่อก่อให้เกิดความหวาดกลัวต่อบุคคลอื่น

(ง) ถ้าเจ้าพนักงานตำรวจศาล ได้ให้คำแนะนำแก่บุคคลและบุคคลนั้นไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง เจ้าพนักงานตำรวจศาลอาจเตือนหรือให้คำแนะนำอีกครั้งว่าการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งอาจเป็นความผิด”

(2) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจการจับกุมผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ในประเด็นนี้ แม้เจ้าพนักงานตำรวจศาล มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดภายในบริเวณศาลและมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย โดยมีอำนาจในการจับกุมและควบคุมตัวผู้กระทำความผิดก็ตาม แต่ในการจับกุมผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล แต่ยังไม่มียกเว้นบทบัญญัติกำหนดไว้แต่อย่างใด จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ดังนี้

แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

จากเดิม มาตรา 5 ไม่ได้มีการกำหนดอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ในการจับกุมผู้ฝ่าฝืนคำสั่งหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล จึงเห็นควรเพิ่มเติม มาตรา 5/2 เป็น

“มาตรา 5/2 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 5 (1)-(3) หากเจ้าพนักงานตำรวจศาล ได้กระทำการตามมาตร 5/1 แล้ว แต่ปรากฏว่ายังมีบุคคลที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจในการจับกุมบุคคลนั้นโดยไม่จำเป็นต้องมีหมายจับ หาก

(ก) หากบุคคลนั้นกำลังกระทำความผิดกฎหมายภายใต้บทบัญญัตินี้ หรือ

(ข) เจ้าพนักงานตำรวจศาล มีเหตุผลเพียงพอที่จะเชื่อได้ว่าบุคคลนั้นได้กระทำการผิดกฎหมายนี้ หรือ

(ค) บุคคลนั้นกำลังทำร้ายร่างกายบุคคลอื่นภายในบริเวณศาลหรือได้ก่อเหตุทำร้ายร่างกายบุคคลอื่นในบริเวณศาล

(3) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ในประเด็นนี้ ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มิได้มีการบัญญัติมาตรการในการลงโทษผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเพียงความผิดหลุโทษ หรือเป็นความผิดที่มีความร้ายแรงไม่ถึงกับคดีอาญาอย่างชัดเจน จึงส่งผลให้การลงโทษผู้กระทำความผิดดังกล่าวต้องนำกฎหมายอาญา ระเบียบ และข้อกำหนดอื่นของศาลมาบังคับใช้โดยอนุโลม ในการกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ประกอบกับการกระทำผิดภายในบริเวณศาลเป็นอำนาจของตุลาการโดยตรง การที่เจ้าพนักงานตำรวจศาล ทำการจับกุมบุคคลผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งอาจเป็นการใช้ดุลพินิจเพื่อตัดสินผู้กระทำความผิดแทนศาลซึ่งมีอาจก้าวล่วงได้ จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ในการเพิ่มบทลงโทษสำหรับบุคคลที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล โดยเสนอให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติในการลงโทษผู้กระทำความผิดให้เหมาะสมไว้เป็นการเฉพาะ

บรรณานุกรม

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550

ระเบียบคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการแต่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

ข้อกำหนดของศาลอาญาว่าด้วยการรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลอาญา พ.ศ. 2564

กฎหมายต่างประเทศ

Courts Act 2003

Fines Act 1996 No 99

U.S. Code

หนังสือ

ณรงค์ ใจหาญ. (2552). *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ไตรรงค์ โตกระแสน นิตกรชำนาญการ. (2565). *ข้อสังเกตเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และอำนาจบางประการของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.* ในหนังสือรวมบทความวิชาการ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

ปราโมทย์ เสริมศลิชธรรม. (2564). *หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา ภายใต้โครงการสนับสนุนสารสนเทศเพื่อการทำงานของสมาชิกรัฐสภา* พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

- ฝ่ายพัฒนาหลักสูตร 2 สำนักการศึกษาและประกันคุณภาพ กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2561). *คู่มือยุทธวิธีตำรวจสำหรับครูฝึก*. กรุงเทพฯ: กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2549). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายปกครอง: หลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครองและการกระทำทางปกครอง* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- วีรพล กุลบุตร. (2550). *ยุทธวิธีตำรวจ*. กรุงเทพฯ: อานันทรุ่งพัฒนา.
- สุจริต ถาวรสุข. (2521). *วิทยาดุลาการ*. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายเนติบัณฑิตยสภา.
- สุริยา ปานแป้น และอนุวัฒน์ บุญนันท์. (2558). *คู่มือสอบกฎหมายปกครอง* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

วารสาร บทความ

- จุฬารัตน์ ยะปะนัน. (2551). ร่างกฎหมายที่น่าสนใจ. *วารสารจุลนิติ*, 5 (4) กรกฎาคม-สิงหาคม 2551.
- พิมพ์ธรา พัศดุประดิษฐ์ และกิตติชนทัต เลอวงส์รัตน์. (2563). แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัยนักท่องเที่ยวของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองกำกับการ 3 กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว 1. *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย มหาวิทยาลัยมหิดล*, 16 (ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน).
- เพลินตา ดันรังสรรค์. (2553). กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน. *วารสารจุลนิติ*, 7 (3) เดือนพฤษภาคม-มิถุนายน 2553.
- ปรีดี เกษมทรัพย์ และคณะ. (2528). การใช้ตีความกฎหมาย. *วารสารนิติศาสตร์*, 15 (1).
- ภัทวารธ อุษพงษ์อมร. (2564.) การปรับใช้หลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญไปสู่หลักความเสมอภาคของบุคคลในการรับภาระของรัฐโดยศาลปกครองไทย. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมายคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 13 (2).
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2546). หลักความเสมอภาคตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 1 (1).
- สมบัติ พงษ์พิงศภัค. (2554). หลักความเป็นอิสระ ความเป็นกลาง และความรับผิดชอบของผู้พิพากษา. *วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ*, 2 (2) (ธันวาคม 2554 - พฤษภาคม 2555).

- สุเมธ จีระชัยศิริ. (2562). พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ก้าวแรกของการมี “Court Marshal” ในระบบศาลไทย. *วารสารสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร*. อมรเทพ เมืองแสน. (2563). มาตรการทางกฎหมายในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานในกรณีการจับในความผิดซึ่งหน้า. *วารสารการเมืองการปกครอง*, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อริยพร โพธิโส. (2553). หลักรื้อไปในการตีความกฎหมายแพ่งและอาญา. *วารสารจตุนิติ*, กค.-ส.ค. 53.

วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์

- กนกกาญจน์ เป็นส่ง. (2565). *ปัญหาทางกฎหมายในการดำเนินคดีกรณีผู้ต้องหาถูกควบคุมตัว อยู่ในเขตอำนาจของศาลอื่น*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ชงฉาน ต้นบุญเจริญ. (2554). *บทบาทและหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยของศาล*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มานะ เผาะช่วย. (2556). *ระบบการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงาน : ศึกษาเปรียบเทียบระบบของประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส และประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มานัส สุตตะพรหม. (2561). *ปัญหาการลงโทษทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่พ้นจากตำแหน่งไป ก่อนที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติชี้มูลความผิด*. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- วีรภัทร แก้วใส. (2562). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจในการรักษาความปลอดภัยของเจ้าพนักงานตำรวจศาล*. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สิทธิวัฒน์ เฉลิมยศ. (2565). *นโยบายรัฐเกี่ยวกับระดับการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจไทย: แนวทางการปฏิบัติเพื่อคลี่คลายความรุนแรงอาชญากรรม*. *วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*, 18 (1) ประจำเดือนมกราคม - เมษายน 2565.
- หยาดฝน ชูแสง. (2559). *หลักการรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ : ศึกษาเปรียบเทียบสถานะของพยานหลักฐานที่ได้มาโดยเอกชนกับกรณีได้มาโดยเจ้าหน้าที่รัฐ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกสารภาษาต่างประเทศ

Cesare Beccaria. (1985). *On Crimes and Punishments*. with notes and introduction by David Young Indianapolis, IN: Kackett The selection here has been abridged from the original.

เอกสารอื่น ๆ

ณัฐวัจน์ สุทธิโยธิน. (2554). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา*. ในเอกสารประกอบการสอนชุดกฎหมายและอาชญาวิทยาชั้นสูง หน่วยที่ 6 สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชานนท์ มิ่งทองคำ. (2557). *การจับกุมและควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548*. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ธัญมน นาคชัยวัฒนา. (2556). *ปัญหาการติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหลบหนีหมายจับในคดีอาญา: ศึกษากรณีการจับกุมในชั้นศาล*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปุณณพัฒน์ มหาสิทธิ์ตระกูล. (2563). *บทบาทของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์รักษาความปลอดภัย สำนักงานศาลยุติธรรม*. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล อบรมหลักสูตร “ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล” รุ่นที่ 19 วิทยาลัยข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.

พงษ์วัจน์ บุญพิทักษ์. (ม.ป.ป.). *สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. บทความ สำนักงานกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562. (2562, 16 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 (ตอนที่ 50 ก).

ระเบียบคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการแต่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. (2562, 4 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 (ตอนที่ 73 ก).

วิรัตน์ พาณิชย์พงษ์. (2558). *กระบวนการยุติธรรมในระบอบประชาธิปไตย 100 ปี*. ในเอกสารวิชาการการอบรมหลักสูตร หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 3 วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2562). **พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. ... สภานิติบัญญัติแห่งชาติ**. คณะกรรมาธิการวิสามัญ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา สภานิติบัญญัติ. สหรัฐ สิริวัฒน์. (2558). **ความจำเป็นและแนวทางในการจัดตั้งหน่วยงานรักษาความปลอดภัยของศาลยุติธรรม (Court Marshal)**. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล หลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่น 14 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.

สุชาย จอกแก้ว. (2551). **ละเมิดอำนาจศาล! โทษที่ศาล...ไม่อยากแตะ. คอลัมน์กระแสทรรศน์ หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน**, 31 (11070).

สุรัช เลี้ยงบุญเลิศชัย. (2558). **การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนด้านการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม**. เอกสารวิชาการอบรม หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 3 วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

เสวียง แก้วทอง. (2563). **ปัญหาและอุปสรรคในการออกคำสั่งเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของเจ้าพนักงานตำรวจศาล หลักสูตร “ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล”**. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล วิทยาลัยข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม รุ่นที่ 19 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.

หนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ ศย 029(ส)/2559 ลงวันที่ 9 พฤษภาคม 2566. **เรื่อง แบบรายงานผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานเพื่อรับเงินค่าตอบแทนพิเศษ สำหรับตำแหน่งเจ้าพนักงานตำรวจศาล ประจำปีเดือนเมษายน 2566**.

ฐานข้อมูลออนไลน์

คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2566). **เจ้าพนักงานตำรวจศาลในกฎหมายต่างประเทศ**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.lawreform.go.th/uploads/files/1574754866-vohhm-5l9yk.pdf>.

คมชัดลึก ออนไลน์. (2557). **ปัดฝุ่น ‘ตำรวจศาล’ หน่วยคุ้มกันภัยคุกคาม ‘ตุลาการ’**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.komchadluek.net/news/180662>.

ไทยรัฐออนไลน์. (2566). **หลักฐาน ป.มัตแน่น “บรรยีน” รับ “อ้อมมา” พี่ชายผู้พิพากษา**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1932977>.

- ประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม. (2566). *เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานในสำนักงานศาลยุติธรรม (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2562.* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://ojso.coj.go.th/th/content/category/detail/id/53/iid/347228>.
- มติชนออนไลน์. (2566). *คุก เบญจา ระเบิด อำนาจศาล ชุมชุมก้อมือบ ตะโกนใส่ร้ายการทำหน้าที่ตุลาการ.* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_3021153.
- ศูนย์รักษาความปลอดภัย สำนักงานศาลยุติธรรม. (2563). *แนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ประจำศาลยุติธรรม.* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://ojso.coj.go.th/th/content/category/detail/id/21/iid/210834>.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2566). *หลักความเสมอภาค ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ.* (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: <https://kpi-lib.com/library/books/kpibook-5792/>.
- สุพิศ ประณีตพลกรัง. (2566). *การก่อเหตุร้ายในบริเวณศาล: ปัญหาความท้าทายที่นานาน.* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://siamrath.co.th/n/115289>.
- สุเมฆ จิรัชยศิริ. (2566). *พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ก้าวแรกของการมี “Court Marshal” ในระบบศาลยุติธรรมไทย.* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=58601&filename=index.
- สำนักคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม. (2566). *ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ.* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://ojc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/1372/iid/8867>.
- สำนักงานศาลยุติธรรม. (2566). *การแบ่งส่วนราชการภายใน และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานในสำนักงานศาลยุติธรรม (ฉบับที่ 11).* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/1388/iid/171047>.
- อังกูร วัฒนรุ่ง. (2566). *หลักแห่งความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality).* (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: http://www.bpp.go.th/bpp_st6/revolve.
- An official website of the United States government. (2023). *U.S. Marshal Service.* (Online). Available: <https://www.usmarshals.gov/>.
- Office of Justice Programs U.S. Department of Justice. (2023). *Code of Conduct for Law Enforcement Officials.* (Online). Available: <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/code-conduct-law-enforcement-officials>.

United Nations. (2023). *Basic Principles of the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials*.

(Online) . Available: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-use-force-and-firearms-law-enforcement>.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายกรวุฒิ มิตรใจดี
วันเดือนปีเกิด	3 กันยายน 2531
สถานที่เกิด	จังหวัดระนอง
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	98/117 หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี 11140
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2548	ระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดเกษีย
พ.ศ. 2550	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการบางใหญ่
พ.ศ. 2554	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2555	เสมียนนาย บริษัท กรุงไทยกฐนหมาย จำกัด
พ.ศ. 2556	พนักงานคุมประพฤติ สำนักงานคุมประพฤติ กรุงเทพมหานคร 1 (ตลิ่งชัน)
พ.ศ. 2559	พนักงานคุมประพฤติ สำนักงานคุมประพฤติ จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ. 2561	ช่างเชื่อมสเตนเลส (Stainless steel) จังหวัดระนอง
พ.ศ. 2562	นิติกร สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กองคดี 3
พ.ศ. 2563-ปัจจุบัน	เจ้าพนักงานตำรวจศาลปฏิบัติการ ศูนย์รักษาความปลอดภัย สำนักงานศาลยุติธรรม